

ALTI AYAKKABILI UYGULAMA TEKNIĞİ

(altı çift uygulama ayakkabısı, altılı uygulama tarzı)

Edward De Bono tarafından geliştirilmiştir. De Bono'ya göre çok az kişi sadece oturup düşünmekle yetinir. Çoğumuz düşündüklerimizi geç de olsa uygulamaya koyarız.¹

Düşünme insan hayatında işin sadece bir yönünü temsil eder. İşin bir de uygulama yönü vardır. Düşündüklerimizi uygun uygulamayı seçtiğimizde başarıyla sonuçlandırabiliriz.

Ayakkabılar bir hedefe ulaşmak içindir ve uygulama gerektirir. Her duruma uyan bir davranış yerine farklı durumlarda kullanılabilecek altı farklı davranış biçimi oluşturulabilir düşüncesiyle De Bono "*Altı Ayakkabı Uygulama Tekniğini*" ortaya koymuştur.

AMACI

Altı ayakkabı uygulama tekniğinin amacı: insanları ve davranışları "Bu şu çeşit bir davranıştır, bu da başka bir çeşit davranıştır" diye gruplara ayırmak değildir. Davranışlar için biçim önerileridir. Önemli olan ne yapılabileceğidir.

İŞLEVİ

Bu teknik çevremizi algılamamızı sağlayacak bir dizi kalıp sunar. Böylece karşılaştığımız durumları kolayca tanımlayıp, etkili bir biçimde davranabiliriz.

Altı şapkalı düşünmede bir defada sadece bir şapka takılabilirken altı ayakkabı uygulama tekniğinde aynı anda farklı iki tek ayakkabı giyebiliriz. Bu bir avantajdır ve hareket rahatlığı sağlar.

Uygulama ayakkabılarının şapkalardan farklı olarak, ayakkabının renginin yanında biçimlerinin de farklı olması gibi bir özelliği vardır. Ayakkabının fiziksel özelliği onun doğasının bir göstergesidir.

1) LACİVERT RESMİ AYAKKABI: Rutin işleri ve resmiyeti çağrıştırır. Bir rutin uygulamanın nasıl yapılacağını önceden belirleyen bir uygulama modelidir.

Uygun rutin seçildikten sonra geriye rutinin eksiksiz olarak izlenmesi ve uygulamanın yürürlüğe konması kalır.

Rutinler inisiyatifi boğar,esnekliği azaltır.Ama rutinler zaman zaman bizim tehlike yapmamızı engeller.Denenmiş ve kontrol edilmiş rutinlere sıkı sıkıya bağlanılmalıdır.

Lacivert ayakkabı yerleşik rutinlerin kullanılmasını gerektirir.Uygulamanın odak noktası uygun rutini seçmek ve onu titizlikle uygulamaktır.

Bir sporcuyla çalıştırırken,ameliyat yaparken,yolculuğa çıkarken,bir okulu yönetirken bu uygulama ayakkabısını giyeriz.

2) GRİ SPOR AYAKKABISI: Spor ayakkabılar rahat ve sessiz oldukları için onları giyen kimseler rahat ve dikkat çekmeden dolaşabilirler.

Bu uygulama ayakkabısını giyen kimse gizli gizli dolaşır,dinler,inceler ve araştırma yapar.

Spor ayakkabılar rahat ve sessiz oldukları için onları giyen kimseler rahat ve dikkat çekmeden dolaşabilirler.

Bu uygulama ayakkabısını giyen kimse gizli gizli dolaşır,dinler,inceler ve araştırma yapar.

3) TURUNCU LASTİK ÇİZME: Bu uygulama ayakkabısı tehlike ve aciliyet demektir.

Tehlikenin ortadan kaldırılması, bastırılması veya azaltılması şeklinde öncelikleri kapsar.

4) PEMBE EV TERLİĞİ: Pembe sıcaklığı, duyarlılığı ve sevgiyi ifade eder.

Bu uygulama tarzı korumayı, acımayı, insanların duygu ve düşüncelerine karşı duyarlı olmayı gerektirir.

Pembe terlik diğer uygulama tarzlarıyla en çok kaynaşan tarzıdır.

5) KAHVERENGİ YÜRÜYÜŞ AYAKKABISI : Kahverengi toprağı, zemini ve ayağın yere sağlam basmasını çağırıştırır.

Bu ayakkabının uygulama tarzı pratikliği ve pragmatizmi içerir.

En önemli yönü esnekliktir.

Basitlik ve pratiklik bu ayakkabının en önemli özelliğidir.

6) MOR BİNİCİ ÇİZMESİ: Mor yetkiyi çağırıştırır. Binici çizmeleri ise ata binmeyi çağırıştırır. Her ikisi de yetkiyi ve gücü anlatır

Bu uygulama tarzı, bir konunun ya da bir yetkinin üstünlük kullanılarak oynanan bir roldür.

Burada liderlik ve hâkimiyet söz konusudur.

Kişi kendi yeteneği ile değil, resmi bir yetkiyle hareket eder.

ALTI ŞAPKA YÖNTEMİ

Altı şapkalı düşünme tekniği Edward De Bono tarafından 1985'te yayınlanan kitabının ismidir.

- Belli bir konuyu görüşmek, bir problemi çözmek yada bir konuda karara varmanın gerektiği toplantılarda, toplantıya katılanlar genellikle daldan dala atlamakta, herkes konuya farklı açıdan yaklaşmaktadır.
- Altı şapkalı düşünce yöntemi, düşünce ve önerilerin belirli bir düzen içinde sunulması ve sistematikleştirilmesi için kullanılan bir yöntemdir.
- 'Şapkalar' düşüncelerin ayrıştırılması için kullanılan bir semboldür.
- Şapkaların rengi değiştikçe, rengin simgelediği düşüncelerin belirli bir düzen içinde sırayla aktarılması beklenir

beyaz : tarafsız

kırmızı: duygusal

siyah: eleştirel ve karamsar

sarı: iyimser

yeşil : yaratıcı

mavi: değerlendirici ve karar verici

ARA DİSİPLİN

Ülkemizde 2005 yılından önce uygulanmış ilköğretim programı konu merkezli tasarımlara dayandırılmış ve bilgi (olgusal ve nesnel nitelikte) aktarmaya dayalı olarak uygulanmıştır. Bu durum bireylerin yaşamdan kopuk olmalarına yol açmış ve bireylerin yaşam becerilerini geliştirme amacıyla sekiz ana başlıkta ara disiplin kavramı ve kazanımları belirlenmiştir.

Söz konusu ara disiplinler şunlardır:

1. Afet eğitimi ve güvenli yaşam
2. Girişimcilik
3. İnsan hakları ve vatandaşlık
4. Rehberlik ve psikolojik danışma
5. Özel eğitim
6. Sağlık kültürü
7. Spor kültürü ve olimpiik eğitim

8. Kariyer bilinci

Yeni ilköğretim programları ile belirlenen ara disiplin kavramları, kazanımları ve uygulamaları tüm derslerde yatay eksen ve dikey eksen üzerinde işlenmek üzere programa yerleştirilmiştir. Böylece eğitim yaşam ile ilişkilendirilerek öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlayıcı bir özelliğe kavuşturulmuştur.

AKIŞ ÇİZELGESİ

Eğer sınıf mevcudu çoksa öğrenciler takımlara ayrılır. Bu takımlar yarım daire şeklinde sınıfa yerleştirilir.

Bir algoritmanın şekillerle gösterimine akış çizelgesi denir.

Akış çizelgesi daha kapsamlı bir tanım yaparsak: Bir ürün ya da hizmetin oluşturmada takip edilen uç uca eklenmesiyle o ürünü/hizmetin oluşum öyküsünün çıkartılmasına yarayan kalite aracına akış çizelgesi denir.

Bir sürecin adımları çıkartılarak, bu adımların, sırayla takip edilecek şekilde simgelerle ifade edilmesidir. Başı ve sonu belli olan bir işin sürecidir. İlgili herkes tarafından anlaşılacak tutarlı ve sürekli olarak yenilenebilecek, amaçlanan bir çıktıyı elde etmek için yapılan etkinlikler kümesidir.

Akış Çizelgesinin Oluşturma Aşamaları

1. Sürecin aşamalarını belirleyin.
2. Sürecin adımlarını belirleyin.
3. Adımları sıralayın
4. Uygun simgeler kullanarak akış çizelgesini çizin
5. Akış çizelgesi bittiğinde sağlamasını yapın

AĞAÇ ÇİZELGESİ

Eğer sınıf mevcudu çoksa öğrenciler takımlara ayrılır. Bu takımlar yarım daire şeklinde sınıfa yerleştirilir.

Ağaç çizelgesi "nasıl?" ve "niçin" diye düşündürmeye zorlayan diğer kalite teknikleri gibi bir araçtır. Karmaşık ve ulaşılmaz gibi gelen hedeflere nasıl ulaşılabileceğine dair, sistematik bir beceri kazandırır.

Ağaç çizelgesi, TKY de sözel verileri kullanır. Çıkış noktası ise sayısal verileri kullanan olasılıktır.

Öğrenciler, sözel verileri kullanırken olayları arka arkaya düşünerek hedefleri alt hedeflere dönüştürmeye başladıkça ağaç gövdesi dallanır. Çizelge bittiğinde de yana yatırılmış ağaca benzeyen bir şekil ortaya çıkar. Sözel verilerle ağaç çizelgesi, belirlenen hedefe ulaşmada stratejiler geliştirmek için yapılır.

Ağaç Çizelgesi Oluşturma Aşamaları

1. Ön bilgilendirme yapın.
2. Ön hazırlık yapın.
3. Ana hedefi belirleyin.
4. Birinci düzey hedefleri belirleyin.
5. Alt düzey hedefleri belirleyin.
6. Bitirilen çizelgeyi gözden geçirin.

ARTI/DELTA

Sınıfınız büyük olsa bile sınıfınızı takımlara ayırmayın. Sınıf uygunsa yarım daire şeklinde öğrencileri yerleştirin. Artı/Delta; görüşleri açıkça paylaşmanın ve bir günün, haftanın veya bir projenin sonunda "Neler iyi gitti?", "Neler iyi gitmedi?" sorularını sorarak günü, haftayı, projeyi vb. değerlendirmenin en iyi ve en etkili yoludur. Artı/Delta süreci, 5 -10 dakika alır. Şema haline getirilmesi ve kullanımı çok kolaydır. Artı/Delta yer alan; "6" ile kasıt edilenleri, sınıf içinde iyi gidenlerdir. "Δ" kasıt edilenler, daha iyi yapılabilecek etkinliklerdir. Δ simgesi değişimin matematikteki gösterimidir. "Δ" yerine kötü giden ya da başaramadığımız etkinlikler manasında (-) eksi simgesinin kullanılmamasının nedeni; Toplam Kalitenin ana ilkelerinden biri olan "sürekli iyileştirme"yi sağlayabilmektedir. Sürekli iyileştirmeyi sağlayabilmek için; bir günde, haftada, toplantıda vb. yaşanan sorunları, yakındığımız ve yakınacağımız problemler haline getirmemeliyiz. Tersine yaşadığımız ve yaşayacağımız problemleri, gelişmemizi sağlayacak fırsatlar olarak değerlendirmeliyiz. Artı/Delta kalite aracı problemleri iyileştirme fırsatı olarak nitelendirmediği için Δ simgesini kullanmıştır. Ancak bu şekilde korkusuz sınıf kültürünü yaratırız. Ve böylece öğrenme hevesini hiçbir zaman yitirmemiş, yaşam boyu öğrenme arzusu taşıyan bireyler yetiştirebiliriz.

Artı/Delta Tekniği Oluşturma Aşamaları

1. Artı/Deltayı tanıtır
2. Artı/Delta şemasını çizin
3. Öğrencilerin katılımını sağlayın
4. Süreci sürekli iyileştirin

Artı/Delta Sınıf Değerlendirme Tekniği

Öğretmenler genelde öğrencilerin bakış açısıyla eğitimin nasıl gittiğini merak ederler. Basit ve hızlı olan bu teknik ders sonralarında bilgi toplamak için kullanılır. Bu kalite tekniğinin avantajı, öğrencilerin öğrenmelerine nelerin yardımcı olduğu, öğrenilmeyenlerin öğrenci ve öğrenci işbirliğiyle nasıl öğrenilebilir hale getirileceğini ortaya çıkarmasıdır.

AKVARYUM TEKNİĞİ

Akvaryum tekniği, öğrencilerin ilgi duyduğu ya da üzerinde anlaşılmaya varamadığı konuların öğretiminde çok etkili bir tartışma tekniğidir. Öğrencilerin tartışma ve gruba çalışma becerilerinin geliştirilmesi için kullanılır. Bu tekniği uygularken sınıfın uygun bir yerine bir çember çizilir. Çemberin ortasına bir boş sandalye konur. Sınıfın tümü çemberin dışındadır. Konu hakkında yorum yapmak isteyen sandalye oturur, düşüncesini söyler. Daha sonra yerinin bir gönüllüye bırakmak üzere çemberin dışına çıkar. Bu arada gözlemci olarak nitelenen çemberin dışındaki diğer öğrenciler tartışmayı izlerler. Ayrıca onlar gözler, düşünür ve katılımcılara dönütler verirler. Tartışmayı yapılandırmak ve sürdürmek için önceden bir soru listesi hazırlanmalıdır. Tartışma sırasında çemberi dışındakilerin sessiz olması sadece sandalyeye oturanın konuşması gerekir. Gözlemciler tartışma sırasında not almalı, tartışma sonunda sınıfa tartışmanın özeti sunulmalıdır.

Bu teknik, tartışmalı bir konuyu incelemek için öğrencilerin birkaç küçük tartışma grubuna ayrılması şeklinde de yapılabilir. Her grup bir temsilci seçer ve konu hakkında kendi ve grubun fikrini açıklar. 15-20 dakikalık tartışmadan sonra, temsilciler dönüt ve bilgi almak için gruplarına dönebilirler.

Akvaryum tekniğinin etkinlikle uygulanabilmesi için;

- Tekniğin amacı belirtilmeli ve teknik, başka örnekler üzerinde öğretilmelidir.
- Öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgileri tamamlandıktan sonra, bu teknik kullanılmalıdır.
- Öğrencilerin görüşlerini sıkılmadan belirtebilmeleri için rahat bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır.
- Görüşler asla eleştirilmemelidir.

AYNA BENLİK KURAMI

- Charles Horton Cooley'in insan gelişim süreci ve toplumsallaşma içerikli araştırmalarının sonucu olmuş kuramdır.
- Ayna benlik, kısa ve öz olarak çocuğun sergilediği davranışlar sonrası bu davranışın geri bildirimlerini almaya çalışması, çevresinden gelen bu tepkilere

göre de sergilemiş olduğu davranışını doğru-yanlış, iyi-kötü, yararlı-zararlı gibi ayrımlara tabi tutmasıdır.

- Sürekli kendi kendine bir davranış değerlendirmesi yapacağından çocuk, kişiliğini de büyük oranda bu tepkilere göre şekillendirecektir ya da kişiliği şekillenecektir.
- Bu kurama göre aklımıza gelen her türlü davranış ve psikolojik durum, bu tepkilere göre biçim alır

ALAN KURAMI- (Kurt Lewin)

Kurt Lewin davranışın üzerinde o davranışı gerektiren birçok psikolojik olgunun etkili olduğunu ve bütün bu psikolojik olguların kişinin yaşam alanını oluşturduğunu ifade etmiştir. Yaşam alanı, bir bireyin belirli bir zamandaki davranışını etkileyen olguların ya da gerçeklerin toplamıdır. Bu kuramı benimseyen öğretmenler, • Öğrencinin ilgi ve isteği öğrenme sürecine yön vermelidir.

- Öğrenci öğretme-öğrenme sürecine aktif olarak katılmalıdır.
- Öğrencilere uygun pekiştirme işlemleri yapılmalıdır.
- Öğrencilerin algılamasını ve kavramasını kolaylaştıracak bir öğretim süreci planlamalıdır

Alan Kuramının Beş İlkesinin Gestalt Terapisi İçinde Ele Alınışı

Alan kuramının, alanın içeriği, bütünselliği ve sürecine ilişkin olarak beş temel ilkesi bulunmaktadır:

- Organizasyon ilkesi
- Eşzamanlılık ilkesi
- Biriciklik ilkesi
- Süreçte değişme ilkesi
- Olası uygunluk ilkesi

Organizasyon İlkesi:

- Yaşamımızda olup bitenlere, yaşantılarımızı tek tek değil, hepsini bir bütün olarak algılayarak anlam veririz.
- Bir davranış, ortaya çıktığı alandan soyutlanamaz.
- Bir davranışın anlamı, onun alandaki konumuna bağlıdır.
- Belirli bir anda ortaya koyduğumuz davranışların her biri birbirleriyle ilişkilidir ve bu davranışların dayalı olduğu hedefleri ya da ihtiyaçları, o andaki alanın bütünü belirler.

Örneğin, sınıfın biraz uzağında bir bomba patlaması, sınıfın geçici olarak revire dönüşmesi, sıraların yatak gibi kullanılması...

Eşzamanlılık İlkesi

- Lewin, belirli bir an içindeki yaşantı alanının, geçmişle ilgili olarak o anda hatırlananlarla, gelecekle ilgili olarak o anda ortaya çıkan beklentiler tarafından oluşturulduğunu ifade eder.
- Böylece birey, sadece o andaki durumu ile değil; geçmişi ve geleceği ile birlikte ele alınmış olur.

Biriciklik İlkesi:

- Her bir durum ve her bir birey-alan kendine özgü ve tektir.
- Aynı zaman dilimi içinde ve aynı konumda olsalar bile iki kişinin davranışları benzer kurallarla açıklanamaz.
- Örneğin, hepsi de dersi dinlemeye istekli olan öğrencilerin kaçırdıkları noktalar, ilgilerini çeken noktalar... bu nedenle terapi sırasında genelleme yapmaktan kaçınılır, çünkü her bir kişi için o anda olanlar farklıdır.

Süreçte Değişme İlkesi:

- Bu ilke, alandaki değişimin sürekliliğine işaret eder. Yaşantılar kalıcı değil geçicidirler.
- Hiçbir şey sabit değildir. Bir birey için, belirli bir anda yaşananlar sadece o ana aittir.
- Hiçbir yaşantı bir diğeri ile tamamen aynı değildir.
- Bu yüzden de terapide zamanlama çok önemlidir.
- Yapılan bir müdahale gerekli bile görünse, ancak zamanlama uygun olduğunda danışan için yararlıdır.

Olası Uygunluk İlkesi:

- Alandaki her bir parça toplam organizasyonla ilgilidir ve anlamlıdır, hiçbir parça önemsiz olduğu düşüncesiyle dışarıda bırakılamaz.
- Gestalt terapistleri büyük veya küçük, danışan tarafından reddedilse de kabul edilse de "görünen" her şey ile ilgilenirler.

ALTI NOKTA TEKNİĞİ

- Bu teknikte, oluşturulan gruplara üzerinde görüşme yapacakları(karar verecekleri) bir konu verilmekte, ders kitabı, yardımcı ders kitaplarının ya da getirdikleri konuyla ilgili yayınların ve önotların konuyla ilgili saptamalarda onlara rehberlik edeceği vurgulanmaktadır.
- Tüm katılımcıların konuya yaklaşırken aynı renk üzerinde fikir üretmelerini sağlanmakta, her renge ilişkin söylenenler öğretmen ya da grup sözcüsü tarafından tahtaya yazılmakta, renklerin karışmaması için ilgili yönerge sürekli anımsatılmakta, tartışmanın sonunda kısmın genel olarak tespitleri onlara tekrarlanmakta ve grup kararlarına katılmayanların da görüşleri dinlenmektedir.

Renkli noktalar ve renklerin taşıdıkları anlamlara gelince;

Beyaz Nokta, konuyla ilgili net bilgileri, herkes tarafından kabul edilecek olan doğru ve tarafsız bilgiyi temsil etmektedir.

Sarı Nokta, konuyla ilgili belirlenen olumlu değerleri, avantajları ve iyimser değerleri temsil etmektedir.

Siyah Nokta, konuyla ilgili belirlenen olumsuz değerleri, dezavantajları ve kötümser değerleri temsil etmektedir.

Kırmızı Nokta, konuyla ilgili hissettiği duyguları, kişisel öngörülerini ve soyut yüklemelerini temsil etmektedir.

Yeşil Nokta, konuyla ilgili belirlediği yaratıcı görüşleri, yeni kurgu ve tasarımlarını ve üretkenliğini temsil etmektedir.

Mavi Nokta, konuyla ilgili grubun belirlediği sonuçları, grubun konuya serinkanlı bakışını ve denetim unsurlarını temsil etmektedir.

ARKASI YARIN

- Bu tür teknikte, olgu, olay, durum, film, oyun vb. kazandırılacak hedef davranışlara, öğrencinin yaşına ve cinsiyetine, genel ahlak ilkelerine göre seçilmelidir.
- Bunlar hiçbir zaman 10-15 dakikayı geçmemelidir.
- İki yada üç bölüm halinde düzenlenmelidir.
- Olgu, olay, film vb sınıfa sunulmalı ve en can alıcı yerinde kesilmelidir.
- Bundan sonra ne olabilir, niçin gibi sorular sorulmalı ve çok sayıda öğrenciden yanıtlar gerekçeli olarak alınıp tahtaya yazılmalıdır.
- Yanıtlar yazıldıktan sonra ikinci bölüm sunulmalı; verilen yanıtlarla karşılaştırılmalı, öğrencilerin nerede yanlışlıkları onlara buldurulmalıdır.
- Bu teknikte bilimsel yöntemin basamaklarına uyulmalı, soruları öğretmen yanıtlamamalı, sorular herkese sorulmalı, öğrencilerin katılımı sağlanmalıdır.
- Bu teknikte film, oyun, öykü vb sonu öğrencilere bırakılabilir.
- Bu durumda "sonucu siz düşünün ve sınıfa oynayarak sunun" denilmeli ve gerçekleştirilmelidir.
- En az üç değişik sonucun sınıfa sunulması sağlanmalıdır.
- Her oyundan sonra sınıfta tartışma açılmalı ve bir sonuca varılmalıdır.

AYDINLATICI DEĞERLENDİRME

- Malcolm Parlett tarafından 1972'de geliştirildi.

- Model, katılımcılar tarafından yaşanmış ve rapor edilen çeşitli durumlardaki gizli ve açık olmayan durumları aydınlatmaya dayanır.
- Şu anda İngiltere'de insan-bilgisayar ilişkileri ve BDE alanında yaygın olarak kullanılıyor.
- Donald Norman'ın program uygulanırken yaşanan günlük şeylerin psikolojisine dayanan çalışmaları da aydınlatıcı değerlendirme olarak görülebilir.

AYAKKABI KUTUSU ZAMAN KAPSÜLÜ

- Zaman kapsülleri, belirli bir zaman periyodu için nesnelerin ve kanıtların toplanmasıyla oluşur.
- Çocukların tarihsel çağ ile ilgili anlayışları anlamalarını sağlar ve konuya yönelik ilgilerini artırır
- Zaman kapsülü, çocukların güncel eğilimlere ve çağdaş bilgilere odaklanmalarına yardım edebilir.
- Çocuklara bir amaç ve perspektif vermek için, onlardan kendilerini, örneğin 21. yüzyılda zaman kapsülünü açan bir çocuk olarak hayal etmeleri istenebilir.
- Hangi parçalar 20. yüzyılın sonlarındaki hayat hakkındaki en çok bilgiyi verecektir? Onlara, güncel politik figürler, tartışmalar, eğlenceler, teknoloji ve gelecek konusundaki tahminleri hakkında bazı 'favorileri (bir film, şarkı veya hikâye)' olduğu hatırlatılır.
- Genellikle, çocuklar zaman kapsüllerini insanların yaptığı sanat eserleriyle sınırlandırmak istemezler.
- Ayakkabı kutularını yazılı bilgilerle doldurmaktan da hoşlanırlar.
- Bu etkinlikte temel hedeflerden biri, çocuğun tarihinin araçlarını kullanmaya cesaretlendirilerek, tarihi onun hayatının bir parçası hâline getirmek olduğu için, zaman kapsülü olabildiğince onların hayatlarının bir parçası olmalıdır

AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

Avrupa Birliği'nin üç eğitim programı olan Socrates (Genel Eğitim), Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim) ve Youth (Gençlik) Programına Nisan 2004 tarihinden itibaren uygulamaya başlamıştır.

SOCRATES GENEL EĞİTİM PROGRAMI:

Eğitimin tüm alanlarını kapsamaktadır. 7'den 77'ye herkesin yararlanacağı bu programın çeşitli faaliyet alanları vardır. **Bunlar:**

Comenius (Okul Eğitimi) Programı : Okul öncesinden lise son sınıfa kadar olan genel eğitimi kapsar.

Comenius 1. okul ortaklıkları: ülkeler arası ortaklıklara dayalı projeler gerçekleştirmek isteyen eğitim kurumları için proje mali desteği sağlar.

Comenius 2. Okul eğitim personelinin eğitimi: Eğitim sektöründe görev yapan personelin mesleki gelişimlerini hedefleyen yurtdışı eğitimlere ve ülkeler arası projelere mali destek sağlar

Comenius 3. Bilgi ve iletişim ağları: Avrupa genelinde, eğitimin değişik konu alanlarında işbirliği ve yenilikçiliği teşvik etmek amacıyla karşılıklı ilgi alanı ve konularda gerçekleştirilen Comenius projeleri ile ilgili bir bilgi ağı oluşturmayı hedefler

Erasmus Yüksek Öğretim Programı: Yüksek öğretimin tüm seviyelerini kapsamaktadır. Üniversiteler arasında ortaklık kurularak öğrenci, öğretim üyesi değişikliği yapılmakta, bizim öğrencilerimiz kendi üniversitelerinin anlaşma yaptığı üye veya aday ülkelerin üniversitelerinde yarım/tam yıl okuma hakkına sahip olmakta, aynı şekilde o üniversitelerden de ülkemize öğrenciler gelmekte ve tüm masraflar program kapsamında karşılanmaktadır. Öğretim üyeleri de değişim programından yararlanmaktadır.

Grundtvig (yaşam boyu öğrenim programı): Yetişkinlerin okula veya üniversiteye dönerek yeni nitelikler kazanarak iş bulmasını kolaylaştırmak, bireylerin sosyal ve bireysel gelişimine katkı sunmak ve aktif bir avrupa vatandaşı olarak kadın ve erkeğin rolünü yükseltmeyi hedeflemektedir.

Minerva (uzaktan ve açıköğretim programı): Minerva, avrupa komisyonu tarafından eğitimin açık ve uzaktan eğitim (ODL) ile iletişim teknolojileri (ICT) yoluyla desteklenmesini hedeflemektedir.

LEONARDO MESLEKİ EĞİTİM PROGRAMI:

Mesleki eğitimin kalitesinin artırılması ve güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Mesleki eğitim almış kişiler, öğrenciler, genç işçiler, eğitimciler ve yeni mezunlar için üye /aday ülkelere ziyaret, eğitimcilerin ve mesleki eğitim uzmanlarının eğitimi için uluslararası değişim, tematik konularda uzmanların eğitim ziyaretleri projeleri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin mesleki eğitimde kullanılmasına, mesleki eğitimde yenilik ve kaliteyi geliştirmesine ve transferine yönelik projeler, mesleki eğitimde yabancı dil ve kültür bilgisinin geliştirilmesine yönelik projeler bu program kapsamındadır.

YOUTH GENÇLİK PROGRAMI:

15-25 yaş arası gençlerin değişim ve gönüllülük programıdır. Avrupalı gençlerin birbirlerini tanımaları ve gönüllü olarak toplumsal faaliyetlere katılmaları amaçlanmaktadır.

B.....

Bilgi kesekağıdı: eski ve yeni öğrenme arasındaki ilişkinin sağlanması için kullanılır. Her öğrenciye kesekağıdı verilir, kavramlar olgular yazılır.

Ben Neyim: Farklı amaçlar için kullanılabilecek eğitici bir oyundur. Seçilen bir cansız nesne rolünde söylenen üç özellikten sonra gruba "ben neyim?" sorusu yöneltilir

Ben Kimim: Farklı amaçlar için kullanılabilecek eğitici bir oyundur. Seçilen bir kişi, bir hayvan ya da tarihsel bir karakter rolünde söylenen üç özellikten sonra gruba "ben kimim?" sorusu yöneltilir.

BALIK KILÇIĞI TEKNİĞİ

- Ishikawa diagramı olarak da bilinen balık kılçığı tekniği, 1943'te Kaoru Ishikawa tarafından geliştirilmiştir.
- Teknik, bir problemin (nükleer patlama, seçim, öğrenme güçlükleri, gençlerin suç işlemesi gibi) nedenlerini ve alt nedenlerini tanımlama sürecini yapılandırmaya yardım edebilir.
- Ayrıca, tüm öğrencilerin derin ve nesnel bir görüş kazanmalarını ve problemin çeşitli bölümleri arasında ki önemli ilişkileri görmesini, öğrencilerin daha derin bir şekilde bir problem üzerinde yoğunlaşmasını sağlar.
- Problem çözme tekniklerinden biri olan bu teknik, öğrencilerin düşüncelerini organize etmeye yardım eder; ancak, problem için çözümler sağlamaz.
- İlginç bir teknik olan balık kılçığı tekniği öğrenmesi ve uygulaması kolaydır.
- Bu teknik; birlikte çalışmayı, gerçeği aramayı, değişik görüşlere açık olmayı ve karşıt görüşlerin ortaya çıkmasını sağlar.

BASAMAKLI ÖĞRETİM (NUNLEY)

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzün bilgi kaynakları ve imkanları dikkate alınarak geliştirilen bir yaklaşımdır. Öğrencinin bilgiyi alan bir durumdan çıkarılarak bilgiye ulaşan, yeni bilgiler üretebilen bir duruma getirilmesi gerektiğini savunur.

Öğrencilerin farklı ilgi ve yetenek alanlarına, farklı öğrenme yollarına sahip olduğu düşüncesi ile uygun etkinliklerin basamaklar halinde belirlenerek görevlerin belirlenmesine ve bu görevleri yerine getirirken öğrenme esasına dayanan bir öğretim yaklaşımıdır.

Bu basamaklar C,B,A olarak belirlenmiştir. A seviyesi üst düzey öğrenmeyi ifade eder. (Bazı üniversitelerde bu sisteme göre değerlendirme yapılır.)

BASAMAKLI ÖĞRETİM PROGRAMI MODELİ

• **C BASAMAĞI ÖĞRENME : (bilgi,kavrama)**

Öğrencilerin temel bilgileri öğrenmeleri / Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun görevlerinin belirlenmesi.

• **B BASAMAĞI ÖĞRENME : (uygulama,analiz)**

Kazanılan temel bilgilerin uygulanması,seçilmesi, farklı örnekler üzerinde kullanılması / Öğrencilerin belirlediği görevleri yerine getirmesi

• **A BASAMAĞI ÖĞRENME : (sentez,değerlendirme)**

Yaratıcı düşünme,etkin düşünme,eleştirisel düşünme gibi üst düzey yolların kullanılması / öğrencilerin başardıkları görevlerin sonuçlarını tartışması

BUZ KIRICILAR / Enerji Vericiler

Tanım

Katılımcıların gezinmesi, rahatlaması, yapılan çalışmalara ara vermesi ve birbirlerini daha iyi tanımasını teşvik eden kısa faaliyetler. Bazıları bir konuya ilişkin olabilir, bazıları beceri geliştirebilir, ve bazıları da eğitimin temposunu veya odağını değiştirmek üzere tasarlanmış olabilir.

Enerji vericiler ve oyunlar özellikle uzun bir sunumdan sonra, veya bir çalıştayın öğleden sonraki ilk oturumunu başlatmak için faydalı olabilirler. Genel bir kural olarak, enerji vericiler grubun kültürel, cinsiyet ve dini normlarına duyarlık gösterilerek seçilir. Kişilerin fiziksel yetenekleri de dikkate alınmalıdır.

düşünceler

- Enerji vericiler grubun beş dakikalığına dışarı çıkmasına izin vermek kadar basit olabilir.
- Çabuk beceri geliştirme egzersizi olarak kullanılabilir.
- Katılımcıları "kestirirken" görürseniz onları hemen bir egzersiz için ayağa kalkmalarını sağlamak için esnek olarak kullanılabilir.
- Egzersizler, katılımcılar tarafından anlaşılmayabilir, aptalca veya zaman israfı olarak görülebilir.
- Bazı enerji vericiler çok fiziksel faaliyet gerektirebilir, bunların dikkatle kontrol edilmesi gerekir.

C-Ç.....

CANLANDIRMA (Role Play)

Tanım

Canlandırma (role play), katılımcıların belirli şartlar altında farklı davranış ve duyguları keşfetmelerini sağlayan bir durum canlandırmasıdır. Bu yöntemin kilit özeliği kişilerin canlandırma yapması ve görevlendirilen bir gözlemcinin canlandırmadan sonra geribildirim sağlamasıdır.

Roller verilebilir veya katılımcılar kendi rollerini yaratabilirler. Her durumda da, katılımcılar rol yapmanın aktörlük değil, normal davranışı canlandırma olduğunu bilmelidir.

Canlandırma, tutum ve beceri eğitimi için faydalıdır.

Düşünceler

- Bilgilendirme açık olmalıdır.
- Canlandırma bir ortamda empati, hayal gücü ve gözlemi teşvik eder ve sonuçta güçlü bir öğrenme aracı olabilir.
- Canlandırma ekonomiktir, yaratıcı ve eğlenceli olabilir.
- Dikkatle yönetilmezse canlandırma riskli olabilir, canlandırma yaparken kişilerin özel yaşamına dikkat gösterilmelidir.
- Canlandırma ancak sonunda katılımcılar geçerli, yapıcı geribildirim alırsa faydalı olur. Bu, bireysel olarak verilebilir veya tartışılabilir, ayrıca genel oturumda öğrenmeyi pekiştirmek için öğrenme noktaları hakkında tartışma yapılır.
- Canlandırma'da hazırlık ve uygulama uzun zaman alabilir.
- Canlandırma, ayrıntılı bir açıklama ile başlamalı ve azami sonuç alınması için bir gözlem kontrol listesi sağlamalıdır.

ÇEMBER TARTIŞMA TEKNİĞİ

- 10-15 kişilik grup çember şeklinde oturur.
- Başkan (öğretmen ya da öğrenci) sunumu yapar, grup kendi arasında tartışır.
- Sonuç yazman tarafından raporlaştırılır, rapor sınıfa sunulur

ÇOKLU OYLAMA TEKNİĞİ

Sınıfınız büyük olsa bile sınıfınızı takımlara ayırmayın. Sınıf uygunsa yarım daire şeklinde öğrencileri yerleştirin.

Çoklu oylama tekniği; bir karar verme tekniğidir. Uzun bir liste halindeki görüşlerin, sistemli bir oylama tekniği ile yönetilebilir sayıdaki görüşe/görüşlere indirgenmesidir. Böylelikle grup halinde üretilen görüşlerden hangilerinin daha öncelikli olduğu ortaya çıkarılmış olur.

Çoklu Oylama Tekniği Ne Zaman Kullanılmalı

1. Bir beyin fırtınası oturumunda üretilen görüşlerin sayısal olarak çok fazla olduğu ve hepsinin ayrı ayrı tartışılmasının mümkün olmadığı zamanlarda,

2. Geniş bir liste içinde kısa zamanda en öncelikli maddeleri tanımlayabilmek istediğimizde,
3. Bir grup içinde kazananlar ve kaybedenler yaratmamak istediğimizde kullanılmalıdır.

Çoklu Oylama Tekniğinin Yararları

1. Beyin fırtınasıyla üretilen görüşlerin yer aldığı listedeki görüş sayısını azaltır,
2. Görüşleri önceliklendirir,
3. Öz güveni düşük öğrencilerin katılımını sağlar
4. Uzlaşma kültürünü yerleştirir

Çoklu Oylama Tekniğini Oluşturma Aşamaları

1. Beyin fırtınası veya uygun bir yöntemle üretilmiş görüşleri liste haline getirin.
2. Listedeki her görüşe "A" dan başlayarak bir harf verin.
3. Görüşleri oylamaya başlayın.
4. Oylar için çetele tutun.
5. İkinci tur oylamaya başlayın

D.....

Duyarsızlaşma içten gelen uyarıcıların sürekli algılanması sonucu bu uyarıcılara karşı meydana gelen tepki gücündeki azalmadır.

Dönüşümlü öğretme: sınıf 2 ye bölünür 1. grup konuyu okur 2. gruba anlatır sonra gruplar biraraya gelerek eşleştirme yapılır karşılaştırır eksikleri tamamlar

DEDİKODU HALKASI

- Belli bir konuda öğrencilerin ilgili kahramanla ilgili haberi kulaktan kulağa yaymaları istenir.
- İlgili kişinin ne hissettiği ve dedikodunun yanlışlığı üzerine konuşulabilir.

DALTON PLANI

- Amerikalı Helen Parkhurst tarafından Dalton kasabası ortaokulunda uygulandığı için bu adı almıştır.
- Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri birbirinden farklı olduğu için, bunları bir "sınıf"a doldurarak ortak ders yapmak doğru değildir.

- İnsanların kimi sanata, kimi bilime yatkın olur; aynı konuyu kimi bir saatte öğrenir, kimi iki saatte. Öte yandan, insan kendinin de aktif olarak katıldığı konuyu daha çabuk, daha kolay öğrenir. Öğrenci, kendi kendine çalışmayı öğrenmelidir.
- Dalton Plânında okulun öğretim ortamları (sınıflar) her ders için ayrı ayrı düzenlenmiş ve oraya, o ders ile ilgili kitap ve diğer malzemeler konmuştur.
- Her dersin 10 ay boyunca öğretilecek konuları önceden hazırdır ve öğrenci bu konuları alır, o dersin "laboratuvarında" kendi öğrenme hızı ile öğrenir.
- Her laboratuvarında bir rehber öğretmen oturur ve çocuklara yardım eder.
- Öğrenci her konuda baştan verilmiş sorulara göre bir "çalışma plâni" hazırlar.
- Bütün çalışmalar laboratuvarında yapılır; evde çalışma yapılmaz.
- Bir konu öğrenilmeden diğerine geçilmez. Bir üniteyi bitiren öğrenci, o ünite ile ilgili bir testten geçer.

DECROLY SİSTEMİ (İlgi Merkezleri Metodu)

- Belçikalı Doktor Ovide Decroly tarafından geliştirilmişti.
- Bu sisteme göre, öğretimde yapay dersler kaldırılmalı, çocuklar doğanın içinde yaşayarak, gözleyerek, yaparak öğrenmelidir.
- Sistemin bir ders programı yoktur; çocukların ilgisine göre bir takım konular seçilir.
- Burada önce gözlem yapılır, sonra kaynak kitaplardan bilgiler toplanır, deneyler yapılır.
- Toplanan bilgi ve tecrübeler yazı, söz veya resimlerle anlatılır.
- Burada sınav ve not yoktur.
- Bu sistemde ders kitabı ve öğretmenin anlatması da yoktur.
- Çocuklar kendi gözlem, araştırma ve tecrübelerini resim, yazı, model gibi şeylerle kayda geçirerek, âdeta "kendi ders kitabını kendi yazar".

DELPHİ TEKNİĞİ:

- Bir görüş birliği sağlama aracı olarak ifade edilen Delphi, bir problem durumuna ilişkin uzman görüşlerini sistematik bir şekilde elde etmeye yönelik olarak kullanılır.
- Bu teknik kullanılarak bir problem durumuna farklı açılardan bakan bireylerin ve grupların yüz yüze gelmeden ortak görüş oluşturmaları amaçlanmaktadır.
- Delphi tekniği ile katılımcıların farklı bakış açılarının yanında yaratıcılıklarından yararlanılması da amaçlanır.

Delphi tekniği genel olarak üç temel özelliğe sahiptir:

1) Katılımda gizlilik, 2) Grup tepkisinin istatistiksel analizi, 3) Kontrollü geri besleme.

- Araştırma süresince öne sürülen düşüncelerin kime ait olduğu gizli tutulur.
- Katılımda gizlilik özelliği bu tekniğin başarısının temel nedenlerinden biridir.
- Bireylerden çok fikirlerin öne çıkması bu şekilde sağlanır.
- Görüşlere, öne süren kişilerin kimlikleri nedeniyle koşulsuz onay verme ya da ön yargılı olma gibi durumlar ortadan kalkar.
- Uç fikirleri daha rahat ifade edebilme kolaylığından dolayı yaratıcılığa zemin hazırlar.
- Hiçbir çekince olmadan değişik ve yeni fikirlerin herkesten gelmesi güvence altına alınır.
- Veriler toplandıktan sonra grup üyelerinin görüşleri bir araya getirilerek analiz edilir.
- İstatistiksel analize olanak tanıyan veriler istatistiksel olarak analiz edilir.
- Grup üyelerinin problem durumuna ilişkin görüşlerinin gerekçeleri de içerik analizi yoluyla analiz edilir.
- Bu analiz sonuçları ve kime ait olduğu belirtilmeyen görüşler, katılımcılara kendi görüşleriyle birlikte sunulur. Katılımcılardan kendi görüşlerini, belirtilen görüşler çerçevesinde yeniden değerlendirilip bir yargıya varmaları istenir.
- Vardıkları yargıya ilişkin tekrar gerekçe istenir.
- Bu işlem, görüşlerde hareketlilik olduğu sürece devam eder. Görüşler değişmeme aşamasına geldiğinde istatistiksel olarak (birinci çeyrek ve üçüncü çeyrek arasındaki genişlik, standart sapmalar vb.) görüşlerin birbirine yakın olan maddeler üzerinde görüş birliği olduğu, uzak olan maddeler üzerinde ise görüş birliği oluşmadığı söylenebilir.
- Araştırmacı ilgili alan yazında vurgulanan, fakat katılımcıların görüşleri arasında yer almayan özellikleri de katılımda gizlilik kuralından yararlanarak katılımcı görüşüymüş gibi tartışma ortamına sokabilir.
- Delphi tekniği kullanılarak yeterliklerin belirlenmesi ve kullanılması çalışmaları ülkemizde de gerçekleştirilmiştir

DUYGUSAL BAĞLANMA KURAMI (BOWLBY)

Bowlby'nin geliştirdiği duygusal bağlanma kuramına çalışmalarıyla katkı getiren AINSWORT'e göre duygusal bağlanmanın üç örüntüsü vardır.

Bunlar:

Güvenli bağlanma;

- güvenli bağlanma bebeğin bağlılığı bireye güveninin esas olduğu, sağlıklı duygusal bağlanmadır.
- Güvenli bağlanmada özellikle bağlanılan kişinin bağlanan bireye zaman içinde çeşitli sorumluluklar vermesi ve yabancı ortamları tanıması konusunda onu cesaretlendirmesi ile bu bağlılık sağlıklı bir şekilde devam edip gidecektir.
- Bu tür bağlanmada güven esas olduğu için birey bağlılığı kişi ile zaman zaman ayrı kalabilmekte çünkü onun zamanı geldiğinde tekrar geri döneceğini bilmektedir

Güvensiz- kaçınan bağlanma

- Bu tür bağlanma gösterilerinde bebeklerden dışarıdan gözlemlendiğinde oldukça bağımsız görünürler.
- Bu tür bebekleri anneleri onları terk ettiğinde bir sorun yaşamazlar ve anneleri ortamda olmadığı için tepki göstermezler.

Güvensiz- çelişkili bağlanma

- Bu bağlanmada ise, özellikle yabancı ortamlarda bu tür bağlanma gösteren bebekler bağımlı kişiye sınıksız sarılırlar, ayrılmak istemezler.
- Bağımlı kimse bulunan mekan ayrıldığında aşırı endişelenirler döndüğünde ise çelişkili tepkiler verirler ya onunla olmayı kabul etmezler ya da onu iterler.

E.....

Etkili öğrenme:

- her öğrenciye ayrı etkinlik, yöntem ve teknik kullanılmasını benimseyen, yeni öğrenmelere geçmeden önce mutlaka öğrencilerin sürece güdülenip öğrenmeye ayrılan zamanın etkili ve verimli kullanılması gerektiğini vurgular

Ekiple Öğretim

- Birkaç uzmanın ve öğretmenin, öğretim etkinliklerini planlama, sunma, değerlendirme ve geliştirmede sistemli olarak çalışmasıdır.
- Bir okulda öğrencilerin başarı düzeylerinin artırılmasıyla ilgili olarak değişik branşlardan ve üniversitelerden alan uzmanının katılımıyla yapılan grup çalışması ve sonrasında çıkan düşüncelere göre rapor yazılması, ekip ile öğretime örnektir.

Epistemoloji

- İnsan bilgisinin yapısını ve geçerliliğini inceleyen felsefe dalı.
- Bilgi felsefesi ile mantık arasında temel bir ayrım vardır.
- Mantık, geçerli usavurmanın biçimsel yapısını inceler ve geçerli çıkarımın ilkelerini ortaya koyar.
- Epistemoloji ise her türlü bilme ediminin yapısıyla ilgilenir.

- Epistemoloji, etik, toplumbilim ve din felsefesi gibi disiplinlerle sürekli iletişim halindedir.
  - Bilginin kaynağını arar.
  - Bilginin ne olduğunu bulmaya çalışır.
  - Gerçekler bilinebilir mi? Mutlak bilgi var mıdır? Gibi sorulara cevap arar.
-
- Genellikle bilen bir özne ile, bilinen bir özne arasındaki ilişki olarak incelenen bilgi sürecinin bu iki ögesine farklı anlam ve ağırlıkların verilmesi tarih boyunca farklı bilgi felsefesi anlayışlarını doğurmuştur.
  - Daha çok nesneye ağırlık veren anlayışlar gerçekçi (realist) özneye ağırlık verenler ise idealist olarak nitelenir.
  - Gerçekçi yaklaşım bilginin, nesnesinin dış dünyada gerçekten var olduğunu, idealist yaklaşım ise bilginin, ağırlıklı olarak öznenin kurduğu ve gerçekte var olmayan nesnelere yöneldiğini savunur. Bilgi felsefesinin, bu karşıtlık içinde, ortaya çıkan temel sorunu, dış dünyanın gerçekliğidir; bu çerçevede bilgi felsefesi metafizikle yakın ilişki içindedir.
  - Bilginin nesnesinin, gerçek olup olmadığı, bilgi içeriğinin dış gerçeklikte bir karşılığının bulunup bulunmadığı, bilmen dünya ile kendi başına, bilgiden bağımsız var olan dünyanın birbirlerine ne, ölçüde uyduğu, aynı temel sorun çerçevesinde irdelenen öteki sorunlardır.

5 E MODELİ

Beş aşamalı olarak uygulanan ve "5E Modeli" Girme, keşfetme, açıklama, derinleştirme ve değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır.

Giriş (enter/engage) aşaması

Yeni fikirleri öğrenmeye başlamadan önce, insanların eski fikirlerinin farkında olmaları gerekir. Bu nedenle öğretmenin ilk eylemi öğrencilerin konu hakkında bildiklerini tanımlamalarına yardımcı olmaktır. Öğrenci karşılaştığı bir sorunu veya gözlediği bir olayı anlamak için eğlendirici ve merak uyandırıcı bir girişle derse başlar. Bu aşamada öğrencilere olayın nedeni hakkında sorular sorulur. Bu basamakta anlatma, tanımlar verme, kavramları açıklama ya da öğrencilere görececeklerini ve öğreneceklerini söyleme söz konusu değildir. Burada önemli olan doğru cevabı bulmaları değil, değişik fikirler ileri sürmelerini, soru sormalarını teşvik etmektir.

Keşfetme (explore) aşaması

Öğrenciler birlikte çalışarak, deneyler yaparak, öğretmenin yönlendirebileceği bilgisayar, video ya da kütüphane ortamında çalışarak sorunu çözmek için veya olayı açıklamak için düşünceler üretirler. Bu düşünceler öğretmenin süzgecinden geçtikten sonra olayı çözümlmek için beceriler ve çözüm yollarına dönüştürülür. Bu aşama en fazla oranda öğrenci faaliyetini içeren aşamadır.

Açıklama (explain) aşaması

Öğrenciler çoğu zaman öğretmenin yardımı olmadan yeni düşünme yolları bulmayı başarmakta güçlük çekerler. Öğretmenin öğrencilerin yetersiz olan eski düşüncelerini daha doğru olan yenileriyle değiştirmelerine yardımcı olduğu bu basamak modelin en öğretmen merkezli evresi olup, bu evrede öğretmen düz anlatım yöntemini kullanabileceği gibi, film ya da video, bir gösteri ya da öğrencilerin yaptıklarını tanımlamalarını ve sonuçları açıklamalarını teşvik edici bir etkinlik gibi daha ilginç yollara da başvurulabilir. Öğretmen formal olarak tanımları ve bilimsel açıklamaları yapar. Mümkün olan yerlerde, öğrencilerin deneyimlerini bir araya getirmelerinde, sonuçlarını açıklamalarında ve yeni kavramlar oluşturmalarında onlara temel bilgi düzeyinde açıklamalarda bulunarak yardımcı olur.

Derinleşme (elaborate) aşaması

İncelenmeye başlanan konuya yeni bilgiler elde edildikten sonra yeniden dönülmesi gerekir. Öğrenciler birlikte ulaşılmış oldukları bilgileri veya problem çözme yaklaşımını yeni olaylara ve problemlere uygularlar. Bu yolla zihinlerinde daha önce var olmayan yeni kavramları öğrenmiş olurlar. Öğretmen, yeni bilgileri ilgili olgulara uygulamalarında öğrencilerden daha çok doğruluk ve sorumluluk ister. Öğrenciler, formal terimleri ve tanımları kullanmaları ve yeni durumlarda anlayışlarını sergilemeleri yönünde teşvik edilir.

Değerlendirme (evaluate) aşaması

Bu dönem, öğrencilerden anlayışlarını sergilemelerinin beklendiği ya da düşünme tarzlarını ya da davranışlarını değiştirdikleri evredir. Çoğu zaman, öğretmen problem çözerken öğrencileri izler ve onlara açık uçlu sorular sorar. Bu aynı zamanda yeni kavram ve becerileri öğrenmede, öğrencilerin kendi gelişmelerini değerlendirdikleri evredir. Böylelikle bu son aşamada yeni edindikleri bilgilerini ve becerilerini değerlendirerek bir sonuca ulaşırlar. Öğrenciler ve öğretmen süreç içinde yeni anlayışlara ulaşmada gelişmeyi kontrol etmeye çalıştıkça değerlendirme tekrar tekrar yapılacaktır.

Değerlendirme:

Bu yaklaşımda değerlendirme öğretmen ve öğrencilerle birlikte planlanan ve yürütülen bir süreçtir. Öğrencilerin belli kavramları alıp almadıkları ve belli yorumları yapıp yapmadıkları değil, yorumları ne derece iyi formüle ettikleri incelenir. Değerlendirme öğrenmenin sonunda yer almaz, öğrenme süreci ile birlikte devam eder ve öğretime yön verir. Öğrenenler önceki ve daha sonra kazandığı anlamları karşılaştırarak kendini değerlendirir. Performans değerlendirme, özgün değerlendirme, günlük yazma, öğretmen gözlemleri, görüşme, tümel dosya, problem çözme gibi çoklu değerlendirme teknikleri kullanılmaktadır. Kısacası öğreneni etkin kılan bir öğrenme yapısı sunmaktadır.

EĞİTİM YAKLAŞIMLARI

High / Scope

Okulöncesi ve ilköğretime yönelik, bilimsel araştırmalara dayalı bir eğitim sistemidir. High/Scope'un temel ilkesi "Etkin Öğrenme"dir. Etkin Öğrenmede çocuk; insanlar, nesneler, olaylar ve fikirlerle doğrudan ilişki kurar. Etkin Öğrenmeyi desteklemek için High/Scope okullarında çevre düzeni ve malzemeler önem kazanır. High/Scope sınıfları

çocukların yaş ve ilgilerine göre değişik oyun ve ilgi alanlarına ayrılmış (örn. fen, matematik, kitap, sanat ve evcilik köşeleri) ve tüm alanlar bol ve çeşitli malzemelerle donatılmıştır.

High/Scope sisteminde tutarlı bir günlük program uygulanır ve çocukların programı takip edebilmesi sağlanır. Günlük program, özellikle anaokulunda küçük ve büyük grup zamanları ve çocuk tarafından başlatılanla öğretmenin başlattığı aktiviteler açısından dengeli olmalıdır.

Günlük programın en önemli aktivitesi "Planla- Yap- Hatırla" zamanıdır. Her çocuğun ne yapacağını planladığı, uyguladığı, ve sonradan da deneyimlerini arkadaşları ve öğretmenleriyle paylaştığı bu süreç; öğretmenin gelişimi izlediği, değerlendirme ve planlama açısından çok önemli bir saattir.

High/Scope okullarında çocuklar araştırma yaparken, sorun çözerken, çevreyle ilişkilerinde seçimler yapar, seçimlerine göre planlar kurarlar. Yetişkinler bu süreç içerisinde çocukların 10 temel alanda deneyimler yaşamalarını sağlarlar. 10 alanda toplanan "Anahtar Deneyimler" gelişimsel olarak önemli becerileri kapsar. Çocuklar ve öğretmenler tarafından başlatılan tüm aktiviteler bu beceriler etrafında odaklanır. Çocukların gelişiminin değerlendirmesi bu anahtar deneyimler doğrultusunda yapılır

Reggio Emilia (Anaokulu)

İtalyadaki Reggio Emilia kentinin belediye okullarında eğitimci ve düşünür Loris Malaguzzi önderliğinde başlatılan bu yaklaşım, 40 yılı aşkın süredir uygulanmakta, Reggio Emilia Eğitim ve Araştırma Merkezi ve üniversiteler tarafından sürekli geliştirilmektedir. Reggio Emilia yaklaşımında çocuk doğuştan yetenekli ve yaratıcıdır; eğitimcilerin görevi bu potansiyeli kullanacak ortamlar yaratmak, çocuğun kendini türlü şekillerde ifade etmesini desteklemektir.

Reggio Emilia yaklaşımının temel unsurları:

- Çocukların ilgi ve meraklarından doğan müfredat konuları
- Bu konulardan doğan grup projeleri
- Sanatsal çalışmaların ve değişik ifade şekillerinin, dil, bilişsel ve sosyal gelişimi desteklemek amacıyla kullanılması
- Grup çalışmaları ve işbirliğinin desteklenmesi; grup içinde her çocuğun olumlu benlik ve ait olma duygularının geliştirilmesi
- Tüm öğrenme sürecinin öğretmenlere, velilere ve çocuklara ışık tutması ve değerlendirme için belgelenmesi
- Çevrenin öğrenme ve araştırmaya uygun zenginlikte olması
- Öğretmenlerin de çocuklarla beraber sürekli öğrenen ve gelişen araştırmacılar olması

Proje Yaklaşımı

University of Alberta ve University of Illinois'da geliştirilen Proje Yaklaşımı, çocukların ilgi ve merak duydukları konuların öğretmen önderliğinde ve grup çalışmasıyla derinlemesine incelenmesidir.

Proje çalışmalarında konu seçimi önemlidir. Konunun çocukların merak ettikleri, halen var olan bilgilerinin üzerine yeni bilgiler ekleyebilecekleri, değişik gelişim alanlarında zengin deneyimler yaşayıp becerilerini geliştirebilecekleri, ve gerçek hayattan olması, bir projenin zevkli ve öğrenme açısından zengin olmasını sağlar. Projeler ilköğretimde müfredat konuları kapsamında da geliştirilebilir.

Projeler, saha çalışmaları, alan gezileri, uzmanlardan bilgi almayı da içerir. Bunlar

yapılırken çocuklar hep sorularına cevap ararlar, öğrendiklerini ve deneyimlerini kaydederler.

Projenin tamamlanmasıyla tüm projelerini ve öğrendiklerini birbirleriyle ve velileriyle paylaşırlar.

Beyne Yönelik Öğrenme

Son yıllarda artan beyin araştırmaları sağlıklı öğrenme koşullarına büyük ışık tutmuştur. Bu araştırmalardan çıkan sonuçlara göre:

- Düşünceler, duygular, hayaller, kişinin yapısı ve fizyolojisi sürekli çevreyle etkileşim içinde işler. O yüzden öğrenme ortamı ve öğrencinin bulunduğu çevre önemlidir.
- Beyin sosyaldır ve başkalarıyla etkileşir. Bu nedenle öğrenme sosyal ilişkilerden çok etkilenir.

- Beyin doğuştan anlam aramaya yöneliktir. Bu arayış amaç ve değerler tarafından yönlendirilir.

- Anlam arama sürecinde beyin, tanıdık uyaranları kaydederken sürekli yeni uyaranları arar ve yenileri işleme koyar. Ancak beyin bağlantısız kalmış, bir yere oturtamadığı bilgilere direnç gösterir. Bilgilerin kalıcı olması için, anlamlı olması, beynin bağlantılarını kurabilmesi gerekir.

- Neyi öğrendiğimiz; duygular, düşünce kalıpları, kişisel tutumlar, özgüven ve sosyal etkileşim gereksinimlerimiz tarafından etkilenir ve düzenlenir. Duygular ve düşünceler birbirlerini şekillendirir ve bu yüzden de ayrılmazdır.

- Öğrenme gelişimseldir; beyin büyük ölçüde deneyimlerle gelişir.

- Öğrenme, tehditten uzak, uygun dozda zorlanmalarla gerçekleşir. Tehditkar, tehlikeli gördüğü ortamlarda beyin esnekliğini yitirir ve gelişimsel olarak geriler. Güvenli ve uygun riskler almayı destekleyen ortamlarda öğrenme en iyi şekilde sağlanır.

- Her beyin farklıdır. Çoklu Zeka ve insanlar arasındaki farklılıklar öğrenme tarzlarına yansır.

Bu yüzden, "Beyin-Uyumlu Sınıflar"da:

- Etkin, anlamlı öğrenme deneyimleri,
- Uyarıcı ve bol çeşitli deneyimler,
- Doğru ve zamanında geri-iletim,
- Güvenli, tehditten uzak bir ortam sunulur.

Project Zero

Project Zero, 1967 yılında felsefeci Nelson Goodman tarafından, güzel sanatlar eğitimine yönelik çalışmalar yapmak ve geliştirmek amacıyla Harvard Eğitim Fakültesi'nde kurulmuştur. Goodman, güzel sanatların, bilişsel bir etkinlik olarak öğretim programı içerisinde daha ciddiye alınması gerektiğine inanıyordu ve o güne kadar bu yönde çok az sayıda girişim olduğu için projeye "Project Zero" (Proje Sıfır) adı verildi. Yıllar içerisinde, Project Zero güzel sanatların yanı sıra, öğretimin bütün alanlarını kapsayacak şekilde genişletildi. Project Zero artık yalnız sınıftaki ve okuldaki bireyi değil, bütün öğretimsel ve kültürel ortamlardaki bireyi hedef almaktaydı.

Otuz yıl boyunca, Project Zero, çocuklarda ve yetişkinlerde öğrenme süreçlerinin gelişimini araştırdı. Bugün bu araştırmaların sonuçları; bağımsız ve düşünen bireylerden oluşan topluluklar yaratmak, farklı alanlardaki anlama düzeylerini derinleştirmek ve yaratıcı düşünceyi geliştirmek için kullanılıyor.

Bizim çalışmalarımız, güzel sanatlar ve başka alanlardaki öğrenme süreçleriyle insanın

bilişsel gelişimini, ayrıntılarıyla anlamaya yönelik. Project Zero'da, öğrenen kişi, eğitim sürecinin merkezinde yer alıyor: Project Zero, farklı gelişim süreçlerinden ve kültürel bağlamlardan gelen kimselerin öğrenme şekillerine; kişilerin dünyaya dair farklı fikirlerine ve bakış açılarına saygı duyuyor.

Project Zero Sınıfı

Project Zero sınıfı nedir? Bizlere göre, bu yaratım sürecinin sonucudur. Bu süreç; durmaksızın çocukların gelişimine yönelik uygulamalar üreten eğitimcilerle başlar ve Project Zero'ya özgün çalışmalar içerir: Anlamaya Yönelik Öğretim, Çoklu Zeka, Güzel Sanatlar, Portföy Değerlendirme ve Düşünme Kültürü gibi. Eğitimcilerin bu çalışmalardan hangilerini, nasıl kullandıkları; kendi deneyimlerine, amaçlarına ve çalıştıkları kurumun kültürel ve tarihi altyapısına göre değişiklik gösterir.

Bütünleştirilmiş Disiplinlerarası Eğitim

Çeşitli disiplinlerin tek bir öz, özellikle bir konu veya bir problem, etrafında bütünleştirilmesidir. Disiplinlerarası yaklaşım öğrencileri, disiplinler arasında ve bunların gerçek hayattaki varlıkları ile olan bağlantılarını görüp keşfetmesini olanaklı kılmakla birlikte, sürekli değişen toplumun gereklerine ayak uydurabilsinler ve gerekli becerileri geliştirebilsinler diye eleştirel düşünmeye ve yaratıcı problem çözmeye hazırlar. Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı öğretim daima merkezi bir konu alanının altında yatan derin temalara dayanır. Öğrenciler, araştırmalarına yardımcı olacak disiplinleri kullanarak konuyu inceler. Bu yaklaşımda, öğrencilerin kapsam ve derinlik olarak geliştirilen duysal, pratik ve bilişsel düşünce biçimleri zengin bir mozaik şeklinde ortaya çıkarılır.

Bütünleştirilmiş disiplinler arası eğitim ile sanat, matematik, doğa bilimleri ve sosyal bilimleri bütünleştirmek bilişsel gelişmeyi, soyut düşünmeyi, yaratıcılığı ve problem çözme becerilerini arttırmaktadır

F.....

Flaş: öğrenciler bir konuyla ilgili beceri ve yaşantılarını sırayla anlatırlar söylenenlerle ilgili bir tartışma ortamına ulaşılır.

FENOMENOLOJİK YAKLAŞIM

- Olayları, bize görüldüğü şekliyle, temel özelliklerinde gözleme ve betimlemeyi amaçlayan sistematik bir yaklaşımdır.
- Bu yaklaşım, insan davranışlarında, özel koşullardan bağımsız olarak genel olanı ortaya koymak ve global terimlerle betimlemek ister.

- Bunun için öncelikle, davranışları birer olgu olarak, yani belirli bir bağlamda, belirgin bir durumda bulunmasından geçici olarak bağımsız öğeler gibi soyutlamaya ve nitelemeye çalışır.
- Fenomenolojik soru basittir: "Bu, nedir?". Bu sorgulama nasıl veya niçinle ilgilenmez. Olayın anlamı, sürecin başında değil sonunda dikkate alınır
- Fenomenolojik yaklaşımda, başlangıçta, gerçeklik hakkında bir yargıda bulunmaktan kaçınılır, zira gerçeklik çoğu kez, anlamaya değil, görülmeye açıktır; olgular açık değildir ve bu nedenle onları değerlendirmek mümkün değildir.

G.....

.

GÖSTERİ(Demonstrasyon)Yöntemi

- Gösteri bir şeyin nasıl yapılacağını görsel ve işitsel araçlar kullanılarak nasıl yapılacağını gösterilmesidir.
- Gösteri yöntemi özellikle spor,fen,müzik ve sanat alanlarında kullanılmaktadır.
- Göze ve kulağa hitap ettiği için öğrenme düzeyi yüksektir.
- Öğrencilerin ilgilerini çekmektedir.
- Gösteri kısa ve öğrencilerin anlayacağı hızda olmalıdır.

GILLIGAN'IN AHLAK GELİŞİMİ KURAMI

- Corol Gilligan büyük ölçüde ahlak gelişimi üzerinde çalışan psikologdur.
- Kohlberg'in ahlak gelişimi aşamalarını kesin ve evrensel olmadığını savunmaktadır.
- Gilligan, Kohlberg'in orijinal örneklerinde kadınlara kapsamadığı halde kadınlarla ilgili genellemeler yaptığına dikkati çekmiştir.
- Kohlberg'e göre kadınlar üçüncü aşamadan sonra erkeklerden daha düşük düzeyde bir aşamada bulunma eğilimindedir.
- Gilligan kızların herhangi bir yetersizlik nedeniyle düşük bir düzeyde bulunmadıklarını ;ancak üçüncü düzeyden sonra toplumun beklentilerine ilişkin cinsiyet farklılıklarının açık hale geldiğini belirtmektedir.
- Üçüncü aşamanın ahlak gelişim özelliği olan , başkalarına iyilik ve yardım etme,başkalarını hoşnut etme ve benzeri özellikler, çoğu toplumda kızlardan beklenen özelliklerdir.
- Gilligan'a göre kızlar bu beklentiyi karşılama ve onay görme çabası içinde olduklarından ahlak gelişimi bakımında bu dönemi aşamamış gibi görülmektedirler.
- Sassen,Haon ve arkadaşları da Gilligan'ın görüşünü desteklemektedir. Gilligan,ergenin genç yetişkin olgunluğa eriştiğinde,hem kızlar hem de erkekler

,Kohlberg'in gelenek sonrası dönem olarak düşündüğü ahlak gelişimini daha ötesinde olgun olarak görevlerini yerine getirebileceklerine inanmaktadır.

- Gilligan'a göre ahlak gelişiminde önemli olan şey Kohlberg'in belirttiği gibi bir sonraki gelişim düzeyine ulaşmak değil "**ahlak sevgisini**" kazanmaktır. (Senemoğlu,1997,s:75)

GREGORC'UN ÖĞRENME STİLLERİ MODELİ

- Kişiler algılama yeteneklerine göre Somut ve Soyut algılayanlar olmak üzere ikiye ayrılırlar.
- Algıladıkları verileri düzenleme yeteneklerine göre Ardışık ve Random (ardışık olmayan) olmak üzere ikiye ayırırlar.
  - Somut Ardışık,
  - Soyut Ardışık,
  - Somut Random,
  - Soyut Random

Somut Ardışık Öğrenme Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri:

- Yaparak yaşayarak öğrenmeyi severler, bilgilerin kendilerine adım adım ve basitten karmaşığa doğru verilmesini isterler, yaptıkları çalışmaları parçalanandan çok bütünü önem taşır, öğrenmek için çok çaba ve zaman harcarlar, işlerini zamanında ve düzenli bitirmek isterler.
- Somut materyallere dokunmayı, onlarla ilgilenmeyi çok severler.
- Sadece talimatları beklemekle kalmazlar aynı zamanda ilgili talimatlara uyarak, temiz düzenli ve kurallara uyarak çalışmayı tercih etmektedirler.
- Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bu bireyler yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat veren öğretim yöntem-teknikleri (laboratuar yöntemi, proje yöntemi vb) tercih etmektedirler.

Soyut Ardışık Öğrenme Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri:

- Öncelikle öğrenecekleri konu ile ilgili olarak zihinlerinde boş bir harita veya resim olarak bir çerçeve yapı oluştururlar. Daha sonra konu hakkında kendilerine düzenli olarak verilen bilgilerden uygun olanları bir düzen içinde alırlar ve zihinlerinde oluşturdukları harita-resim çerçevesinin içine yerleştirerek konunun bütünü hakkında bir sonuca ulaşmaya çalışırlar.

- Bir şekil/sembol yüzlerce kelimeden değerlidir.
- Fikirlerle ve kavramlara önem verirler, kavramları mantıksal olarak düzenlerler. Kitaptan öğrenmeyi severler
- Bilgileri bir otoriteden veya tecrübeli bir kişiden öğrenmeyi tercih etmektedirler.
- Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bu bireyler klasik öğretim yöntemleri olarak adlandırılan bilgilerin öğretmen tarafından düzenli olarak verildiği öğretim yöntem-tekniklerini (anlatım yöntemi, gösteri tekniği vb) tercih etmektedirler.

Somut Random Öğrenme Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri

- Bu bireylerin problem çözme konusunda üstün yetenekleri vardır. Gerçek problemlerle ilgilenirler, bu problemlerle ilgili olarak yeni bilgiler elde etmeye çalışan araştırmacı bir kişilikleri vardır, sebepleri araştırmayı severler ve karşılıklarına çıkan beklenmedik yeni durumlar ilgilerini çeker.
- Problem çözerken bilgilerin sistematik bir düzen içinde verilmesine ihtiyaç duymazlar. Problem çözmeleri sürecinde önceden belirlenmiş hazır işlem basamaklarını sevmezler.
- Bağımsız olarak veya küçük gruplarla çalışmayı sevmektedirler.
- Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bu bireyler yaparak yaşayarak öğrenme imkanı sağlayan öğretim yöntem-teknikleri (laboratuar yöntemi, gözlem gezisi tekniği vb) tercih etmektedirler.

Soyut Random Öğrenme Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri

- Olayları ve kavramları düzensiz karışık bir şekilde algırlarlar, onlar için öğrenilecek bilgilerde bir düzenin olmasına gerek yoktur. Bu yüzden çoklu duyumsal deneyimlerin bulunduğu ortamlarda öğrenmeyi tercih etmektedirler.
- Duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etmekte başarılıdırlar. Kuralcılıktan hoşlanmadıkları için elde ettikleri verileri istedikleri gibi organize etmeyi tercih ederler.
- Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bu bireyler, kendilerini ifade edebilecekleri, diğer kişilerle fikir alışverişinde bulunabilecekleri imkanı sağlayan öğretim yöntem-teknikleri (tartışma yöntemi, soru-cevap tekniği vb) tercih ederler

GELİŞİM DOSYASI TÜRLERİ

Belgesel kanıt dosyaları: öğrencinin çalışma örnekleri, öğrenci ve öğretmenin yorum ve değerlendirmeleri, gelecek çalışmaların planları bulunur. Biçimlendirici değerlendirmeye uygundur.

Süreç dosyaları: Öğrenci gelişimini programın hedefleri doğrultusunda izlemek hedeflenmiştir. Öğrencinin tüm çalışmaları yer alır. Hem biçimlendirici hem düzey belirleyici değerlendirmeye uygundur.

Vitrin dosyaları: Öğrencinin en iyi çalışmaları yer alır. daha çok düzey belirlemeye yöneliktir.

Arşiv dosyaları: Öğrencilerin yeteneklerindeki gelişimi gözlemeye dönüktür. Bitirilmiş veya bitirilmemiş çalışmalar, öğretmen ve aile görüşleri yer alır.

GAGNE'NİN ÖĞRENME ÜRÜNLERİ TAKSONOMİSİ

Öğrenme ürünlerini analiz ederek sınıflama sistemini geliştiren eğitimcilerden biride Robert Gagne 'dir. Gagne , çalışmalarında farklı öğrenme türleri ve bunların birbirleri ile olan ilişkilerini incelemiştir. Bu çalışmaları sonucunda Gagne öğrenme ürünlerinin tanımlandığı ve basitten karmaşığa doğru aşamalandırıldığı öğrenme hiyerarşileri adı verilen sınıflama sistemi geliştirmiştir. Gagne , öğrenme ürünlerini ilk olarak 8 katagoriye ayırmış , fakat daha sonra Leslie Briggs ile birlikte 5 grupta toplamıştır. Bunlar;

1.SÖZEL BİLGİLER

2.ZİHİNSEL BECERİLER

3.BİLİŞSEL STRATEJİLER

4.MOTOR BECERİLER

5.TUTUMLAR

Gagne'ye öğrenme yalnız dış etkilerle değil , iç faktörlerinde etkisiyle oluşur. Her iki grup faktörün etkileşimi öğrenme için gerekidir. Öğrenme sürecinde etkili olan iç faktörlerin belli başlıları öğrenenin daha önce öğrenmiş olduğu bilgiler , zihinsel beceriler ve bilişsel stratejilerdir. Gagne bunlara kişinin duyuşsal özelliklerini de eklemiştir. Bunlar ilgi tutum ve değerlerimizle ilgili olan duyuşlarımızdır.

Öğretme sürecinde yer alması gerekli muhtemel olaylar:

1. Dikkati sağlama ve motivasyonu harekete geçirme
2. Öğrenciyi dersin yada ünitenin sonunda ulaşılması istenen amaçlardan haberdar etme
3. Yeni öğrenmeler ile ilgili daha önce öğrenilmiş bilgi ve becerilerin hatırlanması
4. Uyarıcı materyallerin sunulması
5. Öğrenciye yol gösterme - Rehberlik etme

6. Davranışı ortaya çıkarma
7. Geribildirim sağlama
8. Öğrenilenleri değerlendirme
9. Öğrenilenlerin kalıcılığını ve geçişini sağlama'dır

PSİKOMOTOR BECERİLER:

Psikomotor beceriler belirli fiziksel hareketlerin belli bir sıraya göre doğru , hızlı ve otomatik olarak yapılması sonucunda ortaya çıkan davranışları içerir. Bir müzik aletini çalma, bir torna makinesini çalıştırma, yemek pişirme, daktiloda on parmak yazı yazma, bir şekil çizme , bir yarayı sarma, bir video kamerasını kurma ve çalıştırma gibi davranışlar psikomotor becerilere örnek olarak verilebilir.

Psikomotor beceriler şu yolla doğru, çabuk ve ahenk içinde yapılacak duruma getirilir.

- 1)Becerinin nasıl yapılacağının açıklanması
- 2)Hareketlerin sırasının rehberlik edilerek gösterilmesi ve yapılması
- 3)Hareket doğru yapıldığında gecikmeksizin bilgi ve pekiştireç verilmesi
- 4)Tekrar

ZİHİNSEL (ENTELEKTÜEL) BECERİLER:

Zihinsel beceriler ; öğrencinin bir şeyi yapmak için bilişsel işlemler yapmasını gerektiren becerilerdir. Zihinsel beceriler , bireyin çevredeki gerçek nesneleri temsil eden dil ve sayılar gibi sembolleri kullanarak öğrenmesini sağlar. Kelimeler , nesneler ve nesneler arasındaki ilişkileri (altında, üstünde, içinde gibi) temsil eder. Sayılar çevredeki eşyaların miktarını temsil eder ve bu miktarlar arasındaki ilişkiyi göstermek için "+","-","=" gibi semboller kullanılır. Bireyler tecrübelerini bu tür semboller kullanarak paylaşırlar.

Beş çeşit zihinsel beceri vardır: ayırt etme;somut kavramlar; tanımlanmış kavramlar;kurallar ve problem çözme

Bu becerilerle öğrenci , iki şeyin benzer veya farklı olup olmadığını belirleyebilir ; isim ve özelliklerine göre nesneleri sınıflandırabilir; iki veya daha fazla kavram arasında ilişki kurabilir ve çeşitli kuralları uygulayarak problemleri çözebilir. Bundan dolayı, öğrencinin bir şekilde sembolik bilgileri kullanmasını gerektiren amaçlar zihinsel beceriler olarak sınıflandırılabilir. Zihinsel becerilerin öğrenilmesi , bir veya daha fazla basit zihinsel becerilerin önceden öğrenilmesine bağlıdır.

İki veya daha fazla kuralı kullanarak problemleri çözmeyi öğrenmek için ; öğrencilerin önceden bu kuralları öğrenmiş olması gerekir. Bir kural iki veya daha fazla kavram arasındaki ilişki olduğundan , bu kavramların öğrenilmesi kuralın öğrenilmesi için bir ön şarttır. Benzer şekilde; tanımlanmış kavramların öğrenilmesi somut kavramların

öğrenilmesine ve somut kavramların öğrenilmesi de ilgili nesnelerin yada kavram örneklerinin birbirinden ayırt edilmesine bağlıdır. Zihinsel bir işlemle ilgili önkoşul öğrenmeleri belirlemek için hiyerarşik öğrenme analizi yaklaşımı kullanılır.

Zihinsel Becerilerin Öğrenilmesi İçin Gerekli Koşullar:

- 1)Zihinsel becerinin gerektirdiği önkoşul davranışlar öğrenilmiş olmalı ve öğrenci bunları hatırlayıp kullanabilmelidir.
- 2)Karmaşık becerileri oluşturabilmek için basit beceriler uzun süreli bellekten geri getirilmelidir.
- 3)Zihinsel Beceriler değişik durumlara uygulanmalıdır.
- 4)Periyodik olarak yeni öğrenilen beceriler gözden geçirilmeli, uygulanmalı ve tekrar edilmelidir.
- 5)Öğrencilere yeni bir beceriyi öğrendikten sonra onu hatırlaması için ipucu verilmelidir.
- 6) Öğrencinin öğrenme sırasındaki doğru davranışları pekiştirilmelidir.

SÖZEL BİLGİLER:

Sözel bilgiler , bellekte önerme ağları olarak kaydedilen bilgilerdir. Diğer bir anlatımla , sözel bilgiler belleğe "ne?" sorusunun cevabı olarak kaydedilen bilgilerdir. Sözel bilgiler miktar ve organizasyon açısından farklılık gösterebilirler. En basit sözel bilgi bir şeyi isimlendirmeyi içerir. Ancak; burada bir nesnenin ismini bilmek , o ismin anlamını bilmekten farklıdır. Bir ismin anlamını bilmek zihinsel bir beceri olan kavram öğrenme ile ilgilidir. Bir diğer sözel bilgi türü olgularla ilgilidir. Bir olgu, iki veya daha fazla isimlendirilmiş nesne yada olay arasındaki ilişkiyi anlatan sözel bir ifadedir: "Türkiye'nin başkenti Ankara'dır" , " Binadaki yangın saat 14'te başladı" gibi. Üçüncü tür sözel bilgi ise , organize edilmiş bilgileri (bellekte önceden kayıtlı bir dizi bilginin ilişkilendirilmesi) içerir : Kimyasal maddelerin isimleri ile özelliklerinin yada tarihte bir dönemde ilgili olguların ilişkilendirilmesi gibi.

Sözel bilgiler , hiyerarşik bir yapı oluşturmazlar. Yani; Bir bilginin öğrenilmesi diğer bir bilginin öğrenilmesine bağlı değildir. Öğrenme herhangi bir sırada ilerleyebilir. Bu nedenle , sözel bilgi alanına giren bir amaç için en anlamlı analiz yöntemi , amacı içeren temel bilgi kategorilerini belirlemektir.

Bilgilerin en iyi şekilde kategorileştirilebileceği bir yol var mıdır? Bir bilgisayar sisteminin unsurları , temel bilgi işlem kategorilerine (girdi, bilgi işleme, çıktı) göre gruplandırılabilir ; vücut organları vücudun temel bölümlerine göre (kafa , kol , bacak , ayak ve gövde) gruplandırılabilir.

Sözel bilgilerin öğrenilmesinin son derece önem taşıdığı durumlar vardır. Bir yabancı dilde kelimelerin öğrenilmesi sözel bilgidir ve bu çok karmaşık bir iletişim becerisinin öğrenilmesine temel oluşturur. Sözel bilgiler çoğu zaman daha karmaşık kavram ve

kuralları öğrenmek için bir ön şart niteliği taşır. Sözel bilgiler, zihinsel becerilerin bilgi temelini oluşturur.

Sözel bilgilerin kazanılmasında şu koşulların yerine getirilmesi beklenir.

- 1)Öğrenci yeni öğreneceği bilgiyi içine alacağı genel bilgi ve kavramlara daha önceden sahip olmalıdır.
- 2)Öğrenciler yeni öğrenilecek bilginin içinde geçen kelimelerin anlamlarını bilmelidir.
- 3)Yeni öğrenilecek bilginin öğrenilmesindeki amaç ,öğrenci için açık seçik belli olmalıdır.
- 4)Yeni öğrenilecek bilgi anlamlı bir bütün içinde verilmelidir.

ÖĞRENME TÜRÜ	PERFORMANS
ZİHİNSEL BECERİLER	
<i>Problem Çözme</i>	İlk defa karşılaşılan problemleri alt düzey kuralları uygulayarak çözmek.
<i>Kural Kullanma</i>	Bir kuralın uygulanışını göstermek; kuralı verilen bir duruma uygulamak.
<i>Tanımlanmış Kavram</i>	Nesne,olay yada durumları sözel tanım yada tanımlamalar kullanarak sınıflamak.
<i>Somut Kavram</i>	Bir uyarıcıyı benzer özellikleri olan belirli bir sınıfın ögesi yada üyesi olarak teşhis etmek.
<i>Ayırt Etme</i>	Fiziksel boyutları açısından farklılık gösteren bir yada daha fazla uyarıcıyı birbirinden ayırt etmek.
BİLİŞSEL STRATEJİLER	Bireyin kendi öğrenme ,düşünme, hatırlama sürecini kontrol etmek için farklı yöntemler kullanması, problemlere yeni çözümler üretmek.
SÖZEL BİLGİ	Bir uyarıcıyı isimlendirmek yada belirli bir uyarıcıya sözel tepkide bulunmak.
MOTOR BECERİLER	Fiziksel hareketleri hızlı,doğru ve uygun sırada yapmak.
TUTUMLAR	Bireyin bir olay, nesne yada şahısa yönelik davranımını etkileyen duygular.

GÖRÜŞ GELİŞTİRME TEKNİĞİ

Altı nokta tekniğinden farklı olarak bu teknik tüm öğrencilerin küçük gruplarla değil tüm bir kısım halinde yani büyük grup olarak katıldıkları bir çalışmadır.

Bu teknik, oturarak değil ayakta icra edilmektedir. İlk önce kısma birbiriyle ilintili birden çok tartışma konusu (önerme, küçük bir öykü gibi...) belirlenmekte, seçilen konuların tartışmaya açık konular olmasına dikkat edilmektedir.

5 adet ana dağılım kesinlikle katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum, katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok şeklinde belirlenmekte, 5 adet ana dağılımı tablo şeklinde kısmın çeşitli yerlere yapıştırılmakta, bütün kısmın, kendi görüşlerini tablo altında yer alarak konumlandırmaları istenmektedir.

Öğrencilerin bulundukları noktada neden durduklarını açıklamaları, birbirlerini dinlemeleri ve ikna etmeye çalışmaları izlenmektedir. Öğrencilere arkadaşlarının açıklamalarından etkilenip etkilenmediklerini sorulurken, ikna olanların yerlerini değiştirmeleri ve fikir değiştirenlerin tüm kısımca alkışlanmaları sağlanmaktadır.

GÜÇ ALANI ÇÖZÜMLEME TEKNİĞİ

Eğer sınıf mevcudu çoksa öğrenciler takımlara ayrılır. Bu takımlar yarım daire şeklinde sınıfa yerleştirilir.

Bu teknik; görüş üretme ve üretilen görüşleri çözümleme aracıdır. Güç alanı çözümlemesinde herhangi bir konuyla ilgili görüş üretme aşamasından sonra üretilen görüşler sıralanarak şematik bir gösterime uygun olarak sunulurlar. Daha sonra hangi görüşlerin daha etkin hale getirilebileceği, hangi güçlerin etkisizleştirilebileceği ya da ortadan kaldırılabilceği çözümlenir. Çözümleme sonucuna göre değişikliğin - projenin hayata geçirilmesine gerek olup olmadığına kara verilir. Bu teknik büyük bir "T" çizilerek oluşturulur.

Güç Alanı Çözümleme Tekniği İçin gerekli Olan Girdiler

1. Proje hedefi
2. İdeal durum
3. Destekleyici güçler
4. Engelleyici güçler

Güç Alanı Çözümleme Tekniğinin Yararları

1. Öğrencinin kişisel kararlar alabilmesinde çok etkindir.

2. Öğrencilerin; hedeflerine varmada engelleyici güçlere ve destekleyici güçleri düşünmelerini sağlayarak, sağlıklı kararlar alabilme yeteneklerini geliştirir.
3. Öğrencilerin alacakları kararlarda çok boyutlu düşünmelerine, düşüncelerini destekleyici ya da engelleyici kuvvetlerin birlikte tartışılmasını sağlar.
4. Bir takım için deki öğrencilerin, destekleyici ve engelleyici güçleri çok boyutlu düşünme yetisiyle irdeleyerek gelişecek farklı düşünce ve algılamalardan ortak bir karara varmayı öğrenmelerini sağlar.
5. Birlikte düşünme tekniğini öğrenir.
6. Yaratıcı düşünceleri artırır.
7. Değişimin planlanması aşamasında, mevcut dinamiğini ortaya koyarak büyük resmi görmemizi sağlar. Destekleyici ve engelleyici güçleri ortaya çıkararak stratejiler oluşturmamızı kolaylaştırır.
8. Bir soruna güç alanı çözümleme tekniğini uyguladığımızda. öğrenci - öğretmen işbirliğiyle elde edilecek enerjinin nerede yoğunlaştırılacağı ortaya çıkarılmış olur.

Güç Alanı Çözümleme Tekniğini Oluşturma Aşamaları

1. Bu tekniği sınıfa tanıtın.
2. Bu teknikte inceleyeceğiniz sorunun tanımını yapın.
3. Bu tekniğin şemasını çizin.
4. Destekleyici ve engelleyici güçleri tanımlayın.
5. Destekleyici ve engelleyici güçlerin etki derecelerini belirleyin.
6. Listelenen güçleri gözden geçirin.
7. Bir plan geliştirin.

GÖRÜŞ BANKASI

Sınıfınız büyük olsa bile sınıfınızı takımlara ayırmayın. Sınıf uygunsa yarım daire şeklinde öğrencileri yerleştirin.

Görüş bankası; uygun bir zamanda ya da daha sonra tartışılması, aydınlatılması düşünülen düşüncelerin, sorunların ve önerilerin, eğitim ve öğretim sürecinin iyileştirme amacıyla getirmesine yarayan bir kalite aracıdır. Görüş bankası sınıf ortamı için de kullanılabilecek öneri geliştirme sistemidir.

Görüş bankası aynı zamanda iletişim yollarını açan, önemli bir araçtır. Öğretmen ile öğrenci arasına köprü kurar.

Görüş bankası;

1. Dersten sonra ya da uygun bir zamanda ayrıntılı olarak görüşler, soruları, unutulmadan belirli bir yerde toplamak için
2. Sınıfta ortaya çıkan sorunları, iletmek istenen görüşleri yazıla hale getirmek için
3. Öğretim yöntemleriyle ilgili öneriler toplayabilmek için sınıfta kullanılan bir metottur.

Görüş Bankasının Yararları

1. Öğretmen ve öğrenciler arasında olumlu yönde bir iletişim bağı kurmayı sağlar
2. Her öğrencinin, sınıfı ve öğretim metotlarını iyileştirebileceğini göstermeye yarar.
3. Uygun zamanda konuşulacak, soruları toplar
4. Sınıftaki sorunları ortaya çıkarır.
5. Öğrenciler, sorunları ve çözümleri birlikte ortaya koydukları için hayat boyu kullanabilecekleri bir paylaşma kültürü elde ederler.

Görüş Bankasını Oluşturma Aşamaları

1. Görüş bankasını tanıtır
2. Görüş bankasının amacını anlatır
3. Görüş bankası için yer belirler
4. Sınıfça görüş bankasının nereye konulacağına karar verir. Görüş her öğrencinin ulaşabileceği ve rahatça kullanabileceği bir yer de olmalıdır.
5. Sürece karar verir
6. Gözden geçirir ve günceller

GUILFORD'UN KÜP KURAMI:

Guilford'un zeka sınıflaması "Küp Kuramı" olarak da bilinmektedir. Guilford altı ürünün, dört nesneyi beş işleme tabi tutması (6x4x5) sonucunda 120 farklı zihinsel yeteneğin ortaya çıktığını söylemektedir ve modelini eni altı, boyu dört, yüksekliği beş birim olan bir küp'e benzetmektedir. Bu nedenle de kuramına küp kuramı da denilmektedir.

Guilford zekanın üç temel kategorisinin olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca her kategori de kendi arasında bölümlere ayrılmaktadır:

1. Zihinsel İşlemler (Düşünme Süreçleri): Herhangi bir zihinsel işlemi sürdürürken yaptığımız faaliyetleri içermektedir. Zihinsel işlemler kendi arasında beş alt kategoriye ayrılmaktadır:

* Biliş: Organizmanın, çevresindeki dünya hakkında bilgi edinme ve bu bilgileri dünyayı

anlama, problem çözme doğrultusunda kullanma süreci veya süreçleridir (Budak, 2000; 135).

* Alışılmamış/İraksak Düşünme: Farklı yönlerde düşünme, yenilik ve değişikliği arama, bilinen veya hatırlanan olgulardan yeni bilgiler çıkarma işlemi bir başka ifade ile yaratıcı düşünme.

* Alışılmış/Yakınsak Düşünme: Alışılmış kalıplar içinde düşünme. Kalıpsal düşünme yada başka bir ifade ile birden fazla çözüme odaklanmadan düşünme, tek seçenekle yetinme şeklindeki düşünme biçimidir.

* Değerlendirme: Bilinen, hatırlanan veya düşünme yoluyla yaratılanların iyiliği, doğruluğu, uygunluğu veya yeterliliği hakkında hüküm verme işlemi (Toker ve diğerleri, 1968; 45).

* Bellek/Hafıza: Daha önce öğrenilmiş bilgiyi saklama ve hatırlama becerisi (Tan, 2004; 188).

2. Muhteva/İçerik (Düşündüğümüz Şey): Çevremizde gerçekleşen olaylarla ilgili ana temayı yakalayacağımız düşünce bölümünü oluşturur. İçerik kendi arasında dört alt kategoriden oluşmaktadır.

* Figürel Muhteva/İçerik: Görme, işitme dokunma gibi duyu organları ile algılanan bütün nesneler figürel muhtevayı meydana getirirler. Örneğin insanlar görme duyuları ile algıladıkları her şeyin zihinlerindeki izdüşümlerini bir tasarımlamaya tabi tutarak figürlere dönüştürürler ve düşünce süreçlerinde bu figürleri kullanırlar.

* Sembolik Muhteva/İçerik: Alfabe veya sayı sistemi gibi genel sistemler içinde organize edilen harf, rakam ve diğer geleneksel işaretleri kapsar.

* Anlamsal Muhteva/İçerik: Kelimelerle ifade edilen kavram ve fikirleri kapsar.

* Davranışsal Muhteva/İçerik: Sosyal zeka olarak da adlandırılan ve bireylerin birbirleri ile ilişkilerinden ortaya çıkan durumları temsil eder.

3. Ürün (Düşüncelerimizin Sonucunda Ortaya Çıkanlar): Çevremizde gerçekleşen olay ve durumlardan sonra ortaya birtakım sonuçlar çıkar. Çıkan bu sonuçlar bireyi de düşünce üretmeye doğru götürür. Bireyin ürettiği bu fikirler altı kategoride sınıflanabilir:

* Birimler: Litre, ton, cm, kilometre gibi.,

* Sınıflar: Memeliler sınıfı gibi,

* İlişkiler: Özellikler istatistikte söz konusu olan çeşitli faktörlerin birbirleri ile ilişki (korelasyon) içinde olması gibi,

* Sistemler: Makine sistemleri, ekonomik sistemler gibi,

* Dönüşümler: Özellikle kimyada bazı maddelerin birleşerek yeni maddeler oluşturması gibi,

* Doğurgular/Uygulamalar: Düşünce sürecinin sonucunda var olan durumdan daha farklı uygulamalara gidilmesi gibi ürünler çıkabilir

H.....

Hazineyi bul: Konunun ya da konu ile ilgili problemlerin çözümünün parçalanması, sınıfın çeşitli yerlerine saklanması, belli yönerge ve krokilerden hareketle öğrencilerin yanıtlara ulaşması şeklinde gerçekleştirilen eğlenceli ve yaşantıya dayalı bir tekniktir.

habercilik ilkesi: koşullu uyaranın, koşulsuz uyaranı haber vermesiyle ilgilidir. koşullanmanın ileriye ya da geriye olmasını belirler. bu nedenle ikiye ayrılır:

- **olumlu habercilik (ileriye koşullanma):** koşullu uyaranın, koşulsuz uyaranın geleceğine haber vermesidir
- **olumsuz habercilik (geriye koşullanma):** koşullu uyaranın, koşulsuz uyarananın artık geride kaldığını, sona erdiğini göstermesidir. örneğin tenefüsün bittigini ifade eden zil sesi (tenefüsün başlamasını ifade ederse olumlu habercilik), ya da film seansının bittigini gösteren, film bittikten sonra salonun ışıklarının yanması ...

Halo ve Horn Etkisi:

Çalışanın, belirli bir özelliği ve/veya belirli bir konudaki başarısızlığı nedeniyle, genel olarak olumlu değerlendirilmesi veya tersi bir şekilde, belirli bir özelliği ve/veya belirli bir konudaki başarısızlığı nedeniyle genel olarak olumsuz değerlendirilmesidir.

Örneğin; bir çalışanın çok iyi planlama yaptığını ancak iletişim becerisinin düşük olduğunu varsayalım. Bu çalışanın yöneticisinin, kişinin sadece planlama becerisini dikkate alarak bu başarıyı genele mal etmesi ve kişiyi olumlu değerlendirmesi halo etkisi olarak adlandırılmaktadır. Tersi bir şekilde, çalışanın belirli bir alandaki başarısızlığının genele mal edilerek olumsuz değerlendirilmesi ise horn etkisi olarak adlandırılır.

HEINZ WERNER KURAMI

- Werner'ın kuramında temel olan kavram '**ortogeneze**'dir. Bu kavram gelişimin iki temel karakteristiği olan farklılaşma ve hiyerarşik entegrasyonu içerir. Farklılaşma prensibine göre, ilkel ve genelleşmiş hareket sistemleri tekamül ederek farklılaşırken, aynı zamanda da diğer sistemlerle kaynaşarak daha bütüncü ve genelleşmiş hareketler oluşturur.
- Hiyerarşik entegrasyon prensibine göre, entegrasyonda gelişmeler oldukça, bu gelişmiş sistemler kendisine göre daha az gelişmiş olan sistemlerin yerini alır. Her bir gelişim safhası bir önceki aşamaya bağımlı olmakla birlikte, nitelik olarak farklıdır ve önceki aşamaların davranışların yönetimini üstlenir.
- Hiyerarşik entegrasyona paralel olan prensip, genetik spiral prensibidir. Bu prensibin ana hatlarına göre, çocuk olgunluğa ulaşırken kendi gelişiminin son aşamasına doğru ilerleme durumundayken, zaman zaman bir önceki gelişim aşamasına geçici bir gerilemede bulunacaktır. Werner büyümeyi üç safhada değerlendirir. Bunlar duyuşal motor gelişim, algı gelişimi ve düşünme gelişimidir.

HOLİSTİK (Bütüncül) DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

- Performans, bir bütün olarak değerlendirilir. (süreç ve ürün birlikte değerlendirilir.)
- Her bir performans düzeyi, tüm ölçütlere göre davranışı yansıtır.
- Gösterilen performansa tek bir puan verilir.ve her düzeyde performansın kalitesini belirleyen tanımlamalarda bulunulur.
- Bu tür rubrikte küçük hatalar gözardı edilebileceği ve performansın bütününe bakılması gerektiği dikkate alınır.

Örnek: Bütüncül Dereceli Puanlama Anahtarı (Sözlü Sunum)

Yetersiz

- Nadiren göz teması kuruyor veya hiç göz teması kurmuyor
- Ses tonu uygun değil
- Sunumda nadiren isteklilik gösteriyor
- Özetle çok fazla hata var

Gelişmekte

- Bazen göz teması kuruyor
- Ses tonu bazen uygun
- Sunumda ara sıra isteklilik gösteriyor
- Özetle bazı hatalar var

Yeterli

- Genellikle göz teması kuruyor
- Ses tonu genellikle uygun
- Sunumun genelinde istekli
- Özetle bir veya iki hata var

Mükemmel

- Genellikle göz teması kuruyor
- Ses seviyesi her zaman uygun
- Sunum boyunca istekli
- Özet tamamen doğru

Bütüncül Dereceli Puanlama Anahtarı

5 = Konu, ortam ve karakterler iyi organize edilmiş ve tam olarak işlenmiş. Kim, ne, nerede, ne zaman ve neden sorularının cevapları ilgi çekici bir dil ve yeterli detaylarla açıklanmış.

4 = Yukarıda sözü edilenlerin çoğu açısından hikaye yeterli ancak birkaç boyutun biraz daha geliştirilmesi gerekli.

3 = Hikayenin bazı boyutları yeterli, ancak 4. kategorideki kadar detay ve organizasyon yok.

2 = Hikayenin birkaç bölümü fena değil, ancak organizasyon ve kullanılan dilin iyileştirilmeye ihtiyacı var.

1 = Hikaye ayrıntı ve organizasyona dikkat edilmeden ele alınmış.

I-İ-J.....

İSKELE YÖNTEMİ - bruner

- çocukların yapması istenilen bir işte başta bir yetişkin desteği varken aşama aşama bu desteğin kesilmesi, bu sayede çocuk tek başına yapamayacağı işi daha sonra bir yetişkin desteği olmadan yapar hale gelmesini sağlamak için kullanılıyor.
- Bruner'in bu iskele mecazi terimi kullanmasının nedeni yetişkin - çocuk iletişimde çocuğun bir işi kendi başına yapmasını sağlamada yetişkinin, çocuğu önceleri desteklemesini en nihai noktaya geldiğinde onu kendi haline bırakmasını anlatır.
- Amaç çocuğun işi kendi başına kontrollü olarak yapar hale getirmek. Çocuğun psikolojik gelişimini (kendine güvenini) yetişkinin güçlendirmesidir

İŞLEVSELÇİLİK

- Yüzyılın başında yapısalcılığa karşı bir tepki olarak doğan işlevselcilik, W. James ve J. Dewey tarafından geliştirilmiş bir yaklaşımdır.
- Bu yaklaşıma göre insan zihnini anlamak için, yapısından çok işlevine bakmak gerekir; önemli olan insanın bilinçli deneyimleri ile davranışları arasındaki ilişkiyi keşfetmektir.
- Gerçekliğin daha genel ve daha pragmatik bir anlayışını savunan işlevselcilik temel postülasını Darwin'de bulmaktadır.
- Nasıl ki insanın fiziksel özellikleri, onun idamesini ve çevreye uyumunu sağladıkları ölçüde nesilden nesile geçiyorsa, bu durum insan bilinci için de geçerli olmalıdır.
- Bu nedenle işlevselciler, zihinsel süreçlerin işlevsel ya da uyumsal rolüyle ilgilenmişlerdir.

- İşlevselci psikologlar içebakış yönteminin dışında gözlem ve davranış ölçüm yöntemlerini de kullanmış ve hem insan, hem de hayvan davranışları konusunda bilgi toplayarak psikolojinin bilgi alanını genişletmişlerdir.

İSTASYON YÖNTEMİ

- Bu yöntem bütün sınıfın her aşamada (her istasyonda) çalışarak bir önceki grubun yaptıklarına katkı sağlayarak bir basamak iler götürmeyi, yarım kalan işi tamamlamayı öğreten bir yöntemdir.
- İstasyonlar öğrencilerin eş zamanlı olarak çeşitli öğrenme aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri merkezlerdir.
- Öğrenme istasyonları, sınıf tartışmalarını geliştiren yararlı bağımsız bir çalışma sağlar.
- Öğrenme istasyonu, öğrencilere yeni bir konu öğretmede en önemli öğretme stratejilerinden biridir
- Sınıfın tamamı 3-4-5 ya da daha fazla istasyona bölünür.
- Bu istasyonlar örnek olay, neden sonuç değişkenlerini yazma, slogan yazma, afiş hazırlama, şiir, öykü yazma gibi istasyonlar olabilir.
- Her istasyona gidecek öğrenciler belirlenir.
- Tüm öğrenciler görev alır.
- Her gruba bir gözlemci yada istasyon şefi atanır (bu işi öğretmende üstlenebilir).
- Şef gruba klavuzluk yapar, iş bitince ürünleri toplarlar.
- Gruplar istasyonlara dağılı, her grup gittiği istasyonda 10 dakika çalışır.
- Süre sonunda gruplar yer değiştirir.
- Tüm grupların tüm istasyonda çalışması sağlanır.
- İstasyona gelen her yeni grup bir önceki grubun bıraktığı yerden devam eder.
- Süre sonunda tüm grupların işleri toplanır.
- Yapılan çalışmalar sergilenir, şiirler öyküler okunur, afişler asılır.

İHTİYAÇ KURAMI

- Murray tarafından ortaya atılmış olan ihtiyaç kuramı "çevre ile birlikte kendi özelliklerimiz ve ihtiyaçlarımız bizim nasıl davranacağımızı biçimlendirir" fikri üzerinde kurulmuştur.
- İnsanların onayını kazanmak isteyen bir kişi farklı durumlarda farklı davranır.
- Bir ortam kabul görmeyi engelleyebilir, bir başkası ise arttırabilir. Kişi ona göre davranır.
Murray'a göre ihtiyaçlar fiziksel ve psikolojik kökenli olmak üzere iki grupta toplanır.
- Fiziksel ihtiyaçlarımız,yiyecek, su, uyku gibi bireyin yaşamını sürdürmesi için gerekli olanlardı.

- Psikolojik kökenli olanlara ise , başarılı olma , arkadaşlık kurma , beğenilme gibi örnek gösterilebilir.
- Murray 28 değişik psikoloji ihtiyaç belirlenmiştir.
- Bunların en önemlisi "başarma ihtiyacı"dır.

İhtiyaç Hiyerarşisi (Aşamalı Sıralama)

- İhtiyaçlar, hiyerarşik bir sıra içinde ortaya çıkar.
- İhtiyaç sıralamasının en alt düzeyinde yaşamı sürdürme ve güvence ihtiyaçları yer alır .
- Bunlar etki yönünden en önemli ve güçlü olanlardır.
- Bu ihtiyaçlar kişinin diğer ihtiyaçlarını kontrol eder ve hakim olurlar.
- Bu ihtiyaçların karşılanması, doyurulması durumunda bir üst düzeydeki sosyal ihtiyaç lar ortaya çıkar.
- Bunlar gruba ait olma, kabul edilme ,sevme ve sevilmedir.
- Bu ihtiyaçlarında karşılanmasıyla insanlar daha üst düzeydeki ihtiyaçlarını statü kazanma ,onurunu koruma , kendini gerçekleştirme ve meraklarını gidermeye yönelir.
- Bunların içinde en önemlisi "kendini gerçekleştirme"dir.
- İlk dört ihtiyaç giderildiğinde bunlarla ilgili güdülerin şiddeti azalır.
- Diğer ihtiyaçlar karşılandığında ise bunları başlatan güdülerin şiddeti azalmaz, artarak devam eder.
- İhtiyaç sırasının en üstündeki ihtiyaç grubuna "Gelişme İhtiyaçlarfda denir.
- Bunlar hiçbir zaman tam olarak karşılanmaz .
- Bunları gerçekleştirme sonu gelmeyen bir hız ve enerji ile tazelenir.
- İhtiyaçlar arasında ileri-geri gider gelirler. Bazı hallerde çalışırken acıktığımızın farkında bile olmayız .
- Birkaç gün uykusuzda kalsak derslerimize sürekli çalışabiliriz.

Maslovv'un bu ihtiyaç sıralamasının okul eğitiminde önemli yeri ve sonuçları vardır.

- Okula aç, hasta, yorgun ve huzursuz gelen öğrencileri öğrenmeye yöneltmek kolay değildir.
- Sınıfın korku ve kaygı veren bir havası varsa; öğrenci kendini okulda rahat ve güven içinde hissedemez.
- Bu nedenle öğretimden beklenen sonucu almak güçleşir.
- Çocukların özellikle ortaokul çağında akran grupları oluşturmaları ve o gruplara katılma isteği diğer ihtiyaçlarını karşılamaktan daha çok önem taşır.
- Öğretmenin, anne ,babaların istek ve beklentilerindeki tutarsızlıklar çocuklarda güvensizlik duygularının doğmasına ve yerleşmesine neden olur.
- Öğrenciler , başkaları önünde yeterli ve başarılı olma ,başkaları tarafından tanınma , prestij sahibi olma gibi ihtiyaçları karşılamak için büyük gayret gösterirler.
- Maslovv'un ihtiyaç sıralaması , öğretmenin çocukları daha iyi tanıyarak onların hangi güdüler altında olduklarını bilirse onlara daha gerçekçi yardım getirebilir,güdülenmesini sağlayabilir ve gereken rehberliği yapabilir.

İLGİ ÇİZELGESİ

Eğer sınıf mevcudu çoksa öğrenciler takımlara ayrılır. Bu takımlar yarım daire şeklinde sınıfa yerleştirilir.

İlgi çizelgesi; görüşlerin üzüm salkımı şeklinde sıralandığı bir şemadır. İlgi çizelgesinde herhangi bir sorun ya da konu hakkında çeşitli düşünceler üretilir. Bu düşünceler arasında ortak düşünceler ya da aynı şeylerden bahsedilenler bir grup içinde yer alır. İlgi çizelgesi, çeşitli düşünce, kanaat ve sorunları sözel veri olarak toplayıp; aralarındaki doğal ilişkiye göre düzenleyen bir kalite tekniğidir.

İlgi Çizelgesini Öğrencilere Sağladıkları

1. İlgi çizelgesi beyin fırtınası gibi yaratıcı bir süreçtir.
2. Sağ beyin bol miktarda görüş üretirken, sol beyin de bu görüşleri çözümleyip düzenleyecektir.
3. Çocuklar, kendi görüşlerinin ve yaratıcılıklarının görünür hale getirilmesinden çok hoşnut olacaklar; aileleriyle, diğer sınıflardaki arkadaşlarıyla bu deneyimlerini paylaşmaktan gurur duyacaklar.

İlgi Çizelgesini oluşturma Aşamaları

1. İlgi çizelgesini tanıttın.
2. Gerekli malzemeleri sağlayın.
3. Konuyu açıklayın.
4. öğrencilerin özgürce görüş üretmelerini ve bu görüşleri "veri kartları"na yazmalarını sağlayın.
5. Anlaşılmayan görüşleri açıklığa kavuşturun.
6. Öğrencilerin birbiriyle ilgili olan görüşleri gruplandırmalarını "ilgi kartları"nı ve "süper ilgi kartları"nı oluşturmalarını sağlayın

İLİŞKİLER ÇİZELGESİ

Eğer sınıf mevcudu çoksa öğrenciler takımlara ayrılır. Bu takımlar yarım daire şeklinde sınıfa yerleştirilir.

İlişkiler çizelgesi, sözel verileri kullanan "yönetimde yedi karar verme ve planlama tekniği" olarak adlandırılan tekniklerden biridir. İlişkiler çizelgesi, düşünceleri ve bu düşünce ilişkilerinin resmini çıkarır. Biçimsiz görünen bir nedenler - sonuçlar yığınınan önemli olguları ayırt edip görebilmemizi sağlayan; bir sorunu oluşturan en etkin nedenleri araştırmaya ve belirlemeye olanak veren bir araçtır . nedenler arasındaki bağımlılığın çok sayıda olduğu karmaşık sorunları derinlemesine çözümlemeye çok yararlıdır.

Öğrencilere Yararları

1. Öğrenciler için projeyi planlarken yada bir sorunu çözerken, sadece görüşler üretmek yetmeyebilir. Öğrenciler ürettikleri görüşlerin bir işe yaradığını da görmek isteyeceklerdir. Bunu için ilişkiler çizelgesi çok etkindir.
2. ilişkiler çizelgesi oluşturmak, öğrenciler için düşüncelerin yolculuk ettirilmesidir; eğlendirici, özendirici ve harekete geçiricidir.
3. Öğrencilerin değil, görüşlerin önceliklendirilmesi yapılacağı için demokratik bir sınıf iklimi yaratılacaktır. Öğrenciler, kendi görüşler ile sorunların kök nedenlerini saptayacakları, neden - sonuç ilişkilerini tartışma olanağı bulacakları ve görsel hale getirecekleri için liderlik vasıfları gelişecektir.

İlişkiler Çizelgesinin Oluşturma Aşamaları

1. Çizelge hakkında bilgilendirme yapın.
2. İncelenecek sorunu/konuyu açıklayın
3. Gerekli hazırlıkları yapın
4. Çizelgeyi oluşturmaya başlayın
5. Öğrencilerin çetele tutmasını sağlayın
6. Çizelgeyi temize çekin ve sınıfa dağıtın

İLK KADIN KURAMCI- Karen Horney

- Psikanaliz kuramının uzantısıdır ancak Freud'un kuramında mantıksız bulunduğu noktalara karşı çıkmıştır.
- Kadının psikolojisinin tek bir nedene bağlanamayacağını söyler.
- Kadın psikolojisinin temelinde, güvensizlik ve sevgiye dayalı ilişkiler kadınlar tarafından daha çok vurgulanmaktadır.
- Kadınların, yaşamlarında sevgi ve güven aradıklarını söylüyor.
- Bu noktadan hareketle, oedipus karmaşası; çocuk- ana baba arasında yaşanan cinsel, saldırgan bir çatışma değildir
- Bu anne-baba ile çocuk arasındaki kusurlu yaşantılardan kaynaklanır.
- Bunlar; reddetme, aşırı koruma, cezalandırma gibi temel kusurlu tutumlardan kaynaklanmaktadır. (Freud bu karmaşayı sadece yapısal bir nedene, Horney ise insan ilişkilerine bağlıyor.)
- Horney, saldırganlığın doğuştanlığına inanmamaktadır.
- Saldırganlık, bireyin güven duygusunu koruyabilmek için geliştirdiği bir tutumdur.
- Çevreyi düşman olarak görürse, güvenini koruyabilmek için saldırgan davranır.

JEROME BRUNER KURAMI

- Bruner'in çalışmaları bebeklik, okul öncesi, okul ağı ve erişkinlik üzerinde yoğunlaşmıştır.
- Bruner'in teorik yaklaşımı Piaget'nin teorisinden farklılıklar göstermekle beraber gelişimin formülasyonunda farklı bakış açısı getirmesi itibarıyla incelenmeye değer bir yaklaşımdır.
- Her iki bilim adamının bildirdiği, hem fikir olduğu temel, ortak yaklaşım insan gelişiminin bir seri ilerleyici ve her biri nitelik itibarıyla diğerinden farklı safhalardan oluştuğu prensibidir.
Bruner insan gelişimini incelerken üç aşamadan söz eder.
- Bunlar Hareket Dönemi, İmgeleme Dönemi ve Sembolik Dönem'dir.

a- Hareket Dönemi

- Bu dönemde bebeğin dünya hakkında bilgilenmesi aşına olduğu nesnelerle tekrarlayıcı motor faaliyetleri sayesinde gerçekleşir. Bakma, yönelme, avuçlama, yakalama gibi davranma biçimleri bilgi kazanmada temel işlemlerdir.
- Bu işlemler esnasında bebek çevresini nesnelleştirerek ilişkilendirir.
Bruner'e göre en temel bilgilenme süreci, bebeğin çevresindeki nesnelere yoğunlaşarak bakması sayesinde gerçekleşir.
- Bebekler göz hareketleri ve bakışlarını sabitleştirerek çevrelerindeki dünya hakkında temel bilgileri kazanırlar.
- Bebek motor yeteneğini gelişmesiyle nesneleri yakalamaya başlar. Yakalama davranışı algı sürecinde zenginleşmeye neden olur.
- Bu noktada bebek görsel algı sayesinde şekil farkını; aynı zamanda yakalama davranışı ile de mesafe farkını bütünleştirir.
- Görme ve dokunma yoluyla gelen girdiler eşgüdümle bütünleşir ve bebeğin bilgi kazanmasında zenginleşme sağlar.

b- İmgeleme Dönemi

- Bu dönemde ocuk gittikçe hayal gücünü daha fazla kullanmaktadır.
- ocuk dünyasını nesnel olarak temsil edebilme kapasitesi kazanmıştır.
- Bu nedenle çevresini değerlendirip, yaşarken ocuk doğrudan fiziki temasa daha az bağımlı kalır, hayal gücünü kullanabilir duruma gelmiştir.
- Bu ikinci safha, birincisinden daha gelişmiş bir aşamadır ve bu noktada ocuk, artık nesneleri belirli somut özelliklerine göre sınıflandırabilir.

c- Sembolik Dönem

- Bu dönem de kişi dünyayı en üst düzeyde temsil edebilme yeteneğini kazanmıştır.
- Sembolleri oluşturur veya semboller aracılığı ile düşünce gerçekleşir.
- Sembolik dönemde çocuğun konuşma becerisinde önemli değişiklikler olur.

- Bruner'e göre dil alt dönemlerden bağımsız işlemekle birlikte, hareket ve imgeleme dönemlerinde oluşmuş olan olaylarla ilişkili sembolik dönemin bir sistemidir.
- Bu noktada Bruner ile Piaget'in görüşleri farklıdır.
- Piaget'ye göre sembolik düşünce dil gelişiminin ön koşuludur. Dil, bilgi ve soyutlamanın ifadesi için bir vesiledir.
- Oysa Bruner'e göre dil bir soyutlama sürecidir.
- Bu dönem, soyutlama yapabilme yeteneğinin geliştiği dönemdir.
- Kişinin nasıl düşündüğü erken dönemlerdeki Hareket ve İmgeleme dönemlerinin deneyimleriyle belirlenir.

JENA PLANI

- Dalton Plânının bireysel çalışması ve Winnetka Plânının bireysel ve grup çalışması dengesine karşın, Jena Plânı grup çalışmalarının ağırlık kazandığı bir sistemdir.
- Petersen; yıllık sınıflar sistemini, notları, karneleri, ceza sistemlerini reddediyor.
- Onun eğitim ilkeleri okulda sıcak bir cemaat hayatının yaşanması, eğitimin her yaş, cins, din ve tabakadan insanlara açık "genel" bir eğitim olmasıdır.
- Petersen, yıllık sınıflar sisteminin yerine yaş grupları sistemini koyuyor. Bu gruplar şunlardır:
  - 1) Alt gruplar: Öğretimin 1-3. yıllarındaki çocuklar.
  - 2) Orta gruplar: Öğretimin 4-6. yıllarındaki çocuklar.
  - 3) Üst gruplar: Öğretimin 6/7-8. yıllarındaki çocuklar.
  - 4) Gençlik grupları: Öğretimin 8/9-10. yıllarındaki çocuklar.
- Grup çalışması hem sosyal ve ahlâkî gelişmeyi hem de herkesin kendi yetenek ve gayretine uygun bir çalışmayı sağlar.
- Her yıl grubun üçte biri yukarıya yükseldiği için, grupta her zaman tecrübeli elemanlar bulunur.
- Okulda temel bilgiler sınıf düzeni içinde kazandırılır.
- Belli uzmanlık dersleri ve serbest çalışmalar gruplar içinde olur.
- Okulda sosyal hayatı güçlendiren tören, müzik çalışması ve toplantılara da çok önem verilir

K.....

KATEKSİS: Belli dürtü durumlarıyla belli nesneleri ilişkilendirme eğiliminin öğrenilmesine işaret etmektir. Örneğin belli bir ülkedeki bireyler açlık dürtüsünü belli

yiyeceklerle giderebilirler. Mesela Adana'da yaşayan bir birey genellikle açlığını Adana Kebap yiyerek giderme eğiliminde olabilir.

KÖŞELENE : cevabı çok belirgin olmayan konular ve problemler için kullanılır öğrenci problemi çözebilmek için veri toplar çelişki ve belirsizlikler içeren konular her bir öneri için bir masa veya bir köşe gösterilir öğrenci kendine en yakın köşeye gider.

KÖR EL: Grup dinamiğine dönük bir ön çalışmadır. Öğrenciler gözleri kapalı olarak resim çizerler.

KAVRAMSAL KARİKATÜR

- Öğretim tekniği, öğrencilerin derse ilişkin bilgi ve becerilerini pekiştirmek ve kalıcılığını sağlamak amacıyla kullanılmıştır.
- Kavramsal karikatür tekniği, yapılandırmacı öğrenme stratejilerine dayanmaktadır (Keogh, Naylor, Wilson, 1998).
- Teknik, birbirinden farklı görüşlerin yer aldığı bir grup tartışmasını oluşturma fikrini temel almaktadır.
- Bu doğrultuda öğrenciler, öncelikle dersin temel kavram ve ilkelerine dayalı bir konu ile ilgili yanlış ve doğru ifadeleri oluşturmakta, bu ifadeler, konunun olumlu ya da olumsuz yönleriyle ilgili olabilmektedir (Stephenson ve Warwick, 2002).
- Belirlenen bu ifadeler, insan veya hayvan figürleri kullanılarak bir poster üzerinde resimlendirilmekte ve öğrenciler, tartışmalarını bu poster üzerinde yapmaktadırlar.
- Tartışma sonrasında oluşan sonuçlar hazırlanan çalışma kağıdı üzerinde belirtilmektedir.
- Çalışma kağıdında, posterde belirtilen ifadelerden hangisinin doğru olduğu işaretlenmekte daha sonra yanıtın gerekçesi belirtilmektedir .

KUANTUM ÖĞRENME

- Beyindeki tüm sinirlerin kullanılarak anlamlı bilgi oluşturmak için zihinsel yapıları özel ve bireysel yollarla bir arada tutma sürecidir.
- Bu süreçte öğrencilerin bir bütün olarak her yönüyle geliştirilmesi sağlanır.dikkate alınan iki temel özelliği bulunmaktadır: olasılık ve birliktelik.

KART OYUNLARI

- Yeni bir konuya girişte veya öğrenilenlerin gözden geçirilmesinde kullanılabilen kart oyunları, öğrencilerin derse katılımlarını ve sınıf içi etkileşimi artırır.

- Kartlara soru ve yanıtlar, kavram ve tanımlar, problem ve çözümleri, tarih ve olaylar vb. yazılabilir. Kartın bir yüzünde soru olarak düşünülen öge, diğerinde ise yanıtlar yer alır.
- Numaralanmış kartlar karışık olarak öğrencilere dağıtılır.
- Öğretmen bir numara söyler.
- O numarayı elinde bulunduran öğrenci karttaki soruyu okur ve bir arkadaşından yanıtlamasını ister.
- Doğru yanıt veren öğrenci, kendi elindeki karttan sorusunu bir başka arkadaşına sorar.
- Doğru yanıt verilmemişse, bir başka isim söylenir.
- Oyun böylece kartlar bitinceye değin sürer.

*Kart oyunları sınıfça oynanabileceği gibi, kümeler halinde de düzenlenebilir.

*Kartları, kümeler hazırlayarak diğer kümelerin yanıtlamaları istenebilir.

*Kartın bir tarafı boş bırakılarak, diğer kümelerin yanıtlamaları ve verilen yanıtların kartları hazırlayan küme tarafından değerlendirilmesi de düşünülebilir.

*Her durumda, kart oyunları öğrenciler için bilgilerini kontrol etmenin çok zevkli bir yoludur

KAVRAM HARİTALARI

Kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve sunmak için yapılmış grafiksel araçlardır. Bu araçlar daire ya da bir çeşit kutu içine yazılmış olan kavramları içerir. Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki, üzerine ilişkiyi belirleyen ifadelerin yazıldığı doğrularla gösterilir. İlişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile iki kavram tamamlanarak anlamlı bir cümle oluşturur (Novak, 1998).

Kavram haritaları;

1. Bir konunun öğretiminde,
  2. Öğrenmeyi kolaylaştırmada,
  3. Öğrenme sürecini kontrol etmede ve kavram yanlışlarını ortaya çıkarmada,
  4. Değerlendirme yapmada
- kullanılabilir.

Kavram Haritalarını Değerlendirmek İçin Kullanılabilecek Ölçütler

1. Kavramların uygun şekilde nitelendirilmesi

- Kavramlar, en fazla üç sözcükle temsil edilmelidir.
- Kavramların yerleşimi genelden özele doğru hiyerarşik olarak sıralanmalıdır.

2. Bağlama sözcüklerinin uygun şekilde nitelendirilmesi

- Haritada kavramlarla bağlantılar arasındaki ayrım belirgin olmalıdır.
- İki kavram arasındaki bağlantılar anlamlı olmalıdır.
- İlişkiyi doğru şekilde temsil etmelidir.

3. Kavramların çapraz bağlanması

- En iyi haritalar, kavramlar arasındaki çapraz bağlantıları yeterli ölçüde gösterenlerdir.
- Çapraz bağlantılar, öğrencinin, birbirine bağlı çok sayıda düşünceyi bildiğini gösterir.
- Çapraz bağlantılar, yaratıcılığı ortaya çıkarır.

Kavram Haritalarının Oluşturulma Aşamaları

1. Önceden hazırlanmış bir örneği öğrencilerinize gösteriniz.
2. Bu örnekte kavramların harita üzerinde nasıl birleştiğini sorunuz.
3. Harita üzerindeki çapraz bağlantıların neyi ifade ettiğini gösteriniz.
4. Öğrencilere yeni bir kavram haritası hazırlatmak için, onlardan en çok bildikleri kavramları ya da onlara kısa bir metin verip, metinden çıkardıkları kavramları listelemelerini isteyiniz.(Gerekirse yardım ediniz.).
5. Sonra bu kavramları en genelden daha özele doğru sıralamalarını isteyiniz.
6. Hangi kavramın konuyla en çok ilişkili olduğunu sorunuz ve bunu daire içine almalarını isteyiniz.
7. Öğrencilerin konuyla ilgili en önemli kavramdan daha az önemli olana doğru kavram ilişkisini hazırlamasına fırsat veriniz. Kavram haritalarını oluşturmalarına yardımcı olunuz.
8. Öğrencilerinize, kendi kavram haritalarına dayanan kısa bir hikâye yazdırınız.

Kavram Haritası Türleri

Kavram haritaları, çok farklı biçimlerde çizilebilmekle birlikte, kavram haritalarının temelinde, kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek ve kavramları somutlaştırmak olduğundan, türlerin temelinde bu iki hedefe ulaşmak yatmaktadır. Kavram haritaları, farklı bölümlenmelere sahiptir. En çok kullanılanı aşağıdaki türleridir:

1. **Akış Çizgesi (Flow Charts):** Akış çizgesinde bir fikrin-düşüncenin, olayın akışı kavram haritası şeklinde sunulur.
2. **Dönen Diyagramlar (Cycle Diagram):** Dönen diyagramların oluşturulmasında kavramların birbiri ile karmaşık ilişkisi etkilidir.
3. **Dayandırılabilir Ağaçlar (Predicability Trees):** Kavram, bir noktaya dayandırılacaksa dayandırılabilir ağaçlar kullanılabilir (Akyürek, 2004:127).
4. **Örümcek Ağı Kavram Haritası:** Örümcek ağı kavram haritası, merkezi kavramın (temanın), haritanın ortasına yerleştirilmesi ve kavramların onunla bağlanması yoluyla organize edilir.
5. **Hiyerarşik Kavram Haritası:** Hiyerarşik kavram haritaları, bilgiyi önem sırasına göre sunmaya imkân tanıyan kavram haritalarıdır. En önemli bilgi haritanın tepesine (en üstüne) yerleştirilir. Ağ ve kategori kavram haritaları olarak da adlandırılan bu haritalar kavramlar arası ilişkilerin çok farklı şekillerde düzenlenmesine imkân sağlar.
6. **Sistem(ler) Kavram Haritası:** Sistem kavram haritaları bilgiyi akış çizgesi türü kavram haritalarında olduğu gibi organize ederler. Bu türü haritalarda akış çizgesi türü

haritalara ek olarak "girdiler" ve "çıktılar" yer alır.

196

7. Zincir Kavram Haritaları: Bu haritalar "ardışık" veya "sırasal" olarak da adlandırılmaktadır. Zincir kavram haritaları yukarıdan aşağıya doğru birbirini takip eden kavramların bağlantı kelimeleri veya ekleri ile ilişkilendirilmesi sonucu oluşturulur

KONUŞMA HALKASI TEKNIĞİ

- Bu teknikte, öğrencilerin sandalyelerini birbirlerini karşılıklı görebilecek şekilde daire biçiminde kısımda yer almaları istenir.
- Konuyla ilgili bir kavram, ilke ya da sözcük vererek görüş belirtmeleri istenir.
- Görüş geliştirme tekniğinden farklı olarak oturarak yapılan bu teknikte öğrenciler sırayla konuşurlar. Yuvarlak bir cisim seçilerek elinde yuvarlak cismi tutanların konuşması istenir.
- Diğer öğrencilerin konuşmasına, tartışmasına izin verilmez.
- Öğrencilerden yanıt vermemek isteyenlere saygı gösterilmelidir.
- Yanıtlar tamamlandığında diğer bir tekniğe geçmek için kısım düzenek değiştirmelidir.

KÜÇÜK GRUPLAR

Deneyimli katılımcıların genellikle kendi gruplarını oluşturmalarına izin verilebilir. Ancak, daha karışık grupların arzu edilir olduğu hallerde homojen gruplar oluşmasına karşı dikkatli olunuz. Grupların herhangi bir şekilde dengelenmesi gerekmeyecekse, katılımcıları basit şekilde sayarak, yani 1, 2, 3 (veya dört grup gerekecekse 4) küçük gruplara ayırınız. Küçük grup çalışması için düşünceler:

- Gruplara numara ve çalışma alanı veriniz. Aynı odada olabilir, ancak daha uzun ve karmaşık görevlerde grupları varsa ayrı odalarda toplamak daha iyi olabilir.
- Genel olarak özellikle 3 ila 5 günlük atölyelerde katılımcıların farklı kişilerle çalışmasını sağlamak için grupları yeniden oluşturmak tercih edilir, gerçi birkaç ilgili görev boyunca aynı grup yapısını muhafaza etmek isteyebilirsiniz.
- Grup çalışması için optimum sayı 5 veya 6'dır. Asgari 4'tür (3 de olabilir, eğer başka çareniz yoksa, ancak kişiler kendilerini daha açıkta ve daha az "grup" olarak hisseder).
- Maksimum sayı sekiz olabilir. Sekizin ötesinde herkesin etkili şekilde katkıda bulunması zor olabilir, ayrıca zaman bir sorun olur.
- Bir dilden fazlasının kullanıldığı durumlarda, açıklamalar ve süren tartışmaların tercüme edilmesi için daha fazla zaman ayrılması gerekir.

- Birden fazla dilin kullanılması durumunda dahi, herkesin katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlamak ve teşvik etmek önemlidir. Tartışmalara herkesin katılmasını teşvik ediniz.
- Herkesin sözcü ve sunucu rollerini almasını isteyiniz. Bunun başta yapılmasını isteyiniz çünkü bazı gruplar en çok konuşan veya çalışma lisanında en mahir olan kişiyi sunucu olarak seçerle bu da yalnız o kişinin görüşlerinin ifade edilmesine yol açar.
- Bir grubun diğerini bastırmasına engel olunuz.

KARTOPU TEKNIĞİ

Kartopu, daha fazla sayıda kişiyi kattıkça tartışmanın büyüdüğünü ifade eden basit bir terimdir (kartopunun karda yuvarlandıkça büyümesi ile aynı). Kartopu tekniğini kullanmanın faydaları şunlardır:

- Herkesin katılımını gerektirir
- Herkesin katılmasını sağlar
- Çift ve grup tartışmasındaki fikirlerin paylaşılması nedeniyle fikirler yaratır
- Akran izleme nedeniyle cevaplar üzerinde odaklanır.

Kartopu nasıl yapılır ?

- Soruyu sorunuz ve katılımcıların soruyu kendi başlarına düşünmelerine izin veriniz.
- Katılımcıların aynı soruyu ve kendi yanıtlarını çalıştıkları kişiyle tartışmasını sağlayınız.
- İki kişilik grupların kendi tartışma sonuçlarını grup olarak sunmalarını isteyiniz.
- Tüm iki kişilik grupların özetlerini dinlemek için genel bir oturuma ihtiyaç duyabilirsiniz.
- Bu faaliyetten nasıl bir çıktı beklendiği konusunda net bilgiler veriniz.
- Tartışma süresini belirleyiniz ve bu süreye sadık kalınız.

KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTLERİ

- Öğrencinin bilişsel yapısına ve bu yapıdaki kavramlar arasındaki bağları, yani bilgi ağını gözler önüne serebilen, uzun dönemli hafızadaki kavramlar arasındaki ilişkilerin yeterli olup olmadığını veya anlamlı olup olmadığını tespit edebilmemize yarayan tekniklerden birisi kelime ilişkilendirme testleridir.
- Öğrenci bu teknikte, belli bir süre içerisinde (çoğunlukla 30 sn.) herhangi bir konuyla ilgili verilen bir anahtar kavramın çağrıştırdığı kelimeleri cevap olarak verir.
- Öğrencini uzun dönemli hafızasından herhangi bir anahtar kavramı verdiği sıralı cevabın bilişsel yapıdaki kavramlar arasında bağlantıları ortaya koyduğu ve anlamsal yakınlığı gösterdiği farz edilir.
- Anlamsal yakınlık veya anlamsal mesafe etkisine göre, anlamsal bellekte iki kavram birbirine mesafe açısından ne kadar yakın ise o kadar sıkı ilişkidir ve hatırlama esnasında da zihinsel araştırma daha çabuk olacağından her iki kavram la ilgili cevap daha hızlı olacaktır.

KUBAŞIK ÖĞRENME YÖNTEMİ (iş birlikli öğrenme)

- Kubaşık öğrenme (işbirliğine dayalı öğrenme) öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma kümeler oluşturarak (cinsiyet, başarı durumu, yaş, kişisel özellikler vb.) ortak amaç doğrultusunda, akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, genelde küme başarısının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımıdır.
- En etkili kümeler dört kişiliktir. Bu küme ikili çalışmaya uygundur. Öğrenci sayısı dörderli küme oluşturmaya uygun değilse; bir öğrenci artmışsa bir tane beşli küme, iki öğrenci artmışsa iki tane üçlü küme, üç öğrenci artmışsa bir tane üçlü küme yapılır
- Derslik yerleşim düzeninde öğrenciler tahtayı,öğretmeni ve kümedeki tam arkadaşlarına aynı uzaklıkta olacaktır.

Kubaşık öğrenmede; kümeler oluşturulduktan sonra öğrenciler kağıttan bir top yaparlar. Bu topun adı tanışma topudur.Öğrenciler kümelerindeki topu birbirine vererek tanışır.Birbirlerine ısınmak için bir etkinlik yaparlar(tren yürüyüşü vb).Bundan sonra beyin fırtınası yoluyla kümenin adı belirlenir.İlk turda herkes isim söyleme hakkına sahiptir.İkinci turda oylamaya geçilir.En çok oyu alıncaya kadar seçim yapılarak oylamaya devam edilir ve küme adı belirlenir.Kümeye amblem yapılır.Kümenin amblemini öğrenciler yakalarına takarlar.Küme elemanlarınca kümeye ait bir "küme cıngılı" oluşturulur.Bütün etkinliklerde amaç öğrencilerde küme birliğini oluşturmak, öğrencileri kaynaştırmak, **BİZ** ruhunu kazandırmak ve kümenin başarısı için çalışma anlayışını kazandırmaktır.

Kubaşık öğrenme kümeleri öğrenme kümeleri oluşturulduktan sonra kümelerin konusu verilir.Bütün kümeler aynı konu verilir.Konunun alt kümeleri küme elemanları tarafından demokratik bir yöntemle ve ilgileri göz önüne alınarak paylaştırılır. Daha

sonra kümelerin en iyi şekilde hazırlanması için süre verilir. Öğrenciler konuları hazırlarken belli zamanlarda bir araya gelerek görüş alışverişinde bulunurlar, alt konuları birbirlerine aktarırlar, birbirlerine yardımcı olurlar. Sonunda konuyu birleştirerek zamanı gelince sınıfta konu anlatılır. Öğrenciler birbirlerine sorular sorarlar, eksik noktalar tamamlanır. Kalan eksiklikler öğretmen tarafından tamamlanır.

Bundan sonra kümelerin değerlendirilmesi yapılır. Tabloda gösterilen başlangıç puanı ön test ile belirlenir. Konu sınav puanı konunun anlatımından sonra verilen puandır. Bu puan öğrencinin kümeye katkısını gösterir.

KAPSAMLI REHBERLİK PROGRAMLARI

- Gelişimsel yaklaşımın uygulamaya dönük yönünü "Kapsamlı Rehberlik Programı" oluşturur.
- Okula yeni başlayan çocuk geçmiş deneyimlerinin sonuçlarını, ihtiyaçlarını, güçlü ve zayıf yönlerini, arzu ve hayallerini de kendisiyle birlikte okula taşır
- Okul çocuğun sadece bir parçasından değil tamamından sorumlu ise, bunlarla da ilgilenmek zorundadır.
- Bu durum okulun ailenin fonksiyonlarını ele alması, ya da iyi bir okulun çocuğu normal şartlarda etkileyen diğer toplumsal ve kültürel güçlerce oynanan tüm rolleri üstlenmesi gerektiği anlamına gelmez.
- Tüm okul personeli çocuğu bir birey olarak ele alıp onun tüm yönleri ile gelişebileceği eğitimsel yaşantılar oluşturmalıdır.
- Okulun çocuğun sadece bilişsel yönü ile ilgilenmesi diğer yönlerini ihmal etmesi, çocuğun bilişsel gelişimini de engelleyici problemler yaratabilecektir.
- Eğitimde üstün başarıyı sağlamada, kapsamlı rehberlik programları tüm öğrenciler için hayatî bir öneme sahiptir.
- Kapsamlı rehberlik programı bütün okulların eğitim programlarının bütünleyici bir parçasıdır.
- Program öğretmenler, yöneticiler, veliler ve öğrencilerin desteği ile danışmanlar tarafından organize edilmiş ve geliştirilmiş çalışmaları içerir ve özellikle gelişimsel niteliktedir.
- Kapsamlı rehberlik programları öğrencilerin öncelikli ihtiyaçlarını dört konu alanı ile karşılamak için kaynakları organize eder.
- Okul öncesinden 11. sınıfın sonuna kadar tüm öğrencilerin belirlenmiş ihtiyaçları bu gelişimsel programın temellerini sağlar ve ihtiyaçlar "Rehberlik Müfredatı", "Bireysel Plânlama", "Sistem Desteği" öğeleri yoluyla ve bazı öğrencilerin de belirlenmiş olan özel ihtiyaçları "Danışma Hizmetleri" öğesince karşılanır.

KELLER PLANI

Keller 1960'lı yılların sonuna doğru planını yayınlamıştır. Planı öğretmenin bir alternatifi olacağına inanan Keller, "Öğretmene Elveda" başlığını taşıyan bir makale yayınlamıştır. Önce üniversite düzeyinde uygulanan Keller Planı, daha sonraları diğer eğitim

kademelerinde de uygulanmıştır. Keller Planının önemli temelleri bulunmaktadır. Okutulacak materyalin özel hedefleri belirlenmektedir. Öğrenciye bol bol kılavuz verilmektedir. Dönemlik materyal 30 bölüme bölünmektedir. Öğrenci en az haftada iki bölümden sorumlu tutulmaktadır. Öğrenci, haftalık ünitelerini istediği yerde çalışmaktadır. Belli üniteyi öğrendiği zaman bir sonraki üniteye geçiş sınavını istemektedir. Direkt olarak hedefleri ölçen ünite sınavları 10 objektif ve kısa sorulardan oluşmaktadır.

Keller Planında öğrencinin bir üniteden diğerine geçişi 10 sorudan 9' unu doğru bir şekilde cevaplandırması gerekmektedir. %90 gibi yüksek standardı sağlayan Keller Planı bir tam öğrenme sistemini temsil etmektedir. Bu kriteri sağlayamayan öğrenci üniteyi tekrarlamak zorunda kalmaktadır. Bu zorlukları aşması de için öğrencilerden oluşan yardımcılarından destek almaktadır. Ünitelerin sonunda öğrencilere bir de son test verilmektedir. Bu testte de aynı standart aranmaktadır

KAVRAMSAL DEĞİŞİM YAKLAŞIMI

Posner ve arkadaşları (1982) özümleme ve düzenleme bakımından kavramsal değişim için gerekli dört şart belirtmiştir. Bunlar öğrenciler tarafından kabul edilecek yeni bir kavramın özelliğini tanımlayan şartlardır.

- **Bu şartlar:**
- 1. Var olan kavramdan hoşnutsuzluk duyulmalıdır.
- 2. Yeni kavram anlaşılır olmalıdır.
- 3. Yeni bir kavram başlangıçta makul görünmelidir.
- 4. Yeni kavram verimli bir araştırma programı sağlamalıdır.
- **1. Var olan kavramdan hoşnutsuzluk duyulmalıdır.** Bilim adamları ve öğrenciler radikal değişikliklerin işe yaramayacağına inanana kadar ana kavramdaki değişiklikleri gerçekleştirmezler. Bu rahatsız olma düzeyi yeterli olmazsa öğrenci çelişen bilgileri kavramsal değişim süreci yolu ile yapmaktan ziyade yanlış kavramalar ağı içinde özümlemeye eğilimlidir
- **2. Yeni kavram anlaşılır olmalıdır.** Yani öğrenci pasaj veya teoremin belirttiği tutarlı gösterimlerin ne anlama geldiğini ve neyi yapılandırıldığını bilir. Eğer öğrenci bu şartları sağlayamazsa ezberleme yolu ile kavramı içselleştirir. Anlaşılabilirlik ise kelimenin basit anlamının ötesindedir.
- Bu Aşamada Analoji kullanılabilir.
- **3. Yeni bir kavram başlangıçta makul görünmelidir.** Yeni kavram öğrencinin daha önceki kavramları tarafından ortaya atılan problemlere çözüm getirebilecek

kapasitede görünmeli, diğer bilgi ve deneyimleriyle uzlaştırabilmeli ve öğrenciye yardım etmelidir. Aksi takdirde makul bir seçim olarak görünmez.

- Bu aşmada KAVRAM HARİTASI kullanılabilir.
- **4. Yeni kavram verimli bir araştırma programı sağlamalıdır.** Öğrenci bu kavramı kendisi için bir şeyi başaracak değerde bulmalı, yeni kavram daha önce cevap bulmadığı sorulara çözüm olmalı ve yeni kavram yeni yönlendirmeler ve fikir önerebilmelidir

KOLB'UN YAŞANTISAL ÖĞRENME KURAMI

Kolb'a göre bireyler kendi yaşantılarından, deneyimlerinden öğrenirler ve bu öğrenmenin sonuçları güvenli bir şekilde değerlendirilebilir. Yaşantısal öğrenme kuramının öğrenme sürecine yaklaşımı, Davranışçı ve Bilişsel alan kuramlarının öğrenme sürecine yaklaşımlarından farklıdır. Öğrenmedeki bu farklı bakış açısına yaşantısal denilmesi; bilimsel dayanaklarını John Dewey, Kurt Lewin ve Jean Piaget'in çalışmalarından alması ve öğrenme sürecinde yaşantının önemli bir yere sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Kolb, yaşantısal öğrenmenin temelini oluştururken Pragmatizmin felsefik bakışından John Dewey, Gestalt psikolojisinin fenomenolojik bakışından Kurt Lewin ve rasyonalist bakıştan Fransız gelişim psikologu Jean Piaget'den etkilenmiştir. Bu özellikler, yaşantısal öğrenme kuramını, öğrenme sürecinde kişisel yaşantı ve bilincin rolünü reddeden davranışçı öğrenme kuramı ile bilginin kazanılması, yönlendirilmesi ve soyut sembollerin hatırlanmasına önem veren biliş kuramlarından ayırmaktadır.

Yaşantısal öğrenme kuramı Davranışçı ve Bilişsel Alan kuramına yeni bir alternatif getirmek yerine, öğrenmenin yaşantı, biliş, algı ve davranışın bileşimi olduğunu ortaya koymaktaydı.

Kolb'a göre yeni bilgi, beceriler veya tutumlar yaşantısal öğrenmenin dört biçimi içinde yer almasıyla gerçekleştirilebilir. Öğrencilerin etkin olabilmeleri için dört farklı yeteneğe ihtiyaçları vardır. Bunlar; somut yaşantı yetenekleri, yansıtıcı gözlem yetenekleri, soyut yetenekleri ve aktif yaşantı yetenekleridir. Yani, öğrenciler önyargı olmaksızın kendilerini yeni yaşantılara açık tutabilmeli (somut yaşantı yetenekleri), pek çok açıdan yaşantılarını gözlemleyebilmeli ve yansıtabilmeli (yansıtıcı gözlem yetenekleri), gözlemlerini mantıksal olarak sağlam kuramlar içine oturtabilecekleri kavramlar oluşturabilmeli (soyut yetenekleri), problem çözme ve karar verme aşamalarında bu kuramları kullanabilmelidirler (aktif yaşantı yetenekleri).

Kolb'e göre öğrenme sürecinin iki temel boyutu vardır. Bunlardan birincisi; soyut kavramsallaştırmadan somut yaşantıya uzanır, ikincisi; aktif yaşantıdan yansıtıcı gözleme uzanır

Kolb'un yaşantısal öğrenme modelinde somut yaşantı ve soyut kavramsallaştırma bireyin bilgiyi nasıl algıladığını, yansıtıcı gözlem ve aktif yaşantı bireyin bilgiyi nasıl işlediğini açıklar. Yani kolb'un yaşantısal öğrenme modeline göre bireyler bilgiyi hissederek veya düşünerek algılar, izleyerek veya yaparak işlerler.

Kolb, yaşantısal öğrenme kuramını, somut yaşantı, yansıtıcı gözlem, soyut kavramsallaştırma ve aktif yaşantı yeteneklerini içeren dört aşamalı bir döngü olarak tanımlamıştır

Kolb'un tanımladığı dört öğrenme şeklinin özellikleri ve öğrenme etkinlikleri aşağıda kısaca açıklanmıştır.

1. Somut Yaşantı

Yaşantı ve problemlerle kişisel olarak ilgilenmek, düşünmekten daha önemli görölmektedir.

Bireysel yaşantılar, kişilerle etkileşim, kişi ve hislere karşı duyarlılık yoluyla gerçekleştirilen hissederek öğrenme önemlidir.

Yeni yaşantılar, oyunlar, rol yapma, akran grupları arasında tartışma, dönüt alma ve bireysel çalışma başlıca öğrenme etkinlikleri arasında yer almaktadır.

2. Yansıtıcı Gözlem

Düşünce ve olayları dikkatlice gözlemleyerek, olayları farklı görüş açılarından değerlendirme süreci üzerine kurulmuştur.

Karar vermeden önce ilgili olayı dikkatlice izleme; ilgili nesneye değişik açılardan bakma ve anlamını araştırma yoluyla gerçekleştirilen

izleyerek ve dinleyerek öğrenme söz konusudur.

Düz anlatım yönteminin işe koşulduğu ve bireyin konu ile ilgili bilgisini ölçen objektif test maddelerinden oluşan sınama durumları bu öğrenme biçimindeki bireyler için önerilmektedir

3. Soyut Kavramsallaştırma

Mantık, kavramlar ve düşünceler duygulardan çok daha önemli bir yere sahiptir. Genel kurallar, kuram geliştirme ve bir problemin çözümünde bilimsel yaklaşım önem kazanmaktadır.

Bu öğrenme şeklini benimseyen bireyler yalnız olarak çalışırlar, kuramları okuyarak öğrenirler ve düşüncelerini mantıksal bir şekilde sunmaları etkili bir öğretim için gereklidir.

Bu öğrenme şeklini benimseyen bireyler; düşünce ve olayların mantıksal analizini

yaptıktan sonra harekete geçme yoluyla gerçekleştirilen düşünerek öğrenme etkinliğini tercih ederler.

4. Aktif Yaşantı

Bireyler çevrelerini etkileme ve durumları değiştirme özelliğine sahiptirler.

Bu ğrenme şekline sahip bireyler de izlemekten çok, pratik uygulamalar yapma, mutlak gerçek yerine, işe yarayanı benimseyip, diğerlerini reddetme eğilimi vardır. Bu ğrenme şeklinde iş bitiricilik yeteneğinin ön plana çıktığı, kişi ve olayları davranışlarıyla etkileme yoluyla gerçekleştirilen yaparak öğrenme tercih edilmektedir.

Aktif Yaşantı ğrenme şeklini benimseyen bireylere öğrenme-öğretme ortamları hazırlanırken daha çok uygulamaya dönük, kşk grup tartışmaları, bireysel öğrenme etkinlikleri ve projeleri kapsayan eğitim durumları ortaya konulmalıdır

L.....

LOTUS ÇİZELGESİ

Eğer sınıf mevcudu çoksa öğrenciler takımlara ayrılır. Bu takımlar yarım daire şeklinde sınıfa yerleştirilir.

Lotus izelgesi, verilen konu başlığı ile ilgili yeni alt başlıklar oluşturabilmek için bir düşünce üretim aracıdır. Konu ortadaki kareye yazılır. Konunun etrafına, konuyla ilgili 8 görüş yazılır. Yazılan 8 alt başlık konuyla ilgili olmasına rağmen kendi başlarına da incelenebilir konulardır. Lotus çiçeğinin açılıp genişlemesi gibi öğrenciye bağlı olarak izelge de sürekli genişletilebilir. 64'ten fazla kare oluşturabileceği gibi 8'den az kare oluşturulabilir. Lotus izelgesi görsel amaçlı bir tekniktir. Öğrencilerin ürettikleri görüşlerin görsel olarak sunulmasını sağlar.

Lotus izelgesinin Yararları

1. Öğrencilerin yaratıcı düşünceler üretmesine ve düşüncelerini mantıksal bir sırada sıralamasına yarar.
2. Öğrencilerin tamamını beyin fırtınasının ve çözümlemenin içine katar.

Lotus izelgesi Ne Zaman Kullanılır

1. Konu karmaşık ve ğrenilmeyecek kadar ayrıntılı olduğunda,
2. Öğrencilerin, kendi düşüncelerini görsel olarak düzenlemede ve bu düzenlenmiş düşüncelerden yeni temalar elde etme gereksinimi olduğunda,
3. Geniş içerikli bilgilerin çalışabilir parçalar haline getirilmesinde ve bu parçaların üzerinde çalışmak için önceliklendirilmesi istendiğinde,

4. Planlama yapmada,
5. Mantıksal ve yaratıcı düşünceler oluşturmada kullanılır.

Lotus Çizelgesini Oluşturma Aşamaları

1. Lotus çizelgesini sınıfa tanıtın
2. Üzerinde çalışılacak konuyu/başlığı belirleyin
3. Alt başlıklar oluşturun
4. Lotus çizelgesini hazırlayın

□ Her lotus karesi orijinal konuyla ilişkili olmak zorundadır.

Lotus çizelgesi sadece bir araçtır. Yeni görüşleriniz varsa yeni kareler oluşturabilirsiniz.

Lotus Çizelgesinin Kullanım Alanları

1. Ünitelerin işlenmesinde
2. Sene başında "birbirimizi tanıyalım" çalışması
3. Sene sonu değerlendirmesinde
4. Hayal gücünü artırıcı senaryolar oluşturulmasında
5. Genel konuların alt konulara ayrılmasında
6. Proje, program, makale vb. taslakları oluşturmada
7. Şekillerin, renklerin, makinelerin, malzemelerin vb. tanıtılmasında

LABORATUVAR (experimental) METODU

- Öğrencilerin bilgilerini gözlem ve deneyler yaparak kazandıkları, teorik bilgileri pratik olarak uyguladıkları bir metoddur.
- Günümüzde fen derslerinin yanı sıra sosyal derslerde de kullanılmaya başlanan bu yöntem, öğrencilerin el becerilerini geliştirirken, bir yandan yapılacak işi idare kabiliyeti kazandırmakta, bir yandan da analiz, sentez ve gözlem becerilerini artırmaktadır.
- Öğrencilerin öğretim konularını laboratuvar veya özel donanımlı dersliklerde bireysel veya gruplar halinde gözlem, deney, yaparak-yaşayarak öğrenme ve gösteri gibi tekniklerle araştırarak öğrenmelerinde izledikleri yoldur.

MAHKEME TEKNIĞİ

- sınıfta sanal bir mahkeme kurulması ile uygulanır.
- **Amaç** öğrencileri öğrenme süreci boyunca etkin kılmak, bu süreç içerisinde neşeli vakit geçirmelerini sağlamaktır.
- **Mahkeme:** sınıfta sanal bir mahkeme kurulur empati saygı kendini savunma iletişim becerisi kazanırlar

MASLOW VE KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME TEORİSİ

- İnsancı görüşün (hümanistik) önemli temsilcilerinden biri de Maslovv'dur.
- "Kendini Gerçekleştirme" kavramını ilk kez kullanan Maslovv her insanın değerli kendine özgü duyarlı ve iyiye yönelik bir özbeni sahip olduğu görüşünde Rogers ile birleşmektedir.
- Maslovv' un inancına göre olanak sağlandığında, her insan eninde sonunda kendini gerçekleştirerek, gizil güçlerinin farkına varacaktır.
- Maslovv'un çalışmaları sağlıklı kişiliğin nasıl oluştuğu üzerinde odaklanmıştır. Sağlıklı bir kişiliğin gelişebilmesi için gerekli olan gereksinimlerden oluşan piramit biçiminde bir gereksinimler hiyerarşisi ortaya koymuştur.
- Bu gereksinimlerin en tepesinde kendini gerçekleştirme gereksinimi bulunmaktadır
- Ancak kişinin kendini gerçekleştirmek için güdülenebilmesi, daha alt basamaklarda yer alan fizyolojik güvenlik ait olma ve saygınlık sağlama ile ilgili temel gereksinimlerin yeterince sağlanmasına bağlıdır
- Temel gereksinimlerine doyum sağlayan insan kendini gitgide daha özgür ve iyi hissedecek sonuçta kendisinde varolan tüm potansiyelleri açığa çıkaracaktır
- Yani gerçek anlamda 'kendisi olacak Maslovv'un deyişiyle "neyi olabilirlerse onu olmalılar", sözünü yerine getirecektir.
- Psikopatoloji insanın temel, doğal kendini gerçekleştirici yapısı engellendiğinde ortaya çıkar
- İyi ve doğru olan bu gerçekleşme eğiliminin desteklenmesi kötü olana ise ket vurulmasıdır.

Maslovv'un piramidiyle ilgili önemli noktalar:

- Üst düzeydeki bir gidebilmek için alt düzeydeki bütün güdülerin doyuma ulaşması gerekliliği yoktur. Belirli bir derecedeki doyumluluk insanı öbür düzeye hazır hale getirebilir

- Düzeyler arasında bireyden bireye farklılıklar olabilir, bazı kimseler için sosyal ilişkiler kurarak insanlarla yakınlaşma güdüsü emniyet ve korunmadan daha önce gelebilir
- İnsanların içinde bulunduğu aile ortamı ve kültürün değerleri hangi düzeydeki güdülerin daha belirgin ve baskın rol oynayacağını saptar.

Kendini Gerçekleştiren İnsanların Özellikleri

- Maslovv, kendini gerçekleştirme ve büyüme gereksinmesine üzerine yaptığı çalışmalarda, kendini gerçekleştirme sürecine giren insanların, ortalama insanlardan daha farklı özellikler taşıdığını ifade etmektedir. Bu insanlar psikolojik açıdan sağlıklıdırlar. Psikolojik açıdan sağlıklı olmanın ne anlama geldiğinin tam ve kesin bir tanımı yoktur. Ancak psikolojik sağlığın ne olduğunu bir parça so-mutlaştırabilmek için, Maslovv'un kendini gerçekleştiren insanların özelliklerine ilişkin belirlediği aşağıda kısaca özetlenmiştir.
- Kendilerini ve doğayı olduğu gibi kabul ederler. Sağlığı yerinde olan kimseler kendilerini kuvvetli ve zayıf yönleri ile olduğu gibi kabul ederler, kendilerinden hoşnuturlar. Ancak kendinden hoşnut olma, kendini beğenmişlikle aynı anlamda değildir. Psikolojik sağlığı yerinde olan insanların kendilerine olduğu kadar başka insanlara da saygıları vardır, Diğer insanların farklı duygu ve düşüncelerini hoşgörü ile karşılayarak, onları da oldukları gibi kabul ederler.
- Gerçeği olduğu gibi algılayıp içinde bulunduktan ortama, içinde bulundukları koşulları önyargısız, oldukları gibi algırlar. Bu nedenle geleceğe yönelik, uygun tahminlerde bulunabilirler. Çevresel koşullar çevrelerinde bulunan kişi özellikler, ile birlikte olduğu gibi kabul edebilirler, eksikliklerinden ve hatalarından aşırı düzeyde rahatsız olmazlar.
- Daha derin kişiler arası ilişkiler kurabilirler. Kendini gerçekleştiren kişi herkese karşı sevgi ve sempati duyabilirler. Kendilerine güvenli oldukları için başka insanlarla derin ve seveceni ilişkiler kurmakta zorlanmazlar.
- Yaşamdan gerçekten doyum alırlar. Bu insanlar yeni güne keyifle başlayabilirler.
- Özerk bir yapıları vardır. Çevrelerinden bağımsızdırlar. Temel gereksinmelerini gidermiş oldukları için kişisel psikolojik büyümelerine yönelik güdülerine uygun davranırlar. Düşünce ve davranışlarında bağımsızdırlar neyin doğru neyin yanlış olduğuna kendi özerk değerler sistemine uygun olarak karar verirler. Yaşamlarında kendi ayakları üzerinde dururlar.
- Yaratıcıdırlar. Kendilerine güvenleri tam olduğu için hemen düşünüp, üretebilirler.
- Sıklıkla doruk yaşantılar geçirebilirler.

Doruk yaşantısı ile yaşantısının anlamı kavradığı coşku dolu anlardır. Derin estetik yaşantılar yaratıcılık anları sevginin en yoğun hissedildiği anlar doruk yaşantılara

örnekler olarak verilebilir. Geçirilen böyle doruk yaşantılar kendini gerçekleştirmenin geçici anları olarak kabul edilmektedir.

- Demokratik bir kişilik yapısına sahiptirler. Bilgilerinin sınırlı olduğuna, her zaman herkesten bir şeyler öğrenebileceklerine inanırlar. Koşulları ne olursa olsun her insana saygılıdırlar, onların görüş ve isteklerini dikkate almaya açıktırlar.
- Kendiliğinden, doğal davranırlar. Yapmacık davranışlara bürünmek gereğini hissetmezler, içlerinden geldiği gibi doğal ve saydamdırlar.
- Kendileri dışında sorunlarla da ilgilenirler. Kendileri dışında, diğer insanlara da katkıda bulunabilecek bir amaçları vardır. Düşünceleri kişisel olmaktan çok evrenseldir.
- Amaçlar ve araçlar arasındaki uygun ayınmları yapabilirler. Davranışları amaca yöneliktir. Varmak istedikleri amaçlar da "insanlığın özgürlüğü" gibi daha soyut ve üs düzey kavramlardır. Araçları amaca ulaşmak için kullanırlar. Örneğin "para" onlar için, sadece amaca ulaşmalarına yardım edebilecek bir araçtır.
- Yalnız kalabilme gücüne sahiptirler. Zaman zaman tek başına kalmaktan hoşlanırlar. Kendi kendilerine yetebilen insanlardır.
- İnsanlarla birlikte olmaktan hoşlanırlar, ancak toplumsal kalıplara karşı çıkarlar.
- Düşmanca olmayan bir mizah anlayışına sahiptirler. En sıkıntılı anlarda bile gülünebilecek bir şeyler bulabilirler. Olayların gülünecek yanlarına hemen bulup çıkarabilirler. Ancak yaptıkları espriler başkalarını küçültücü değildir. Yukarıda değinilen özellikler Maslovv'a göre psikolojik sağlığı yerinde, kendini gerçekleştirmiş insanların 'özellikleridir. Ancak hemen eklemek gerekir ki, çok az sayıda insan, bu özelliklerin tümünü kişiliğinde toplamaktadır.

Rogers ve Maslovv gibi insancı yaklaşımın temsilcileri olan kuramcılar ise, kişilik gelişimini açıklarken, benlik yapısı üzerinde durmaktadırlar. **Benlik yapısını özben ve benlik tasarımı bir arada oluşturmaktadırlar.** İnsancı yaklaşıma göre her insanın benlik yapısının temelinde doğuştan getirdiği olumlu, iyi, yaratıcı, özellikler bulunmaktadır. Geçirilen yaşantılar uygun olduğunda, bu özellikler açığa çıkarak bireyin kendini gerçekleştirmesi söz konusu olabilir.

MARCIA'NIN KİMLİK STATÜLERİ

James Marcia, Erikson'un psikolojik yapı modeline ilişkin araştırmalar yapmış ve konuda bir teori geliştirmiştir. Teorinin 3 temel özelliği vardır. Bunlar;

1-) Ego kimliğinin oluşmasında meslek veya eş seçimi gibi temel kimlik alanlarıyla ilgili

güçlü bir bağlanım söz konusudur.

2-) Kimlik oluşturma görevi; bir irdeleme, sorgulama ve karar verme sürecini gerektirir. Bu süreci içeren döneme kimlik karmaşası dönemi adı verilmektedir.

3-) Özellikle batı toplumları psiko-sosyal bekleme dönemini desteklemektedir.

Bu sayıltıları temel alan Marcia 4 kimlik statüsü oluşturmıştır. Bu statüler geç ergenlik döneminin kimlik özelliklerini belirtmektedir.

BAŞARILI KİMLİK: Kimlik statülerinden biri, başarılı kimlik statüsüdür. Bu döneme ulaşmış birey, seçenekleri irdelediği bir dönemi geçmiş ve belirli yönelimleri gerçekleştirmiş demektir.

MORATORYUM: Yönelimlerin belirsizce ortaya çıkmaya başladığı statü bekleme (moratoryum) statüsüdür ve bir irdeleme dönemidir. Bu statü de, kesin yönelmelerin yapılmasından önceki seçeneklerin araştırıldığı dönemdir. Bekleme kavramı, ergenliğin bu özelliğini belirtmek üzere de kullanılmaktadır. Bazen ergenlik başlı başına bir bekleme statüsü olarak da görülmektedir.

ERKEN BAĞLANMA (İPOTEKLİ KİMLİK STATÜSÜ): Üçüncü bir kimlik statüsü de erken bağlanmadır. Erken bağlanma, başka seçeneklere ilişkin hiç araştırma yapmaksızın ya da başka seçeneklere ilişkin çok az araştırmayla çocukluk yıllarındaki değerlerine sıkıca bağlanan ergenleri tanımlamaktadır. Erken bağlanan ergenler, herhangi bir kriz yaşamadan çeşitli meslek ve ideolojilere bağlanmakta ancak bu bağlanmalar, ergenin kendi araştırmaları sonunda gerçekleştirdiği seçimlere değil, genellikle anne babanın sunduğu seçimlere dayanan bağlanmalar olmaktadır. Örneğin küçük yaşlarda evlenme veya bir ustanın yanında küçük yaşta işe başlama.

DAĞINIK (KARGAŞALI, PARÇALANMIŞ) KİMLİK: Marcia'nın geliştirdiği dördüncü kimlik statüsü dağınık kimlik statüsü adını almaktadır. Bu statü en az gelişmiş olan statüdür. Bu kimlik statüsüne sahip olan kişiler çeşitli seçenekleri irdelemiş olsalar bile yaşamlarında belirli bir yönlenme yapamamış kimselerdir.

Dağınık kimlik statüsünde olan bireyler, herhangi bir din, politika, felsefe, cinsiyet rolüne ya da mesleksi veya kişisel davranış ölçütlerine bağlanmamışlardır. Söz konusu bireyler, yönlenebilecekleri bu alanlara ilişkin bir kimlik krizi yaşantısı geçirmemiş, araştırma dönemi yaşamamış, yeniden değerlendirme yapmamış ve seçenekleri değerlendirmemişlerdir. En az gelişmiş kimlik statüsü olan bu statü, genellikle erken ergenlik dönemlerinde görülmektedir.

Kimlik statüleri her zaman aynı sırayı izleyerek gelişmezler ancak yine de statülere ilişkin olarak gelişimsel sıralanışın 3 önemli biçiminden söz edilebilir:

1-) Bazı bireyler kimlik kazanma ya da bekleme dönemine geçemez, erken bağlanma döneminde sıkışır kalırlar.

2-) Başka bir grup genç ise ergenliğe kimlik karmaşası yaşayarak girer ve karmaşa içinde kalır.

3-) Bu iki grup dışında kalan bir başka grubun bireyleri, ilkin kimlik kazanma dönemine ulaştıkları halde sonraki yıllarda daha önceki dönemlere dönerler. Bu da bize bireylerin yaşamları boyunca birden fazla gelişimsel kimlik sırası izlediklerini göstermektedir.

4-) Yaşamın erken döneminde kimliğini kazanmış bir kişi daha sonra yeniden bekleme ya da kimlik karmaşası dönemi yaşayıp yeni bir kimlik kazanabilmektedir

MESLEK SEÇME KURAMLARI

ÖZELLİK-FAKTÖR KURAMI

Dünyada ilk kez mesleği rehberliği başlatan kişi Frank Persons olmuştur. Persons 1908 yılında Boston'da bir mesleki büro açmıştır. Amerika'ya göç edenleri endüstri bölgelerine göre, özellik- faktör modelini uygulayarak yerleştirmiştir. Bu model 3 aşmalıdır:

Bireyin Analizi : Bireyin yetenekleri ve özel yetenekleri, ilgileri, ihtiyaçları, fizyolojik yapısı, sosyo- ekonomik düzeyi, kişilik özellikleri vb.

Mesleğin Analizi : Meslek hangi ihtiyaçları karşılar? Ve hangi yetenekleri karşılar? sorularına cevap arar.

Uzlaştırma : Bireyden elde edilen bulgular ile mesleğin bulgularını birleştirme işlemidir. Bu model ölçme- değerlendirmeye ve bilgi vermeye önem verir. Anlıktır, iş arama evresindeki bireyi uygun bir işe yöneltmeyi esas alır. 1950'li yıllara kadar kullanılmıştır.

ANNA ROE' NUN İHTİYAÇLAR KURAMI

Roe meslek hayatına psikolog olarak başlamış daha sonra Maslow' dan etkilenecek kendine özgü bir kuram oluşturmıştır. Roe' nun ihtiyaçlar kuramı 2 düzeydedir:

1.Düzye : Pek orijinal bir tarafı yoktur, herkesin bahsettiği genetik yapıdan bahseder.

Bireyin genetik yapısı meslek seçiminde etkilidir.

2.Düzye : Bireyin geçirdiği yaşantılar özellikle çocukluk yaşantıları anne- baba tutumları ile belirlenir. İhtiyaçların şiddeti, çeşidi genetik faktörler kadar meslek seçiminde etkilidir. Bireyin genetik yapısı çocukluk yaşantılarına bağlı olarak ortaya çıkar. genetik yapı ihtiyaçlarla birlikte meslek seçimini etkiler. Roe bazı anne- baba tutumları üzerinde de durmuş ve bu tutumların meslek seçimindeki etkilerine değinmiştir:

Aşırı Koruyucu Anne- Baba Tutumu : Bu tür anne- babalar çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılarlar ancak, aşırı istekte bulunan ve koruyucu tutumlarıyla çocuğun özgüvenini düşürürler. Bu durumda çocuk aza kanaat eder ve yüksek ihtiyaç düzeyine ulaşmak için çaba harcamaz, güdüler azdır.

Reddeden Anne- Baba Tutumu : Çocukta sevgi yoksunluğu vardır. Çocuğun ihtiyaçları dengesizce karşılanır. Çocuk kasıtlı ya da kasıtsız reddedilebilir. En riskli gruptur.

Demokratik Anne- Baba Tutumu : Çocuğunu seven ve gelişimine katkıda bulunan anne- baba tutumudur. Çocuğun ihtiyaçları düzenli ve dengeli olarak karşılanır. Çocuğun hayatına egemen bir güdü yoktur.

Roe ihtiyaçlar hakkında bazı sayıltılarda bulunmuştur :

Rutin İhtiyaçlar : Sürekli ve aynı tarzda doyurulan ihtiyaçlardır. Bilinçsiz güdüleyici

haline gelmezler. Örneğin çocuğun güvenlik ihtiyacı (para, maddi ihtiyaçlar) tam olarak karşılanmazsa bu kişi meslek seçiminde temel güdü olarak birinci derecede paraya yönelecektir

Alt Düzeydeki İhtiyaçlar : Nadiren doyurulduğunda bu ihtiyaçlar bilinçsiz güdüleyici haline dönüşür ve üst düzeydeki ihtiyaçların ortaya çıkmasını engeller. Yüksek düzeydeki ihtiyaçlar (kendini gerçekleştirme) doyurulduğunda tamamen ortadan kalktığı halde, alt düzeydeki ihtiyaçlar arada bir doyurulduğunda başat güdü haline gelir. Örneğin ailenin maddi durumu oldukça değişken, bazen iyi bazen de kötü olsun. Bu durumda çocuğun eline ne zaman para geçeceği belli değil. Çocuk temel eksikliğini çektiği şeye yönelecektir, seçeceği mesleklere para önemli bir etken olacaktır.

Uzun Yoksunluk Döneminden Sonra Doyurulan İhtiyaçlar : Bu tür ihtiyaçlar bilinçsiz güdü haline dönüşür ve bilinçaltını etkiler.

Roe bu sayıltıları anne- baba tutumları ile ilişkilendirmiştir.

HOLLAND'IN MESLEKİ TİPOLOJİSİ

Meslek seçimi, kişiliğin bir ürünüdür. Holland ilk kez, bireylerin kendileri hakkındaki görüşlerini ve iş dünyalarını meslek adları ile yansıttıklarını belirtmiştir. Kişi benliğine uyan meslekleri seçer. İlk çalışmalarında projektif testlere yer vermiştir (yoruma açık, T.A.T., Roaschach vb.). Projektif testler kişiliğin dinamizmini ortaya çıkarır. Holland' a göre kişilik yapıları 6' ya ayrılır ve bu tip kişiliklere uygun da 6 meslek ortamı vardır. Meslek seçiminin mükemmelliği, kişinin hangi kişilik tipine girdiğini bilmesi (özlük bilgisi) ve o kişilik tipine uygun mesleki çevrelerin ne olduğunu bilmesiyle orantılıdır.

Holland' a göre kişilik tipleri :

Realistik Tip : Gerçekçi tip. Genellikle kas, beden gücüne dayalı uğraşları tercih eden, motor koordinasyonu güçlü, hünerli, erkeksi, açık havadaki işleri tercih eden, kaba- saba, saldırgan, sözel becerileri eksik, soyut problemlerden kaçan kişilerdir. Düşünmekten ok icracıdırlar. Kamyon şöförü, çiftçi, mühendis vb.

Entelektüel Tip : Aydın tip. Bu kişiler icradan çok düşünmeyi tercih ederler. Tıpkı realistik tip gibi hoş sohbet değillerdir (realistik tiplerde bu beceri yok ama aydın tipte var). Kendi tercihleri sonucu sözel becerileri kullanmazlar. Soyut düşünmekten hoşlanırlar. Çoğul insan ilişkilerinden kaçınırlar. Ne yönetmek ne de yönetilmek isterler. İnce, zarif, nezaketli, radikal, erkeksi, kendi kendine yeterli, orjinalite boyutu yüksek kişilerdir. Bilim adamları vb.

Sosyal Tip :Eğiti ve tedavi edici ortamlarda çalışan kişilerde olması gereken özelliklere sahip kişilerdir. Önceki iki tipten ayırıcı yanı, sözel becerilerini ahenkle kullanması ve insan ilişkilerinde aktif olmasıdır. Kişilik yapısı olarak sosyal, neşeli, maceraperest, muhafazakar, feminen, liderlik özelliği yüksek, pratik zekalı, bağımlı, sorunludurlar. Öğretmenler, psikologlar, tıp doktorları, hemşireler, sosyal hizmetlerde çalışan kişiler vb.

Geleneksel Tip : Geleneklere, kurallara sınıksız bağlıdırlar. Kuvvetli bir benlik kontrolleri vardır. Bu tipler aydın tiplerden kesin hatlarla ayrılmışlardır. Emir alma ve emir vermede rahatsızlık duymazlar. Bireysel ihtiyaçlara saygılıdırlar. Kudret ve statüye çok bağlıdırlar. Kişilik yapısı olarak resmi, erkeksi, muhafazakar, gerektiği zaman eğlenceye dönük, pratik zekalı tiplerdir. Asker, bankacı, muhasebeci, resmi dairelerde çalışanlar vb.

Girişimci Tip : İkna edici,konuşma yetenekleri ve kendini ifade etme gücü en yüksek tiptir. Sosyal tip başkaları adına bu tip ise kendi adına bir şeyler yapar. Sosyal, başat,

maceraperest, bağımsız, dışa dönük, saldırgan, pratik zekalıdırlar. Pazarlamacı, politikacı, halkla ilişkiler uzmanı vb.

Artistik Tip : Bu kişiler çevresindeki insanları, eserleri kullanarak kendilerini dolaylı yollardan ifade ederler. Geleneksel tipin tam zıddıdır. Kurallardan hoşlanmazlar. Ego kontrolleri yoktur. Olgunlaşmamış daha bebeksi, efemine, paranoid, içe dönük, bağımsızlığı çok yüksek tiplerdir.

MİZAH GELİŞİMİ (PAUL MCGHEE)

Çocukların mizahını birçok araştırmacının araştırmış olmasına karşın yalnızca Paul McGhee mizah gelişimi üzerinde boylamsal bir çalışma yapmıştır. McGhee belirli bir tutarsızlığın genellikle mizaha temel oluşturduğu görüşünü ileri sürer. Ancak bir tutarsızlık kendi başına mizah için yetersizdir. Çocuklar durum hakkında tutarsızlığı faredebilecekleri düzeyde bilgi sahibi olmalı veneşeli bir ruhsal durum içinde bulunmalıdırlar. McGhee'ye göre gerçek mizah ikinci yılda yada düşlem ve 'miş gibi' davranma yeteneğini kazandıktan sonra başlamaktadır.

Mizah bilişsel gelişimle ilgili değişmez bir evreler sırası içersinde gelişir.

- 1. Evre:** Nesnelere karşı tutarsız davranışlar;1-2 yaşlar arasındaki bir zamanda yürümeye yeni başlayan çocuklar bir nesneye sanki başka bir nesne gibi davranmaya başlarlar. Neşeli bir ruh haliyle bunu komik bulurlar.
- 2. Evre:** Nesnelerin, olayların, insanların tutarsız olarak adlandırılmasıdır. 2 yaşından sonra yada sözcük dağarcığı geliştikten sonra başlar. Bu evrede en yaygın mizah türü tanıdık nesnelere ,olaylara, insanlara ve beden bölümlerine yanlış adlar takmaktan oluşmaktadır.
- 3. Evre:** Kavramsal tutarsızlık;3-4 yaşlar arasında dil gelişimiyle başlar. Çocukların kavramsal açıdan bir çarpıtma olarak algıladıkları bir gerçekliğin çarpıtılması bu yaşlarda komiktir.
- 4.Evre:** Çoklu anlamlar ve yetişkin türü mizahın başlaması; bu evre genellikle somut işlemlerin ve diğer bilişsel becerilerin daha ince şakalardan zevk almaya izin verdiği 7-8 yaşları dolaylarında gelir.

Mizah duygusunun geliştirilmesi ve kendini mutlu edebilme başarısı pozitif olarak çeşitli sosyal yeterlilikler getirir.Pozitif mizah duygusu ve olumlu düşünebilme, olumlu sosyal yeterliliklere neden olurken,negatif mizah duygusu ve kendini kötü hissetme olumsuz sosyal yeterlilik duygusuna neden olur.

McGhee(1979), mizah duyguları yüksek çocukların atılgan ve saldırgan olma ,ilgi ve tanınma peşinde koşma ,yetişkin tepkilerine duyarlı olma ,başkalarından olumlu tepkiler bekleme eğiliminde olduklarını buldu. Ayrıca bu çocuklar zeka testlerinde her zaman yüksek puanlar almasalar da erken dil gelişimi sergilerler.

NOMİNAL GRUPLAMA TEKNIĞİ

Sınıfınız büyük olsa bile sınıfınızı takımlara ayırmayın. Sınıf uygunsa yarım daire şeklinde öğrencileri yerleştirin.

Ürettiğimiz birçok düşünceyi sınıftaki herkesin eşit katılımını sağlayarak önem sırasına koymaya nominal grup tekniği denir. Bu tekniğe nominal denmesinin nedeni, grup üyeleri arasında etkileşimin çok az olmasıdır. Bir takım, herhangi bir konu hakkında karar vermediğinde bu teknik kullanılır.

Nominal Grup Tekniğinin Yararları

1. Bir konu hakkında ortak karar çıkmasını sağlar
2. Bireysel katılım vardır ama bireysel katkı sonra takım kararına dönüşür. Ortaya çıkan en önemli görüş takımın ortak kararıdır.
3. Birçok madde içinden önemlilerin ayrılarak öncelik sıralamasına sokulmasını sağlar.

Nominal Grup Tekniğini Oluşturma Aşamaları

1. Konuyu açıklayın
2. Oylama aşamasına geçin
3. Görüşleri puanlayın
4. Görüşlere verilen puanları toplayın
5. Görüşleri önem sırasına göre yazın

O-Ö.....

OLUŞTURMACILIK

- Öğrenme, varılacak bir yer değil bir yolculuktur
- Oluşturmacılık, öğrencinin öğrenmeye etkin olarak katıldığı çağdaş bir yaklaşımı temsil eder.
Geleneksel yaklaşım öğretmen tarafından mutlak doğru bilginin aktarılmasına dayanır
- Bu aktarımda öğrenenler sunulan bilgiler karşısında edilgen alıcılardır.

Oluşturmacılıkta Bilgi Anlayışı

- Bilenden bağımsız bir bilgi yoktur.
- Birey bilgiyi kendi için ve diğer bireylerle etkileşimi sırasında oluşturur.
- Oluşturulan bilgiden hem birey hem de çevresi etkilenir.
- Bilgi oluşturma bireysel ve içsel bir kavramdır

Oluşturmacı Yaklaşımında Öğrenme Anlayışı

- Bir soruna yaklaşımda tek yönlü değil çok yönlü bakış açıları mevcuttur.
- Bir sorunun birden çok cevabı olabilir.
- İnsanlar kendi anlayışlarını etkin bir şekilde oluştururlar.
- Bireyler gerçek deneyimleri sonucunda eski bilginin üzerine yeni bilgi ve anlayışlar oluşturarak öğrenirler.
- Öğrenme, yeni bilginin var olan bilgilere dayandırılması ile yeni fikir ve kavramların oluşturulduğu bir süreçtir.
- Öğrenmenin temelinde "eylem" vardır; bilgi ve fikirler öğrenenlere mantıklı gelen durumların denemesi ile edinilir.

Oluşturmacı Yaklaşımda Eğitimin Düzenlenmesi

- Geleneksel sınıflarda öğrenme, öğrenenlerin yeni sunulan bilgiyi tekrarlamaları üzerine kuruludur.
- **Oluşturmacı** yaklaşım ise öğrenmeyi, yeni bilginin öğrenen tarafından içselleştirilmesi, tekrar şekillendirilmesi olarak değerlendirir.
- Eğitim programı önemli kavramları vurgular, ilerleme bütünden parçaya doğrudur.
- Öğrencilerin soruları üzerinde durma ve öğretimi bunlara göre yönlendirme önemlidir.
- Eğitim programındaki etkinlikler büyük ölçüde birincil bilgi kaynaklarına ve öğrenci materyallerine dayalıdır.
- Öğretmenler genellikle etkileşimli biçimde davranırlar ve öğrencilerin kişisel bir anlayış geliştirmeleri için çaba harcarlar.
- Öğrenmenin değerlendirilmesi, öğretme işi ile iç içedir ve öğretmenin öğrenci çalışmalarının sonuçlarını gözlemlemesine dayanır.
- Öğrenciler genellikle gruplar haline çalışırlar.
- Öğrenciler, gerçek dünyaya ilişkin **kuram** oluşturabilen düşünürler olarak görülür.
- Sınıfta öğrenenin öğrenilen konu ile ilişkilendirebileceği gerçek sorunlar yaratmak önemlidir
- Bu sorunlar, genel kavramlar merkezinden yapılandırılır ve öğrenenlerin kendi bilgilerini oluşturabilecekleri bağlamlar yaratır.

Oluşturmacı kuramı benimseyen bir öğretmen;

- Öğrenenin özerkliğini ve girişimlerini destekler.
- Öğrencilerin gerçek sorunlar karşısında ham verileri anlamlandırmasına ve yorumlamasına olanak sağlar.
- Öğrencileri önemli noktaları belirleyebileceği, karşılaştırma, çözümleme ve sınıflama yapabileceği durumlarla karşı karşıya bırakır.
- Sunacağı konunun düzenlemesini bütüncül olarak tasarlar.
- Dersi öğrenenin tepkilerine göre yönlendirir.
- Öğrenenlere, sunulan bilgiler arasında ilişki kurabilmeleri ve çeşitli görüşleri karşılaştırabilmeleri için zaman verir

ÖNCELİK ETKİSİ (İlk İzlenim Etkisi): Sosyal psikolojide, bir insana ilişkin ilk izlenimlerin, o insanın sonraki davranışlarını bu ilk izlenimle tutarlı bir tarzda yorumlama

eğilimi. Başkaları hakkında edinilen ilk bilgiler, sonradan edinilen bilgilerden daha ağırlıklı bir önem taşır

ÖRÜMCEK HARİTA

- Örümcek haritalar, merkezi bir fikir veya bir düşünce etrafında detaylı düşünmeyi sağlamada faydalıdır. Haritanın ortasında bir fikir yer alır, dallarda destek fikirler, örnekler ve detaylar yer alır.
- Belli bir kavram, olay ya da durumun alt başlıkları ile birlikte örümcek biçiminde şemalaştırıldığı bir tekniktir

ÖN KOŞULLANMA (Duyusal Ön Şartlandırma):

Ön koşullanma nötr olan ve genelleştirilme özelliği bulunmayan iki uyarıcının önce birlikte uygulanması, sonra da birisinin koşulsuz uyarıcı ile birleştirilmesi sonucu her iki nötr uyarıcının da tepki yaratma gücü kazanmasıdır.

Ön koşullanma sürecinin aşamaları:

1. Zihinde Çağrışım: Otomobil (içerisinde) köpek görüldü.
  2. Klasik koşullanma ile öğrenme oluştu: Köpek + saldırı sonucu canı yandı ve korku oluştu.
  3. Organizma otomobil ile olumsuz bir yaşantı geçirmediği halde daha önce koşullu uyarıcı (köpek) ile geçirilen yaşantı sonucunda zihinde oluşan bağa göre koşullu tepki ortaya çıktı ve ön koşullanma oluştu: Otomobil görünce korku oluştu.
- Öğretim sürecinde dönüt kullanmanın en önemli yönü, öğrencilere yapmış oldukları davranışların düzeyi hakkında bilgi vermesi ve gerekli uyarı ve düzeltmelerin zamanında yapılmasıdır.

ÖĞRENME GALERİSİ

- öğrenciler öğrendiği herşeyi resim galerisi gibi duvarlara asarlar diğerleri de listeleri gezer ve eklemek istediklerini eklerler en son eklenenler özete dönüşür sınıfa sunulur.
- Değerlendirme ve pekiştirme amacı ile kullanılabilecek işlevsel bir tekniktir.

Uygulama adımları şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin küçük gruplara ayrılması,

- Grupların öğrendiklerini gözden geçirmesi,
- Bunları listelemesi,
- Duvara asmaları,
- Tüm grupların listelerinin incelenmesi,
- Eklemeler yapılması.

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

- Gerçek yaşamdan ya da öğretmenin sınıfa getirdiği bir olayın öğrenciler tarafından irdelenerek, tartışılarak ve analiz ederek çözüm bulunduğu yöntemidir.

Örnek: Ahmet günlerdir okula gelmiyordu. Öğretmen bu durumu Ahmet'in annesi ile görüştü. Annesi Ahmet 'in okulu sevmediğini, bu yüzden okula gelmediğini belirtti. Okul müdürü durumdan haberdar edildi. Okul müdürü Ahmet ile görüştü ve Ahmet 'e neden okula gelmediğini sordu. Ahmet "öğretmenin kendisine kızdığını, söz vermediğini ve saçlarını okşamadığını ve bu yüzden okula gelmek istemediğini" söyledi. Müdür Ahmet'e sert bir ses tonuyla okula gelmez ise ailesinin cezalandırılacağını ve kendisinin de sınıfta kalacağını söyledi. Bunun üzerine Ahmet ağlayarak müdürün odasından ayrıldı.

- 1-Ahmet'in yerinde olsaydınız ne yapardınız?
- 2-Okul müdürünün yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
- 3-Öğretmenin tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 4-Ahmet'in ailesi ne yapmalıdır?

Bu sorular sınıfça tartışılır ve varılan sonuçlar öğrencilere rapor ettirilir.

ÖĞRETMENLİK GÖREVİNİN MESLEKİ ROLLERİ

Mesleki Standartlara Uyum

Öğretmenin öğretim hizmetini yerine getirmede en üst düzeyde olmasını bununla birlikte bireysel ve sosyal ilişkilerinin niteliğini kapsar. Öğretmen etkili öğretme ve öğrenme süreçleri konusunda donanımlı olmalı.

Etik standartlara Uyum

İnsanlık onuruna saygı gösterme, öğrenme ve kişisel ilişkilerde eşitlik ilkesine uygun davranma gibi özelliklere sahip olma.

Kendine Yetme

Kişisel etkililik ve amaçlara ulaşma kapasitesidir. Öğretmen etkili öğretme öğrenme sürecini oluşturacağına ilişkin yeterliklerine inanmalıdır.

Analitik ve Yansıtmacı Stratejiler Geliştirme

Öğretmenler öğretme öğrenme süreçlerinde meydana gelen sorun durumlarında doğru kararları alabilmelidir. Etkinliklerin ve sonuçların eleştirisini ve değerlendirmesini yapabilmeli, gerektiğinde de değişimler yapabilmelidir.

Öğretilecek Konuda Üst Düzey Yeterlik

Öğretmenler öğretecekleri ders konusunda üst düzey bilgi, beceri ve anlayışa sahip olmalıdır. Öğretmen alanında uzman olmalıdır.

Üst Düzey Okur Yazarlık ve Matematik Bilgisi

Öğretmen öğrencileri için bir modeldir. Öğretmenin genel kültürü ve genel yetenek düzeyi yeterli olmalıdır.

ÖĞRETİM SİSTEMLERİ

Sistem, bir amaçlar kümesine ulaşmak için birbirleriyle bağlantı (işbirliği) içinde çalışan parçalar topluluğudur. Sistemdeki bütün parçalar bir amaca ulaşmak için çalışırlar. Bu çalışma sırasında birbirleriyle işbirliği yaparlar. Dolayısıyla, sistem bir örgüt gerektirir.

Öğretim sistemi de, öğrencileri belli bir amaca ulaştırmak için çalışacak unsurların işbirliği halinde çalıştırılmasıdır. Böyle bir amaca ulaşmak için ders programı, öğretmen, okul teşkilâtı, öğretim araç-gereçleri, değerlendirme biçimi v.s. bir öğretim sistemini meydana getirir.

A) Toplu öğretim sistemi ("Toplu tedris")

Aslında insanı ruhsal ve zihinsel olarak dengeli yetiştirmek isteyen her düşünce; onu bilgi, beceri ve ahlâk yönünden dengeli ve tutarlı yetiştirmeye çalışan her çaba ve hattâ çeşitli bilim dallarını ve konularını dengeli şekilde öğretmek isteyen politeknik eğitim çabaları, toplu öğretimin felsefî temelini oluşturur.

Toplu öğretimin bir sistem olarak oluşturucusu, Herbart'tır. O, öğrencinin dengesiz ve bencil olmaması, bilakis ahlâklı ve erdemli olması için bir ünitenin bütün yönlerine aynı derecede ilgi gösterilmesi gerektiğini belirtiyordu. Öte yandan bu modeli bir metod gibi geliştiren ve adını veren de Berthold Otto'dur. Öğretim sistemleri içinde yer alan proje metodu, Decroly sistemi, Platoon sistemi v.s. toplu öğretim sisteminin değişik uygulamaları gibi de görülmektedir.

Toplu öğretim bir yandan da, Almanya'da gelişen Gestalt Psikolojisinin görüşlerinden etkilenmiştir. Buna göre, çocuk konuları parçalayarak, onları tek tek analiz ederek inceleyip anlayamaz. Hayata ve konulara bir "bütün" olarak bakar. Dış dünyadaki şeyler bir bütün olarak algılanır. Aslında ayrı ayrı gibi görünen olaylar ve nesneler de bir bütündür. Mevsimlerin değişmesi, bir ülkede rejimin değişmesi, bir insanda meydana gelen önemli bir değişim, dalga dalga hayatı bir bütün olarak etkiler.

Parçalanmış bilgi, tek yanlı, eksik bilgi insanı doyurmaz. Aslında yetişkin insanların da yüzyıllar boyunca hayata ve bilime toplu bakış sağlamaya çalışan felsefeye ilgi göstermeleri, bu sistemin bütün hayat boyunca göz önüne alınması gerektiğini gösteriyor.

Toplu öğretim sisteminin temeli, derslerin belli "ünite"ler içinde birleştirilerek yapılmasıdır. Herhangi bir olay veya dönem ve nesne hakkında ayrı ayrı dersler tarafından öğrencilere verilecek bilgi ve beceriler, tek bir ünite içinde birleştirilir. Meselâ trafik haftasında bütün derslerde bu konu işlenir; Cumhuriyet Bayramında resim, müzik gibi dersler bile bu konunun daha iyi anlaşılmasına hizmet etmek için bir araya getirilir.

b) Decroly Sistemi (İlgi Merkezleri Metodu)

Belçikalı Doktor Ovide Decroly tarafından geliştirilmişti. Bu sisteme göre, öğretimde yapay dersler kaldırılmalı, çocuklar doğanın içinde yaşayarak, gözleyerek, yaparak öğrenmelidir. Sistemin bir ders programı yoktur; çocukların ilgisine göre bir takım konular seçilir. Burada önce gözlem yapılır, sonra kaynak kitaplardan bilgiler toplanır, deneyler yapılır. Toplanan bilgi ve tecrübeler yazı, söz veya resimlerle anlatılır. Burada sınav ve not yoktur.

Bu sistemde ders kitabı ve öğretmenin anlatması da yoktur. Çocuklar kendi gözlem, araştırma ve tecrübelerini resim, yazı, model gibi şeylerle kayda geçirerek, âdeta "kendi ders kitabını kendi yazar".

c) Dalton Plânı

Amerikalı Helen Parkhurst tarafından Dalton kasabası ortaokulunda uygulandığı için bu adı almıştır.

Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri birbirinden farklı olduğu için, bunları bir "sınıf"a doldurarak ortak ders yapmak doğru değildir. İnsanların kimi sanata, kimi bilime yatkın olur; aynı konuyu kimi bir saatte öğrenir, kimi iki saatte. Öte yandan, insan kendinin de aktif olarak katıldığı konuyu daha çabuk, daha kolay öğrenir. Öğrenci, kendi kendine çalışmayı öğrenmelidir.

Dalton Plânında okulun öğretim ortamları (sınıflar) her ders için ayrı ayrı düzenlenmiş ve oraya, o ders ile ilgili kitap ve diğer malzemeler konmuştur. Her dersin 10 ay boyunca öğretilecek konuları önceden hazırdır ve öğrenci bu konuları alır, o dersin "laboratuvarında" kendi öğrenme hızı ile öğrenir.

Her laboratuvarında bir rehber öğretmen oturur ve çocuklara yardım eder. Öğrenci her konuda baştan verilmiş sorulara göre bir "çalışma plânı" hazırlar. Bütün çalışmalar laboratuvarında yapılır; evde çalışma yapılmaz. Bir konu öğrenilmeden diğerine geçilmez. Bir üniteyi bitiren öğrenci, o ünite ile ilgili bir testten geçer.

Öğrencinin günlük çalışmaları hem öğrenci hem de öğretmen tarafından izleme kartlarına işlenir.

d) Platoon Plân (Küme Modeli)

Amerika'nın Chicago kenti civarındaki Gary kasabasında uygulandığı için "Gary Plânı" da denir.

Okul, öğretim işini gerçekleştirmek için kurulmuş sınıf, laboratuvar, kütüphane, atelye, spor salonu gibi unsurlardan meydana gelen bir organizasyondur. Dersler de uzman öğretmenler tarafından verilir.

Ama öğretim bir bütündür; dolayısıyla bütün okul faaliyetleri birbiriyle uyumlu olmalı, birbirini tamamlamalıdır. Çalışma saatleri içinde okulun bütün öğretim alanları çalışır vaziyette olmalı, öğrenciler kümeler ayrılmalı, bir küme atelyede çalışırken diğer küme spor salonunda, bir başkası laboratuvarında çalışmalıdır.

Sadece öğrenciler değil, dersler de kümeler ayrılmıştır: Temel dersler (okuma ve yazma, matematik, tarih, coğrafya), serbest etkinlikler (müzik, resim, edebiyat), toplumsal bilgiler (tarih, coğrafya, yurttaşlık, tabiat bilgisi), meslek etkinlikleri (aile bilgisi, el işleri, çeşitli sanatlar) ve sağlık etkinlikleri (sağlık, beden eğitimi, yemek).

Bu modelin öğretim metodu, bir parça toplu öğretimi andırır. Çeşitli derslerin konuları birbiriyle koordine olarak gider. Besinler konusu geldiğinde edebiyatta, resimde, müzikte, coğrafyada v.s. bu konu ile ilgili veya bu konuyu destekleyecek bilgiler verilir.

Bu plânda öğrenciler bilgiyi o işin uzmanı öğretmenlerden ve bu bilgi sistemi için hazırlanmış özel ortamlarda alırlar. Öte yandan küme çalışmaları daha büyük gruplarda da tartışılır ve değerlendirilir.

Platoon Plân, Avrupa'daki toplu öğretim sisteminin Amerika'daki biraz geliştirilmiş şekli gibidir.

e) Winnetka Sistemi

Amerika'nın Winnetka kentinde M.C.W.Washburn tarafından geliştirilip uygulandığı için bu adı almıştır.

Sistemin özü, öğretimin mümkün olduğu kadar bireyselleştirilmesidir. Çünkü bilgi ve beceri kazanma miktar ve süresi çocuktan çocuğa değişmektedir. Geleneksel sistemler ise disiplin, metod ve sistem olarak çocuğun bu tabiatına aykırıdır. Yeni okul düzeninde yıllık sınıflar sistemi kaldırılmış, her öğrencinin öğretim amaçlarına ulaşma hızı onun yetenek ve bireysel çalışma hızına kalmıştır. Öğretmen çocukların çalışmalarını izlemekte, bir dosyada biriktirmekte ve çocuğun amaca ulaşip ulaşmadığı da bir test ile kontrol edilmektedir. Bir konuyu bitiren öğrenci başka bir konuya geçer.

Öğretim tamamen bireysel değildir. Çocuklar piyes, konferans, tartışma, ortak iş gibi birçok çalışmalar da yaparlar; ancak bunlar bireysel çalışmalar gibi sıkı kontrol edilmez.

f) Proje metodu (Project Method)

Toplu öğretim sisteminin Amerika'daki uygulamalarından sayılan Proje Metodunun temelinde, John Dewey'in yeni okul hayatı ve burada öğrencilerin kendi kendilerine problem çözmeyi öğrenmeleri yatmaktadır.

Amerika'da, eğitim sistemi ile öğrencilere verilecek bilgilerin canlı, hayatî bilgiler olması; öğretimin de dinamik olması savunulmuş ve uygulanmaya çalışılmıştır. Günlük hayatla ilgili konular "hayat projeleri" haline getirilerek uygulamalı olarak araştırılır ve öğretilir. C.M.Me Murry'ye göre, insan hayatta işlerini zihinsel ve yazılı projeler haline getirerek çözer.

Proje, bir hayat probleminin araştırılıp öğrenilmesi için, zihinsel olarak hazırlanan bir plândır. Problemin çözümü için gerekirse bütün bilimler bir araya getirilir; pratik sonuçlara ulaşılır ve yeni problemleri gene bir proje çerçevesinde çözmek için bir alışkanlık kazanılır. Hayattaki çeşitli problemleri projeler geliştirerek çözen öğrenci, bilgi işlemeyi, kendi kendine çalışma ve düşünme metodlarını geliştirir.

Okul, çocukları hayata hazırlayan bir yer değil; hayat problemlerinin araştırılıp yaşanarak öğrenildiği gerçek bir hayat ortamı olmalıdır. J.Dewey'nin bu görüşü doğrultusunda, öğrencisi H. Kilpatrick proje sistemini geliştirmiştir. Ona göre çocuk, hayatı projeler içinde çalışarak öğrenir.

Projeler; oyun projeleri, hikâye anlatma projeleri, gezi ve iş projeleri olabilir.

Çocuk, projeleri hem seçip hazırlarken hem de yaparken öğretmeninden yardım alır. Hattâ proje seçim ve işlenmesinde ailelerden de kontrollü olarak yardım alınmalıdır. Her projenin genel değerlendirmesinin yapıldığı büyük toplantılar da yapılır.

g) Jena Plânı

Alman eğitimci Peter Petersen tarafından Jena Üniversitesi Deneme Okulu'nda geliştirilen sisteme verilen addır. Dalton Plânının bireysel çalışması ve Winnetka Plânının bireysel ve grup çalışması dengesine karşın, Jena Plânı grup çalışmalarının ağırlık kazandığı bir sistemdir.

Petersen; yıllık sınıflar sistemini, notları, karneleri, ceza sistemlerini reddediyor. Onun eğitim ilkeleri okulda sıcak bir cemaat hayatının yaşanması, eğitimin her yaş, cins, din ve tabakadan insanlara açık "genel" bir eğitim olmasıdır.

Petersen, yıllık sınıflar sisteminin yerine yaş grupları sistemini koyuyor. Bu gruplar şunlardır:

- 1) Alt gruplar: Öğretimin 1-3. yıllarındaki çocuklar.
- 2) Orta gruplar: Öğretimin 4-6. yıllarındaki çocuklar.
- 3) Üst gruplar: Öğretimin 6/7-8. yıllarındaki çocuklar.
- 4) Gençlik grupları: Öğretimin 8/9-10. yıllarındaki çocuklar.

Gruplar 2-6 kişilik olabilir ve öğrenciler grup arkadaşlarını kendileri seçerler. Bir grupta yeterli olgunluğa ulaşan öğrenci bir üst gruba geçer. Geçiş notla değil, öğretmenin verdiği

raporla olur. Grup içinde her öğrenci serbest çalışır. Her grubun kendine has bir çalışma odası vardır. Öğretmen bir rehber mevkiindedir ve aynı zamanda grupların rahat çalışması için uygun eğitim ortamları sağlamakla görevlidirler.

NOT: bu sistemlerin açıklamalarına ayrıca alfabetik olarakta ayrı ayrı yer verilmiştir

P-R.....

PAZARYERİ: bir konuyla ilgili fikirler kağıtlara yazılır üstlerine takılır sınıfta dolaşılır diğerleri bu kağıtları okur.

PUZZLE (pazıl): Kavram, olay ya da özelliklerin bir bütünün parçaları olduğunu vurgulamak istediğimizde kullanabileceğimiz bir tür şemadır.

PARETO DİYAGRAMI

- Pareto diyagramı, bir problemin önemli sebeplerini daha az öneme sahip olan sebeplerden ayırtmakta kullanılan bir çubuk diyagramıdır.
- Bu diyagram giderek azalan bir düzende bilgi verir.
- Pareto diyagramı aynı zamanda takım çalışması için önemli problemlerin belirlenmesinde kullanılan bir araçtır
- Kontrol çizelgeleri veya diğer veri toplama formlarına dayanılarak yapılan Pareto diagramları bize dikkatimizi hangi önemli problemlere vereceğimiz konusunda yardım eder
- Problem çözmek, başarı durumunu gözlemek veya problemin temel nedenini belirlemek için bir başlangıç noktası seçmek amacıyla tüm problemlerin veya şartların bağıl önemini göstermek için kullanılır

PUKÖ DÖNGÜSÜ (Planla - Uygula - Kontrol Et - Önlem Al)

- PUKÖ adım - adım plan yaparak sonuca ulaşmakta kullanılan sistematik bir yaklaşımdır.
- Hiçbir şey mükemmel değildir ve daha iyi yapılabilir! Bu işi nasıl daha iyi yapabilirim?

PLANLA

- Amacın kesin belirlenmesi (neyi başarmak istiyoruz, nerede, ne zaman)
- Hedeflerin belirlenmesi
- Detaylı plan hazırlama (uygulama planı)

UYGULA

- İlgili her kişiyi bilgilendirme (Ne, Kim, Ne Zaman)
- Faaliyet planını izleme ve gerçekleştirme
- Uygulama sonuçlarını yakın takip etme

KONTROL ET

- Hedef veya hedeflere ulaşıldı mı?
- Olası sapmaları tespit etme ve kaydetme
- İlgili kişileri bilgilendirme

ÖNLEM AL

- Etkili önlemleri standartlaştırma
- Gerekli eğitim ve yönlendirmeleri sağlama
- Kalıcı bir izleme sistemi kurma

PHILLIPS 66

- Donald Phillips tarafından geliştirilen bu etkinlik tartışma becerilerinin inşa edilmesinde kullanılan diğer tartışma etkinliklerine göre ön koşul niteliği taşıyan, pratik, yönlendirme gerektirmeyen, rol alma, liderlik, sorumluluk üstlenme, karşısındakileri dinleme ve görüş kazanma gibi önemli sosyal becerilerin öğrenildiği oldukça kullanışlı bir öğretim etkinliğidir.
- Etkinliğin uygulanışı esnasında sınıfta altışar kişilik gruplar oluşturulur.
- Grup sayısı sınıfın mevcuduna göre değişebilir.
- Gruplar bir Dakka içinde bir sekreter ve lider seçerler.
- Bir dakikanın sonunda, tartışılacak sorun özetlenerek sunulur ve bu zamanla sınırlandırılır. Öğrencilere sorunun en iyi çözümü konusunda bir anlaşmaya varmaları için altı dakika verilir.
- Küçük sınıflarda sekreter görevi atlanabilir.
- Etkinliğin en önemli özelliği, öğrencilerin tartıştıkları konuyu özetleme becerilerini kılavuzlamayı hedeflemesi gereğidir.
- Dinleme ve özetleme, grup tartışmalarında önemli becerilerdir.

PLATON PLAN (Küme Modeli)

- Amerika'nın Chicago kenti civarındaki Gary kasabasında uygulandığı için "Gary Plâni" da denir.
- Okul, öğretim işini gerçekleştirmek için kurulmuş sınıf, laboratuvar, kütüphane, atelye, spor salonu gibi unsurlardan meydana gelen bir organizasyondur. Dersler de uzman öğretmenler tarafından verilir.
- Ama öğretim bir bütündür; dolayısıyla bütün okul faaliyetleri birbiriyle uyumlu olmalı, birbirini tamamlamalıdır.
- Çalışma saatleri içinde okulun bütün öğretim alanları çalışır vaziyette olmalı, öğrenciler kümeler ayrılmalı, bir küme atelyede çalışırken diğer küme spor salonunda, bir başkası laboratuvarında çalışmalıdır.
- Sadece öğrenciler değil, dersler de kümeler ayrılmıştır: Temel dersler (okuma ve yazma, matematik, tarih, coğrafya), serbest etkinlikler (müzik, resim, edebiyat), toplumsal bilgiler (tarih, coğrafya, yurttaşlık, tabiat bilgisi), meslek etkinlikleri (aile bilgisi, el işleri, çeşitli sanatlar) ve sağlık etkinlikleri (sağlık, beden eğitimi, yemek).

PROJE METODU (Project Method)

- Toplu öğretim sisteminin Amerika'daki uygulamalarından sayılan Proje Metodunun temelinde, John Dewey'in yeni okul hayatı ve burada öğrencilerin kendi kendilerine problem çözmeyi öğrenmeleri yatmaktadır.
- Proje, bir hayat probleminin araştırılıp öğrenilmesi için, zihinsel olarak hazırlanan bir plândır.
- Problemin çözümü için gerekirse bütün bilimler bir araya getirilir; pratik sonuçlara ulaşılır ve yeni problemleri gene bir proje çerçevesinde çözmek için bir alışkanlık kazanılır.
- Hayattaki çeşitli problemleri projeler geliştirerek çözen öğrenci, bilgi işlemeyi, kendi kendine çalışma ve düşünme metodlarını geliştirir.
- Okul, çocukları hayata hazırlayan bir yer değil; hayat problemlerinin araştırılıp yaşanarak öğrenildiği gerçek bir hayat ortamı olmalıdır.
- J.Dewey'nin bu görüşü doğrultusunda, öğrencisi H. Kilpatrick proje sistemini geliştirmiştir.
- Ona göre çocuk, hayatı projeler içinde çalışarak öğrenir.
- Projeleri genellikle öğrenciler yapar; ama bazen öğretmenlerin verdiği projeler de olabilir.
- Bazı projeler küçüktür, bir günde biter; bazıları ise büyüktür ve haftalar boyu sürebilir.
- Bazı projeleri öğrenciler tek başlarına bireysel olarak yaparlar, bazılarını da gruplar halinde.
- Bütün okulun üzerinde çalıştığı büyük projeler de olabilir.
- Projeler; oyun projeleri, hikâye anlatma projeleri, gezi ve iş projeleri olabilir.

PEKİŞTİREÇLER

Genel pekiştireçler: Bunlara örnek olarak para gösterilebilir. Ancak, burada para yerine parayı sembolize eden nesneler kullanılabilir.

Öğrenilmesi güç bir konuda öğrencilere verilmesi gereken pekiştireç, elbette ki öğrencinin yaşına bağlıdır. Örneğin, lise son sınıf öğrencisine integral konusunu öğrenmeyi başardı diye çikolata vermek pek etkili olmayacaktır. Onlar için en doğru pekiştireç, öğrenmesinin onun için ne kadar önemli olduğunu vurgulamak ve öğrendiği için kazanacaklarını anlatmak ve ona olan güvenini tekrarlamak olacaktır.

Etkinlik pekiştireçler: Öğretmenler, bazen öğrencilere araç-gereç veya yiyecek gibi özendiriciler kullanmak isteyebilir. Bunun yerine, özendirme niteliği taşıyan etkinliklere yer verilmelidir.

Araç-gereç pekiştireçleri: Oyunlar, kalem, oyuncak gibi nesneler geniş kullanım alanı bulmaktadır. Maddelerin özgün çeşidi öğrencilerin ilgileri ve yaş düzeyinin değişimine göre kullanılmalıdır.

Yenebilir pekiştireçler: Şeker gibi yenilecek şeyler okul öncesinde kullanılabilir. Özellikle ilköğretim döneminde kullanılmamalıdır.

Koşullandırılmış pekiştireçler: öğrenciye verilecek bir ödülün bir koşula bağlanmasıdır. Örneğin; "sınavdan geçersen sana mustang alırım ,dedi babam :) "

ROGERS VE BENLİK KURAMI

- Cari Rogers, insan doğasını temelde olumlu ve yapıcı olarak kabul eden, insanın tek başına değerliliğini ve gücünü esas alan insancı (hürna-nistik) yaklaşımın başlatıcısı ve temsilcilerindendir.
- Rogers ve Maslow gibi insancı yaklaşımı benimsemiş psikologlar kişilik gelişimini açıklarken, benlik yapısı üzerinde durmaktadırlar.

Benlik Yapısını Etkileyen Etmenler

- İnsancı görüşe sahip psikologlara göre özben ve benlik tasarımı içsel yaşantılar kaynaklarını özbeninden almaktadırlar
- İnsanların tümü özbenleri açısından bazı yönleri ile birbirlerine benzerlerken bazı yönleri ile de birbirlerinden ayrılmaktadırlar.
- Yeme, içme cinsel gereksinimler gibi fizyolojik özellikler, sevilme, güven duyma, başarılı olma gibi psikolojik özellikler açısından tüm insanlar birbirlerine benzerlerken, müzik, resim, sözel yetenekleri gibi kişisel güçler açısından da birbirlerinden farklılık göstermektedirler.
- Özben, yapı olarak "kötü" değil "iyi"ye yöneliktir. Kötü olarak nitelendirilen tutum düşünce ve davranışlar temel gereksinimlerin doyurulmaması sonucu oluşur.

- Benlik tasarımı ile kastedilen ise, çok genel olarak kişinin kendisini algılayış biçimidir.
- Kişinin kendi görüşüne göre özelliklerinin, yeteneklerinin, duygu, düşünce, inanç ve tutumlarının dinamik bir görüntüsü olarak tanımlanabilecek benlik tasarımı, doğuştan başlayan bir süreç içinde yavaş yavaş biçimlenmektedir.
- Benlik tasarımının dinamik bir yapıya sahip olması geçirilen yaşantılara bağlı olarak kişinin benlik tasarımında değişimler olabileceğini ifade etmektedir.

Rogers'in Eğitim Üzerine Görüşleri

- Psikolojik danışmanın, danışma süreci sırasında sağladığı ortama benzer bir ortam öğretmen tarafından da sağlanabilir.
- Rogers belirli koşulların sağlandığı bir sınıf ortamının, öğrencinin bir bütün olarak gelişmesini kolaylaştıracağını ifade etmektedir.
- Öğrenciler en kendilerini rahat hissettikleri bir sınıf ortamında öğrenmeye açık olurlar.
- Yaratıcı ve araştırıcı yönleri harekete geçer.
- Sınıf ortamının öğrenmeye açık bir hale getirilmesinde anahtar kişi öğretmendir.
- Öğretmenin kabul edici, empatik ve yargılayıcı olmayan tutumu önem taşımaktadır.
- Öğretmen her öğrenciye değerli ve yetenekli olduğunu hissettirmeli, kendi sorumluluğunu üstlenmesi için, öğrenciyi teşvik etmelidir
- Bütün bunların yerine getirilebilmesi için, kuşkusuz öğretmenin alanına bir biçimde öğrencilerine bilgi aktarması ve onları sadece yüzeysel bir biçimde tanınması yeterli olmamaktadır.
- Öğrencilerin tutumları, değerleri, duyguları, dünyayı algılayış biçimleri ile tanınabilmesi için çaba göstermelidir.
- Öğrenciyi tanıdıkça ve onu anladıkça anlaşıldığı ve koşulsuz olarak kabul edildiği öğrenciye hissettirildikçe, öğrencinin de içgörü kazanarak kendini keşfetmesi kolaylaşacaktır.

***Rogers'in eğitim üzerine görüşlerini okudukça, bazı noktalara ilişkin sorularımız oluşmuş olabilir. Bunlardan bir tanesi öğrenciyi hiç kısıtlamadan tümüyle özgür bırakmanın sakıncalı olup olmadığı olabilir. Rogers da öğrenciyi başlangıçta tümüyle özgür bırakmanın sakıncalarını kabul eder. Bunun yerine derece derece, öğrencilerin uyum sağlayabilme düzeyleri ile orantılı bir artış içinde özgürlük tanınmasını önerir.

ROL YAPMA

- Rol yapma tekniği; bir fikir, durum yada olayın başkasının kimliğine bürünüp o kişi gibi davranmaya çalışmasıdır.
- Burada öğrencinin neler söyleyeceği önceden belirlenmiştir.
- Önceden öğrenciye rolün nasıl canlandırılacağı konusunda rehberlik yapılır.
- Rol yapma bittikten sonra durum yada olay sınıfça tartışılır.
- Ayrıca rol yapan öğrenciye neler hissettiği sorulur.

- Bu teknikte sadece problemin çözümü değil katılanların insanı anlaması, insan ilişkilerinde olumlu tavır geliştirmeleri ve empati yoluyla başkalarını anlamaları sağlanır

POSNER'İN PROGRAM TANIMLAMALARI

Eğitim programı en genel anlamıyla; eğitim-öğretim izlencesi, öğrenme-öğretme sürecinde takip edilecek yol olarak tanımlanabilir. Ancak eğitim programını işlenecek konuların sırası ve zamanını gösteren basit bir planlama olarak düşünmemek gerekir. Yine eğitim programını çeşitli derslerin öğretimi olarak görmek de doğru değildir. Eğitim programı oldukça geniş bir kavramdır. Okulun sorumluluğundaki derslerin öğretimi ve ders dışı sosyal etkinlikler, rehberlik çalışmaları vb gibi tüm yaşantıları kapsar.

Eğitim programı resmi ve yazılı bir dokümandır. Okulların işlevini, öğretmenlerin yapacaklarını gösterir ve düzenler. Eğitim programının çeşitli boyutları vardır. Bu program boyutları çeşitli biçimlerde ele alınmıştır. Program boyutlarını konusunda Elliot Eisner, Maria Harris ve George J. Posner gibi eğitim programcıları çeşitli tanımlamalarda bulunmuşlardır. Eisner ve Harris üç program boyutu veya program görünüşü tanımlamasında bulunmuştur. Bunlar; resmi program, örtük program ve ihmal edilen programdır. Bu tanımlamalar Posner'de de vardır. Posner bunlara ek olarak uygulamadaki program ve ekstra program gibi program görünüşlerini de tanımlamıştır. Böylece eğitim programı boyutları ya da görünüşleri; resmi, uygulamadaki, örtük, ihmal edilen ve ekstra olarak beş biçimde tanımlanmıştır:

1- Resmi/Açık/Yazılı program (Official curriculum/The curriculum on paper/Written curriculum/Formal and Open curriculum/ Explicit curriculum): Tanımlanmış, öğrencilere kazandırılacak hedefler, bu hedefleri kazandırıcı ünite ve konular, eğitim ve sınav durumları boyutları açıklanarak yazılı bir dökümün haline getirilmiş, eğitim otoritesince onaylanarak okullara gönderilmiş programdır. Bu program eğitim felsefesini ve eğitim politikalarını yansıtır. Okulun ve öğretmenlerin kazandırması, öğrencilerin kazanması gereken eğitim beklentilerini tanımlayan programdır. Ayrıntılı ve ideal özellikler taşıyan programdır. Bu programın özellikleri;

- a) yazılıdır, kağıttadır, dökümandır
- b) resmidir
- c) tasarıdır
- d) teoriktir
- e) açıktır, ilan edilmiştir
- f) okulun kasıtlı eğitim amaçlarını açıklar

g)standarttır

h) ölçölüp değerdendirilebilir

Öğretmenler bu yazılı programdan yola çıkarak öğrenme öğretme sürecini planlar ve resmi programdaki ilke ve açıklamalara göre uygulama yaparlar.

2.Uygulamadaki/Uygulanan/Öğretilen/Gerçekleşen Program (Operational curriculum/The curriculum in action/Observed curriculum): Okulda öğretmen elinde hayat bulan programdır. Resmi programı okulun ve öğretmenin algılayışı ve uygulayışı ile ilgilidir. Okulun ve öğretmenin ne öğrettiği ve nasıl öğrettiği ile ilişkilidir. Resmi ve yazılı program teoriktir. Resmi programda yazılanlar harfiyen hayata geçmeyebilir veya yazılanlardan çok daha fazlası ortaya çıkabilir. Bunda resmi programın algılanışı, öğrencilerin yatkınlıkları, okulun çevresi ve olanakları etkilidir. Resmi program standarttır ancak gerçekleşen/uygulamadaki program okuldan okula farklılık gösterebilir. Bu program öğrenme-öğretme pratiğidir. Resmi programın somut gerçekleşen ve gözlenen boyutudur. Okulda somutlaşan, gözlenen ve gerçekleşen uygulamadaki program resmi programda yazılanlara yakın da olabilir, resmi programda yazılanların azı da çoğu da olabilir. Bu program kâğıttan uygulamaya dökülendir. Teoriden pratiğe dönüşendir. Tasarlanan resmi programdan farklı olarak nelerin ortaya çıktığı ile ilgilidir.

3. İhmal edilen/Atlanan/Görmezlikten Geline/ Üstünkörü Geçilen/Geçersiz Program(Null curriculum): Bir programda nelerin öğretildiği kadar nelerin öğretilmediği de önemlidir. İhmal edilen program resmi programın kasıtlı, bilinçli bir biçimde öğretilmeyen, atlanan, eksik bırakılan, üstün körü geçirtilen boyutlarını oluşturur. Okulun ve öğretmenlerin yaklaşımları bunda etkilidir. Hatta çeşitli nedenlerle öğrencilerde programın belli boyutlarının ihmal edilmesini, atlanmasını veya geçirtilmesini isteyebilir. Sınavda soru çıkmayan dersler ya da ders bölümleri, ortalamaya katılmayan dersler, kısa vadede yarar getirmeyen duyuşsal özellikler, güzel sanatlar, estetik, yaratıcılık vb gibi program boyutları çeşitli nedenlerle ihmal edilebilir. Resmi programın bazı boyutlarının atlanmasında okulun olanakları da etkilidir. Deney yapacak yeri ve malzemesi olmayan bir okulda fen dersleri geçirtilerebilir. İhmal edilen programı genişçe bir yaklaşımla resmi programda ve uygulamadaki programda nelerin öğretilmediği nelerin kapsama dahil edilmediği soru ekseninde düşünmek gerekir. Dolayısı ile ihmal edilen program resmi programda yer almayan, önemsenmeyen içeriklerde olabilir, resmi programda yer alıp da öğretmenlerce ya da okulca atlanan, geçirtilen içerikler de olabilir ve hatta bunların her ikisi de olabilir.

4-Örtük/Gizli/Saklanan/İnformal/Üstü Kapalı Program (Hidden curriculum, Covert curriculum, İnformal curriculum, Unwritten curriculum, Implicit curriculum): İlk olarak Jackson (1968) tarafından ortaya atılan bir program görünüşüdür. Resmi programda yer almayan, kast edilerek kazandırılmayan, yazılı olmayan programdır. Bu program okuldaki sosyal ve psikolojik etkileşimle oluşan yan ve informal öğrenmeleri kapsar. Bu öğrenmeler olumlu da olabilir olumsuz da.

Bu program kapsamındaki öğrenmeler resmi programı destekleyici yapıda da olabilir, resmi programla çelişen yapıda da olabilir. Bu programdaki öğrenmeler okul kültürü ve ikliminden kaynaklanan öğrenmelerdir. Okuldaki kültür, iklim, ilişkiler, disiplin anlayışı, kurumdaki bireylerin sahip oldukları inançlar, değerler, tutumlar ile etkileşerek oluşan öğrenmeler örtük program kapsamındadır. Bu programın özellikleri;

a) açık ve yazılı değildir,

b) tasarlanmamıştır,

c) informal, kendiliğinden ve gizil öğrenmeleri kapsar,

d) kasıtlı değildir, ima edilen programdır

e) resmi programın dışındadır

e) okul düzeni, disiplini, fiziksel, sosyal, psikolojik çevresi ile okuldaki eğitim personeline resmi program dışı sözlü, sözsüz verilen bütün iletilerle oluşan öğrenmeleri kapsar

f) değerler, normlar, tutumlarla ilişkilidir.

g) eğitim otoritesi, okul, öğretmen ve yöneticilerce açıkça onaylanmamış hedefler ve gizli niyetler, kurumsal normlar ve değerler bu programın kapsamındadır

5- Ekstra/Fazladan Program (Ekstra curriculum/Co-curriculum): Resmi programın dışındaki planlı sosyal, kültürel, sportif, sanatsal etkinliklerdir. Resmi programın dışındaki ve yukarıda sayılan programların hiçbirisinin kapsamına girmeyen okul korosu, okul bandosu, okul orkestrası, drama çalışmaları, öğrenci toplulukları ve kulüpleri, atölye çalışmaları, konferanslar vb çalışmalardan oluşur. Bu etkinlikler resmi program dışıdır. Ancak planlıdır. Öğretmenlerin gözetim ve rehberliği altındadır. Fazladan ve ek olarak okul çalışmalarında yer alır. Ekstra program ilk olarak 19 yy. Amerikan fakültelerinde yer almış ve bundan sonra yaygınlaşmıştır. Bu program kapsamındaki etkinlikler tüm öğrencilere yöneliktir. Ancak katılımlar seçmeli ve gönüllüdür. Bu etkinlikler okulca ilan edilir. Bu etkinliklerin sayısı, çeşidi, biçimi, içeriği, işleyişi, zamanı okuldan okula farklılık gösterir. Hatta ekstra program kapsamındaki etkinliklerin sayısı ya da çeşidi benzer türdeki okullar arasında tercih sebepleri arasındadır. Ekstra program kapsamındaki etkinlikler okulun akademik misyonu dışındaki etkinliklerdir. Okulun tercih edilirliliğini ve cazibesini arttırıcı etkinliklerdir.

S-Ş.....

SES TEMELLİ CÜMLE ÖĞRETİMİ

Ülkemizde "Ses Temelli Cümle Öğretimi"ne yer verilmesinin temel nedenleri

• İlk okuma ve yazma öğretimi; dinleme, konuşma becerilerinden kopuk, sadece okumayazma

becerilerini geliştirmek değil; Türkçe öğretiminin beş öğrenme alanıyla birlikte yürütülmesi,

SONRALIK ETKİSİ: Biliş psikolojisinde, öğrenme ortamlarında, öğrenilen şeylerin serbest hatırlanması istendiğinde son öğrenilen şeyleri daha iyi hatırlama eğilimi. Bunun nedeni kişinin kelimeleri doğrudan doğruya henüz koruyucu prova döngüsünden çıkmamış olan kısa süreli bellekten çağırılması olabilir.

SANDVIÇ TEKNIĞİ

- Tereyağ - Ekmek tekniği iki aşamalıdır.
- Sandviç tekniğinde bunu başka aşamalar izler.
- Öğrenciler, önce bireysel çalışma, sonra yaptıklarına arkadaşlarıyla paylaşma, birlikte somut bir ürün oluşturma - örneğin, grafik oluşturma - ve bu ürünü sunma gibi çok aşamalı çalışmalar yapabilirler.
- Çok katmanlı olduğu için sandviç adını almıştır (Açıkgöz, 2005).
- Sandviç: öğrenci önce tek başına sonra çalışır sonra arkadaşlarıyla problemle ilgili görüşlerini konuşturlar somut bir ürün ortaya çıkar.

SICAK SANDELYE:

- Sıcak sandalye tekniği, bir karakterle veya içinde bulunduğu role iyi konsantre olmuş biriyle röportaj yapmaktır.
- Gruptakiler ve öğretmen sorular yöneltir.
- Bu durum, doğaçlama yoluyla yapılan hareketin durdurulması ve karakterlerin olduğu yerden alınıp, soru soracaklarla karşı karşıya gelmek için 'sıcak sandalye'ye oturtulmasıyla başlar.
- Karakterlerin ve rollerin anlaşılmasına destek olmakla beraber motivasyonun da önemini anlamak için bu teknik kullanılabilir.

** Biz bu tekniği fark şekilde görüştük hocam: Alanında uzman birinin sınıfa getirilip bir sandalyeye oturtulup sınıfın ilgili konu hakkında ona soru sorması şeklindeydi... Tabi bütün bunların gerçekleşmesi için sınıfın o konuya çalışması gerekiyor yoksa sorulacak

soru sayısında ve kalitesinde azalma olacaktır ve etkinlik amacına ulaşmayacaktır. Yani sıcak sandalyeye oturanın alanını uzmanı olması ya da ilgili konuya hakim olması gerekiyor...

**Sıcak sandalye etkinliği tamamen öğretimsel amaçlı öğrencilerin soru sorma, tartışma, görüşme yapma, danışma ve yaratıcılıklarının gelişiminde başvurulacak oldukça kullanışlı bir uygulamadır. Uygulama iki amaçla yapılmaktadır:

1. Öğrencilerin bir uzman kişiden bilgi almalarını sağlamak üzere, uzman kişiye sorular yönelterek tamamen bir sorun hakkında sorular yönelterek bilgilenmelerini sağlamak uzmanla görüşme ve konuyu tartışabilmelerine yardımcı olmaktır.(KIRMIZI KOLTUK)

2. Öğrencilerin birbirlerini tanımalarını sağlamak, yaratıcılık özelliklerini keşfetmek ve pekiştirmelerini kılavuzlamaktır. (YEŞİL KOLTUK)

SERBEST ÇAĞRIŞIMSAL DÜŞÜNCE TEKNİĞİ

- Genellikle derse giriş yaparken kullanılır. Konuyla ilgili kavram, ilke veya sözcük vererek tartışma konusu belirlenir
- Öğrencilerin yanıtları tek tek tahtaya yazılır.
- Öğrencilerin yanıtları tartışılmaz, analiz edilmez ve yargılanmaz.
- Öğrencilerin birbirlerinin yanıtlarını eleştirmeleri dinlenir.
- Öğrencilerden yanıt gelmemeye başlarsa soru tekrar edilir.
- Yanıt almak için öğrenciler üzerinde baskı kurulmamalıdır.
- Yanıtlar tamamlandığında, yanıtlar analiz edilir, sınıflandırılır, önem sırasına göre sıralanır, buradan hareketle ders işlenir.

SARGIN EĞİTİM

Sargın eğitim çerçevesinde bireylerin yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşen öğrenme faaliyetlerinin yönlendirileceğini belirten **Tufan**, kendiliğinden çorap, halı ve kilim örmeyi buna örnek gösterdi. AB`nin informal öğrenmeyle ilgili 7 bölgede yürüttüğü proje kapsamında illerden gelen talepler doğrultusunda bu kavramda karar kılındı. `Sargın eğitim` çerçevesinde yapılan ilk çalışma, **Kahramanmaraş Kız Meslek Lisesi`nin** hazırladığı `**Maraş işi`** olarak bilinen nakış işlemesi projesi. `**Geleneksel El Sanatlarında Dezavantajlı Gruplar İçin Yenilikçi Metotlar ve Pazarlama Teknikleri`** adlı proje ile ev

hanımlarının meslekî eğitime dahil edilmesi hedefleniyor. Çalışma ile giyim sektöründe kalifiye eleman ihtiyacının karşılanması amaçlanıyor. Projeye ilgili bilgilere **MEB** ve valilik aracılığıyla ulaşılacak

SAVUNMA MEKANİZMALARI

BASTIRMA (Repression)

Anı ve deneyimlerin bilinçdışına itilmesi ve orada tutulmasıdır. Diğer bütün savunma mekanizmalarına temel teşkil eder. Bilinçdışına itilen ve orada tutulan dürtüler, istekler, anılar ve duyguların bilinç düzeyine çıkması genellikle benlik tarafından kabul edilmez. Yani bunlar üstbenlikçe (süperego) yargılanarak yasaklanan ve benliğe acı, bunalı veren öğelerdir. Bu nedenle bastırılırlar.

Bilinçdışı duygu ve dürtüler, bastırma düzeneğinin zayıfladığı zamanlarda bilinç düzeyine çıkma ve kendilerini belli etme eğilimi gösterirler. O zaman benlik bir tehlike durumu algılar ve bunalı belirtileri ortaya çıkabilir. Bastırılan bazı dürtüler ve çatışmalar yetişkin yaşamda çok değişik davranış örüntülerine ya da bozukluklarına yol açabilir. Örneğin, Oedipus (ödişus) karmaşasını çözümleyememiş bir kişide yetişkin yaşamda, cinsel güç sorunları, evlenememe durumu, karşı cinse yönelik aşırı çelişkili tutumlar, uygun olmayan özdeşim belirtileri görülebilir. Bunun yanı sıra bastırma günlük yaşamda dil ve hareket sürçmeleri olarak belirebilir.

YADSIMA (İnkâr-Denial)

Benlik için tehlikeli olarak algılanan ve bunalı doğurabilecek bir gerçeği yok saymak, görmemek değişik derecelerde oldukça yaygın olarak kullanılan bir ilkel savunma biçimidir. Birçok özürlerimizi, utanç ya da suçluluk doğuran eski deneyimlerimizi bilinç altına itmekle kalmayız, bunları hiç yaşanmamış gibi de algılayabiliriz. Öfke, kızma en çok yadsınan duygulardır. Öfkesi belli olduğu halde kişi bunun hiç farkında olmaksızın yadsıyabilir.

YANSITMA (Projection)

Bazı duygu, dürtü, gereksinim ya da yaşam olaylarının dışarıya aktarılıp, yansıtılıp, dışarıdaymış ya da dışarıdan kendisine yöneltiyormuş gibi algılanmasıdır. Yansıtma mekanizmasında kişi, kendi içinde yadsıdığı bir dürtüyü (ki bu toplumca onaylanmayan bir dürtüdür) başkalarında görür ya da başkalarının bu dürtüyü kendisinde gördüğünü sanır. İçinde öfke ve kin duyguları olan bir kişi, "bana kızıyorlar, benden nefret ediyorlar" diye düşünebilir. Burada hem yadsıma (bende kızma yok), hem de yansıtma (onlarda var) düzeneği işlemektedir.

ÖDÜNLEME (Compensation)

Ödünleyici tepkiler, kökenini insanın gerçek ya da imgesel eksiklerinden alan yetersizlik duygularına karşı geliştirilirler. Örneğin, bedensel bir sakatlığı olan birey, sürekli çabaları sonucu bu durumun olumsuz etkilerini ödünleyebilir. Nitekim, geçirdiği çocuk

felci yüzünden sakat kalan bir kişi yoğun çalışmaları sonucu olimpiyat yüzme şampiyonu olarak hareket yetersizliğini ödünlemiştir.

YÜCELTME (Sublimation)

Yüceltme mekanizmasında, toplumca onaylanmayan ilkel nitelikteki dürtü, eğilim ve istekler doğal amaçlarından çevrilerek, toplumca beğenilen etkinliklere dönüştürülürler. Çocuklukta en yalın biçimiyle gözlemlenebilen yıkıcı eğilimler yetişkinlik döneminde toplum tarafından onaylanmayacağından böyle bir insan örneğin iyi bir patlayıcı madde ya da silah uzmanı olarak bu eğilimini yüceltebilir.

YER DEĞİŞTİRME (Displacement)

Bir dürtünün ya da duygunun asıl nesnesinden başka bir nesneye yöneltilmesidir. Çatışmaya ve bunaltıya neden olabilecek ve benlikçe kabul edilmeyen bir dürtü asıl yöneleceği nesne yerine başka bir nesneye yönelerek çatışma ve bunaltı bir derece azaltılabilir ya da önlenir (Patrona kızıp acısını evdekilerden çıkarma).

KARŞIT TEPKİ KURMA (Reaction-Formation)

Kişi, kendi içindeki bilinçdışı dürtü ve eğilimlerin tam karşıtı tepkiler vererek de benliğini savunabilir. Örneğin, içindeki kin, nefret ve kabalık eğilimlerine karşı kişi, aşırı derecede kibar ve nazik; pislik ve kirlilik eğilimlerine karşı anormal derecede titiz ve temizlik düşkün olabilir. Benlikçe kabul edilmeyen birçok dürtü ve gereksinimler aşırı baskıcı, bağnaz, ahlakçı bir tutumla bastırılmaya çalışılabilir.

DUYGUSAL SOYUTLANMA (Emotional Insulation)

Duygusal soyutlanma mekanizması çeşitli biçimlerde işleyebilir. Bunlardan biri, kişinin diğer insanlardan bağımsızlık kazanarak duygusal ihtiyaçlarının onlar tarafından etkilenmesine karşı önlem almasıdır. Böyle bir insan, ilişkilerinde duygusallığa yer vermeyerek düş kırıklığına ve zedelenmeye karşı korunmaya çalışır. Bu insanlar duygusal ihtiyaçlarının üzerini adeta bir kapakla örterler.

Uzun süre ceza evinde kalan kişiler, engellenmiş olmanın acısından korunabilmek için giderek duygusal bir soyutlanma içine girer ve ertesi günü düşünmeksizin her günü geldiğinde yaşarlar. Normal sayılan insanlar da bazı incinmelere ve düş kırıklıklarına karşı soyutlanma mekanizmasını kullansalar da etkin katılım gerektiren yaşam durumlarında bazı riskleri göze alırlar. Ancak bazı insanlar bu mekanizmayı kendilerini her türlü acıdan koruyacak bir kabuk gibi kullandıklarından, yaşama etkin ve sağlıklı katılımlarını da azaltmış olurlar. Bu insanlar duygusal olmamayı güçlülük olarak yorumlama eğilimindedirler.

YAPMA-BOZMA (Undoing)

Ana-babanın ve daha sonraları toplumun içleştirilen değerleri kişiye uygunsuz davranışlarında ötürü kendini suçlama, yargılama ve cezalandırma sorumluluğunu yükler. Yapma-bozma mekanizması, kişinin kendisi ve çevresi tarafından onaylanmayacak düşünce

ya da davranıştan vazgeçmesi ve eğer böyle bir söz ya da eylem dışı vurulmuşsa, ortaya çıkan durumu onarmasıyla belirlenir. Bir başka anlatımla, bu mekanizma suçluluk duygularına karşı geliştirilir ve adeta bir sözcüğü yanlış yazan birinin kağıdı silgiyle temizleyerek o sözcüğü yeniden yazmasına benzer. Yapılan yanlış düzeltmenin ya da ondan ötürü özür dilemenin ceza tehdidini bağışlanmaya dönüştürebildiği çocukluk yıllarında öğrenilir.

Yapma-bozma mekanizması günlük yaşamda çok sık kullanılır. Kusurlu davranışlarımız için dilediğimiz özürler, günahlarımıza karşılık verdiğimiz sadakalar ve arada bir duyduğumuz pişmanlık duyguları bu mekanizmanın ürünüdür. Bazı dinlerdeki günah çıkarma ya da kusurların bağışlanacağı güvencesi, insanın yaptığı yanlışların bağışlanmasına ve her şeye yeniden başlayabilmeye karşı duyduğu yoğun ihtiyacı yansıtır.

DÖNÜŞTÜRME (Conversion)

Dönüştürme, anksiyete yaratabilecek bilinçdışı duyguların bilinç düzeyine erişmesini engelleyebilmek ya da zorlama yaratan çevresel durumlardan kaçabilmek amacıyla ve gerçek bir organik nedeni olmayan bedensel hastalık belirtileri biçiminde ortaya çıkan, nevrotik düzeyde bir savunma mekanizmasıdır.

ASETİZM (Çilecilik-Zahitlik)

Bu, özellikle ergenlerde görülen bir savunmadır. Bu evrede, kişisel veya sosyal baskı ve inhibisyonlardan gerçekten etkilenen bir gençte, cinsel dürtüler dayanılmaz bir kerteğe gelince, cinsiyet başta olmak üzere tüm haz verici faaliyetlerden bir el çekme gözlenir. Mid-adolesans'tan sonra kendiliğinden kaybolur. Bu gibi kimseler kolaylıkla tarikat ve mezhep avcılarının kurbanı olurlar.

FANTEZİ

Fanteziler insan zihni tarafından çatışmaları çözmek, daha doğrusu onlardan kaçmak için yaratılmış 'yedek'lerdir. Bunlardan bilinçli olanlara basitçe gündüz düşleri denir. Bizim burada konu ettiklerimiz, 'bilinç ötesi' oluşlardır. Erken çocukluk yıllarında fanteziler zihinsel fonksiyonların pek çok yüzdesini kaplarlar ve hemen hemen bilinç ötesinde eşdeğerdirler. Bunların "ilkel bastırmaların" büyük bir kısmını oluşturdıkları düşünülür. Rüyalar da fantezi grubuna girebilirler. Fakat onlar çok daha sembolik ve çok daha az gerçekçidirler. Rüyalar da fanteziler gibi arzu doyurucu nitelikleri taşırlar.

T.....

TARİHSEL EMPATİ

- Dönemin şartlarına uygun olarak geçmişteki insanların düşünce, amaç ve duygularını anlama.
- Okullarda, geçmişte yaşamış önemli kişiler ve yaşanmış olaylar canlandırılarak öğrencilerin tarihsel empati kurma ve kanıt kullanma becerileri geliştirilebilir.

TEREYAĞ EKMEK

- Verilen bir problem soru yada konu üzerinde öğrenciler önce tek başlarına düşünür daha sonra arkadaşları ile bir araya gelerek düşüncelerini tartışır.
- Ulaştıkları sonucu sınıfa sunarlar.İlk aşamada düşüncelerini kaydetmeleri istenebilir.
- Tüm öğrencilerin aktif olmasını sağlar.Birinci aşamanın üzerine tekrar konuşma fırsatı verdiği için bu adı almıştır

Tereyağ - Ekmek tekniğinin uygulanmasına ilişkin bir örnek:

Çevre sorunlarının izlendiği bir derste, kısa bir girişten sonra öğretmen "Bunların dışında sizin gözlediğiniz sorunlar var mı?" diye bir soru yöneltebilir. Öğrenciler, önce kendi gözlemlerini bir yere not ederler. Daha sonra başka arkadaşlarıyla bir araya gelerek birbirlerinin notlarını gözden geçirerek onlar üzerinde konuşurlar. Tereyağı-ekmek:önce tek başına düşünür soruyu-konuyu,sonra arkadaşlarıyla bir araya gelerek fikir paylaşır..ilk düşünce ekmek,arkadaşlarıyla olan tereyağı.

TREYT KURAMLARI

- Treyt kuramlarına göre kişilik, çok sayıdaki kalıcı ve tutarlık özelliklerin bir sentezidir.
- İnsanların davranış örüntülerinin temelini genel özellikler ve eğilimler oluşturmaktadır.
- Örneğin, bir kişi genellikle hareketsizken diğer bir kişi hareket etmeye eğilimli olabilir.
- İnsanları sahip oldukları kişilik özelliklerine (treyt) göre tanımlamak üzere odaklanmış olan Treyt kuramları, insanların niçin bu özelliklere veya kişiliğe sahip olduğunu açıklamaya çalışmaz.
- Treyt kuramcıları, insanların tipik olarak gösterdikleri davranış örüntülerini, değerleri, tutumları, ve inançları belirlemek için hazırlanmış ölçekler kullanırlar.
- Bu ölçekler birbirine zıt sıfat çiftlerini kapsamaktadır.
- Bu ölçekler üzerinde bireylerin aldıkları puanlar aracılığıyla kişilik profilleri de elde edilmektedir.

TOP TAŞIMA

- Öğrencilerin bir konuyu farklı konuşmasına fırsat veren bir tekniktir.
- Teknikte öğrenciler iç içe iki çember oluşturur .
- İç ve dış çemberdekiler yüzyüze gelecek şekilde ikişerli biçimde ayakta dururlar ve konuşurlar.
- Sonra herbiri bir adım kayarak önce eşinin yanındaki ile yeni bir ikili oluşturur.
- Böylece her öğrenci birkaç eşle görüşme fırsatı bulur.
- **Top taşıma:** 2 çember içiçe oluşturulur yüzyüze oturur öğrenciler sonra eş değiştirir bir adım kayılarak konuşmaya devam edilir herkes farklı bakış açısı kazanır forum şekline açılır

TERSİNE ZİNCİR

- Şekillendirmenin değişik bir formu özellikle eğitimde kullanılan tersine doğru zincirleme durumudur.
- Paragraf yazma öğretilen bir derste öğrenciler, sonuç cümlesi eksik olan bir paragraf verilir.
- Öğrencilerden buraya uygun bir cümle bulmaları istenilir.
- Bu denemenin son noktası paragrafta tamamlanmaktadır.
- Sonra öğrencilere eksik bir paragraf daha verilip, bir destekleyici cümle ve sonuç cümlesi yazarak paragrafı tamamlamaları istenir.
- En sonunda başlık verilip destekleyici cümleler ve sonuç cümlesi yazmaları istenir.
- Bu yöntemin en önemli avantajı öğrencinin her aşamada komple bir paragrafta karşı karşıya olması ve bir bütünlük olduğu gösterilmesidir.
- Aşamalar baştan sona değildir, sondan başa doğru bir zincir oluşturmaktadır.

TEMATİK ÖĞRENME YAKLAŞIMI

- Belirlenen bir tema çerçevesi içinde, çocuğun gereksinimlerine, yeteneklerine ve gelişim düzeylerine uygun bir içerik belirlenmesi ve bunun uygulanmasıdır.
- Tematik öğrenme yaklaşımıyla amacımız kazanımların pekiştirilmesini, önceki öğrenme temellerinin üzerine yenilerinin eklenmesini ve çocuğun ihtiyaçlarına, yeteneklerine ve gelişim düzeylerine uygun içerik belirlenmesi ve bunun uygulanmasını sağlamaktır.
- Örnek sosyal bilgilerde su teması ele alınırken hem ara disiplinlerle hem de disiplinler arası ele alınır bu konu..şu şekilde kazanımlar elde edilebilir:

Su kaynakları bakımından ülkemizin durumunu analiz eder.

2. Türkiye'nin su kaynakları bakımından dünyadaki durumunu değerlendirir.

3. İklim özelliklerinin su kaynaklarına etkisini fark eder.

4. Tarımda su kullanımının önemini açıklar

5. su kenarına kurulan uygarlıkları bilir.

6. su krizinin dünyada nelere neden olacağını değerlendirir

7. suyun sağlık bakımından önemini açıklar..

gördüğünüz gibi çocuğun yaratıcılığını üst düzey düşünmesini sağlıyoruz..hem önceki öğrendikleri ile ilişkilendirerek konuları anlatıyoruz (buna sarmal öğrenme denir)hem de çoklu zekalarını işe koşuyoruz...

TANILAYICI DALLANMIŞ AĞAÇ TEKNIĞİ

Tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği öğrencilerin yanlış algılamalarını ve yanlış stratejilerini ortaya çıkarmak için kullanılır. öğretmen tarafından hazırlanan dallanmış ağaç şeklindeki sorularda doğru ve yanlış cevaplar birlikte verilir. öğrenci ilk sorudan başlayarak sorulara cevaplar verir. sorulara doğru veya yanlış cevap verme durumuna göre 2 veya 3. soruya geçer. eğer yanlış cevap verirse ilk soruya eşdeğer zorlukta diğer soruyu cevaplamaya çalışır. bütün soruları doğru cevaplayan öğrenci tam puan alırken yanlış cevap veren öğrencilerin hangi kavramları yanlış anladıkları ortaya çıkarılır. her soruya yanlış cevap veren öğrenciler için öğrenme ortamı yeniden düzenlenir.

Birbiri ile bağlantılı D/Y tipindeki soruları içeren TDA tekniğinde her bir D/Y kararı bir sonraki D/Y kararını etkileyen belirleyen sonuçlar verir

Avantajları: öğrencinin kafasında bilgi ağındaki yanlış bağlantılar, yanlış stratejiler ve sonuçta yanlış olan bilgi ortaya çıkartılabilir. Verilen D/Y kararları sırasında öğrenci daha önce yanlış bir karar verdiğinin farkına varabilir. TDA tekniği, kararına geri dönmesine ve verdiği kararları geri almasına imkan tanır

Sınırlılıkları: TDA tekniğini ilk defa kullanan öğretmenler için zaman alabilir. Öğrenci tahminle doğru sonuca ulaşabilir. Üst düzey becerilerin ölçümünde yetersiz kalabilir.

TUDOR DESTEKLİ ÖĞRETİM

- Tutor Destekli Öğretim, öğrencinin öğrendiği konularda, anlamakta güçlük çektiği konularla ilgili olarak bireysel destek görmesidir.
- Tutor desteği tamamen yardım isteyen öğrencilere öğretim olanağı sağlayan bir öğretim tekniğidir.
- Öğrencilerin öğrenme güçlüğü yaşadığı konuları öğrenmelerinde önemli katkılar sağlayan bir bireysel öğretim tekniğidir.
- Tutor destekli öğretim hizmetine örnek bir etkinlik: Yabancı dil olarak İngilizceyi öğrenen bir öğrencinin yazdığı bir kompozisyondaki hatalarının kendisine bireysel olarak açıklanması, öğrenciye yanlış veya eksikliklerini giderici bilgiler verilmesi ve bu bilgiler ışığında öğrencinin kompozisyonu bir daha yazması ve tekrar dönüt alması tutor destekli öğretim etkinliklerine örnek olur.

- Burada önemli olan öğrencinin eksikliklerini kendisinin anlayabilmesini sağlayacak bazı ipuçlarının veya bilgilerin öğrencilere sunulmasıdır.
- Tutor destekli öğretim hizmetinde, öğrenciye bireysel olarak eksikliklerini gösterecek kişi yani tutor, genelde öğretmen dışında o konuyu iyi bilen bir üst sınıf öğrencisi veya konuyu yeterli düzeyde bilen (üniversitelerdeki araştırma görevlisi gibi) kişiler olur.
- Tutor destekli öğretimde belli bir konuyla ilgili direkt olarak öğrenciye bilgi verilmez.
- Tutor destekli öğretimde öncelikle öğrenci dinlenir. Öğrencinin neleri bilip, neleri bilmediğini anlamak için dinlenmesi öğrenme eksikliklerinin giderilmesi açısından çok önemlidir.
- Tutor hizmeti bazen aynı türden projeleri veya öğrenme eksiklikleri olan 2-3 öğrenciye de aynı a sağlanabilir.

TOPLU ÖĞRETİM SİSTEMİ ("Toplu tedris")

- Öğretim sistemleri içinde yer alan proje metodu, Decroly sistemi, Platon sistemi v.s. toplu öğretim sisteminin değişik uygulamaları gibi de görülmektedir.
- Toplu öğretim bir yandan da, Almanya'da gelişen Gestalt Psikolojisinin görüşlerinden etkilenmiştir. Buna göre, çocuk konuları parçalayarak, onları tek tek analiz ederek inceleyip anlayamaz.
- Hayata ve konulara bir "bütün" olarak bakar.
- Dış dünyadaki şeyler bir bütün olarak algılanır.
- Ayır ayrı gibi görünen olaylar ve nesneler de bir bütündür.

TOLMAN'IN ÖĞRENME KURAMI

Tolman Hayvanlarda ve insanlarda amaçlı davranış adlı temel çalışmasında kuramını amaçlı davranışçılık olarak nitelendirmiş daha sonra bu kuramını işaret-gestalt yada beklenti kuramı olarak değiştirmiştir. Tolman psikolojinin tamamıyla objektif bir bilim olmasını savunmuş, içe bakış yöntemini reddetmiştir. Davranışçılığı ise insan yada hayvan davranışlarının amaçlarını, niyetlerini göz önünde bulundurarak açıklamaya çalışmıştır. Davranışçıların savunduğu gibi küçük davranış birimleriyle, hareketlerle değil, bütüncü davranışlarla çalışmak gerektiğini savunmuştur. Tolman'a göre davranış amaca yöneliktir; davranış amaç doğrultusunda çevre koşullarına göre değiştirilebilir, uyum sağlayabilir özelliğe sahiptir. Tolman davranış bilişsel süreçleri keşfetmek amacıyla çalışmıştır. Edward Tolman, sistemini doğru bir davranışçılık olarak tanımlamaktadır; çünkü odak noktası, bilinç yerine davranıştır ve içgörü yerine nesnel gözlemdir. Tolman'a göre: bütünsel davranış amaçsal niteliğe sahiptir ve ayrıca bilişsel ve uysaldır.

*** Tolman'ın amaçlı davranışçılığı**

Tolman'a göre davranış amaca yönelik etkinliklerdir. Örneğin telefon etmek, su içmek gibi. Davranış amaca yönelik olduğunda amaç bazı şeylerden kaçmak, bazılarını elde etmek olabilir. Mesela kafesteki kuş kafesten kaçmak için çabalarken; bir satıcı malının

satışında kar elde etmeye uğraşır. Tolman davranışı amaç etrafında organize ettiğinden kuramına amaçlı davranışçılık adı verilmekte ve bütüncü davranış üstünde çalışmak gereğini de vurgulamıştır.

* Bütüncü davranış

Tolman'a göre davranışı küçük parçalara, elementlere ayırarak çalışmak, davranışın anlamını kaybettirir. Bu yüzden anlamlı bütünlüğü olan amaca yönelik davranışlar üstünde çalışmak gerekmektedir. Ör: yemek pişirme, çamaşır yıkama gibi.

* Tolman'a göre öğrenme

Tolman'a göre öğrenme temel olarak çevreyi keşfetme sürecidir. Organizma bir işaretin diğer bir işarete yüdüğünü keşfeder ve bunları kullanarak amacına ulaşır. Örneğin bir öğrenci gündüz saat 12:00 olduğunda bunu öğle yemeğinin izleyeceğini öğrenir.

Beklenti: Kapı ziline basıldığında zil sesinin duyulması beklenir. Kapı ziline basıp da zil sesinin duyulmasını beklemek bir beklentidir.

Denence: Yaşantı geçirmeden önceki ilk geçici beklentilere denir. Yaşantılarla doğrulanır yada doğrulanmaz. Doğrulandığında beklenti devam eder. Doğrulanmadığında ise terk edilir. Örneğin lezzetli bir yemek yeme beklentisiyle lokantaya giden kişi eğer yemeği beğenmemişse denence doğrulanmamıştır. Ve gelecek sefer aynı lokantaya gitmez.

Güdülenme: Organizmanın çevredeki hangi olaylara dikkat edeceğini belirler. Örneğin aç bir organizma çevredeki yiyeceklere, susuz bir organizmada çevredeki su ile ilgili uyarıcılara dikkat eder.

En az çaba ilkesi: Organizma bilişsel haritasını kullanarak diğer koşullar eşit olduğunda kendisini en kısa şekilde amaca ulaştırarak yolu seçmektedir. Buna denir.

* Zihinsel deneme yanılma

Tolman organizmanın seçimden önce seçme noktasında durup karar verme öğelerini bilişsel olarak gözden geçirdiğini belirtmektedir. Bu süreçte de zihinsel deneme-yanılma adını vermektedir. Fare labirentte yiyeceğe en kısa yoldan nasıl gidebilirim gibi çözümler ararkenki hareketleri, alternatif bir yol araması zihinsel deneme yanılmadır. Bu deneme-yanılma çözüm bulununcaya kadar devam etmektedir.

* Performansa karşı öğrenme

Öğrenilenlerin gerek duyulduğunda gözlenebilir davranışa dönüştürülmesine performans denir. Örneğin T bankasının nerde olduğunu biliriz ancak bankaya ihtiyaç duyduğumuzda bu bilgiyi kullanırız.

* Tepki öğrenmeye karşı Amaç Öğrenme Kartları

Tolman'a göre organizma sonuçta elde edeceği ödülü yada pekiştirme koşullarını bilerek hareket eder ve ona ulaşma yollarını öğrenir. Örneğin karmaşık bir labirentte organizma hareket değil, amaca yürecek yolları öğretmektedir. Ödül beklentisi, yer öğrenme ve örtük öğrenme ile ilgili deneyler Tolman'ın beklenti öğrenme kuramına güçlü kanıtlar sağlamaktadır.

Ödül beklentisi: Organizma belli bir yere giderse belli bir pekiştireci elde edeceğini öğrenir. Tolman hayvanın almayı beklediği pekiştireç değiştirilirse performansının düşeceğine inanmaktadır.

Örnek olarak da maymunun gözü önünde iki kutudan birinin altına muz yerleştirilmiştir. Ancak maymunun kutuyu ve muzı hemen alması engellenmiştir. Birkaç saniye sonra maymun hiç yanılmadan doğru kutuyu seçerek muzı almıştır. Bu davranış kazanıldıktan sonra deneyin diğer aşamasında, önce muz bir kabin altına saklanmış sonra maymun görmeden muz kabin altından alınarak, yiyecek olarak sevilmeyen marul yaprağı konmuştur. Maymun yiyeceğin saklandığı doğru kabin bulunmasına rağmen tercih ettiği muz yerine marul yaprağını görünce şaşkınlık ve kızgınlık göstermiş, yiyeceği reddetmiştir.

Yer öğrenme: Yer öğrenme deneyleri organizmanın içinde bulunduğu koşullara göre uygun alternatif davranışı seçerek amacına ulaşmayı öğrendiğini göstermek üzere düzenlenmiştir. Bir labirentteki fare yiyeceğe ulaşabilmek için tüm yolları dener en kısa yolu bulduğu zaman hep o yolu kullanır.

Örtük öğrenme: Performansa dönüştürülmeyen öğrenmedir. Öğrenme, performansa dönüştürülünceye kadar bellekte saklı kalmaktadır. Örneğin bir organizmaya yaptığı davranıştan dolayı ödül verilmiyorsa bu organizmanın davranışında hiçbir farklılık meydana gelmez ancak ödül veriliyorsa daha iyi bir performans gösterir.

Örtük sönme: Tolman'ın kuramına göre organizma kendisine verilen gözlem yapma fırsatlarıyla tepki-uyarıcı beklentisini öğrenmektedir. Örneğin belli bir tepkinin kendisini yiyeceğe sürdüğünü öğrenir. Daha sonra bu organizma artık bu tepkinin yiyeceğini sürmediğini gözlerse bu gözlemler sönmeyi meydana getirir. Bu koşullarda meydana gelen sönmeye örtük sönme denir. Organizmanın öğrenilmiş beklentilerinin karşılanmamasıyla sönme düşmektedir.

ÖĞRENMENİN DEĞİŞKENLERİ

Çevresel değişkenler, bireysel farklılık değişkenleri ve ara değişkenler olmak üzere üçe ayrılırlar.

Çevresel değişkenler: Beslenme programı amaç nesnenin uygunluğu, verilen uyarıcıların tür ve biçimleri, öğrenme durumunda gerekli olan motor tepkilerin türü labirentte ilerleme ve başarılı olma biçimi, deneme sayısı ve bu denemelerin birikik doğası.

Bireysel farklılık değişkenleri: Kalıtım, yaş, önceki eğitim, organizmanın hormon, ilaç ve vitamin koşulları.

Ara değişkenler: Ara değişken, bağımsız değişken ve bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi açıklamaya yardımcı olmak üzere oluşturulmuş bir yapıdır. Tolman ara değişken olarak bilişi görmektedir. Biliş, hem uyarıcıya hem de tepkiye müdahale eden bir ögedir.

Ara değişken örnekleri: bilişleri, beklentileri, amaçları, varsayımları ve istekleri kapsar.

Örneğin beklentiler: Tolman'a göre bir beklenti, her bir başarılı tepkiyi bir ödül takip ettiğinde ortaya çıkar. Bir beklenti bir kere ortaya çıktığı zaman, davranışın yön

bulmasında ve kontrolünde rol oynar.

ÖĞRENME TÜRLERİ

Kateksis: Belli dürtü durumlarıyla belli nesneleri ilişkilendirme eğiliminin öğrenilmesine işaret etmektir. Örneğin belli bir ülkedeki bireyler açlık dürtüsünü belli yiyeceklerle giderebilirler. Mesela Adana'da yaşayan bir birey genellikle açlığını Adana Kebap yiyerek giderme eğiliminde olabilir.

Eşdeğer inançlar: Alt amaç, esas amaçla aynı etkiye sahip olduğunda, alt amaç eşdeğer inanç oluşturmaktadır. Örneğin yüksek not alma algısı, öğrencinin bir müddet sevgi ve kabul edilme ihtiyacını tatmin edecektir.

Alan Beklentileri: Burada organizma neyin neye ulaşacağını öğrenir. Yani bir işareti gördüğünde bir sonrakini onu izleyeceğini öğrenir.

Alan biliş yolları: Bir problem çözme stratejisi yada yaklaşımdır. Belli durumlarda algısal alanı düzenleme eğilimidir.

Dürtü ayrımları: Organizmanın kendi dürtü durumunu belirlemesini ve buna uygun tepkide bulunmasını kapsamaktadır. Ör: Sevgiye ihtiyaç duyan birisinin davranışı, yiyeceğe ihtiyaç duyan birisinin davranışından farklı olacaktır.

Hareket biçimleri: Tolman kuramlarında esas olarak fikirlerin ilişkilendirilmesiyle ilgilenmiştir. Bu nedenle hareket biçimini öğrenme, bir eksiği gidermeye dönüktür.

TOLMAN'IN KURAMININ EĞİTİM AÇISINDAN DOĞURGULARI

- 1 Eğitimle kazanılacak amaçlar, öğrencinin amaçlarıyla tutarlı olduğu, öğrencinin gereksinimlerini karşıladığı ölçüde öğrencinin öğrenme çabasını sürdürmesini sağlayacaktır.
- 2 Okuldaki dersler öğrenciye öğrenmeye karşı istek ve ihtiyaç yaratmalıdır.
- 3 Konular mantıksal ve aşamalı bir sıra izleyecek şekilde yapılandırılmalıdır.
- 4 Öğrencilere denence kurma ve denenceleri test etme, zihinsel olarak deneme-yanılma fırsatı verilmeli. Öğretme-öğrenme ortamı öğrencinin beklentilerini karşılamaya yönelik olmalıdır.
- 5 Öğrencilere yapacakları davranış sonucu performansının artması için ödül verilmelidir.
- 6 Çevresel bireysel ve ara değişkenler öğrencilerin beklentilerine uygun olmalıdır.

Sonuç olarak Edward Chace Tolman, 'öğrenme' ve 'motivasyon' alanlarında önemli çalışmalar yapmış Amerikalı bir bilim adamıdır ve psikoloji alanına birçok önemli katkıda bulunmuştur. Tolman, öğrenme konusunda birçok önemli araştırma başlıkları ortaya atmıştır ve psikolojiye 'ara değişken' ve 'bilişsel harita' kavramlarını kazandırmıştır.

TEMEL KURALLARI OLUŞTURMA TEKNİĞİ

Sınıfınız büyük olsa bile sınıfınızı takımlara ayırmayın. Sınıf uygunsa yarım daire şeklinde öğrencileri yerleştirin.

Temel kurallar; ortak bir amaç doğrultusunda da bir araya gelen grubun etkili çalışabilmesi için oluşturduğu kurallardır. Bir sınıfın anayasası gibidir. Ayrıntılara girmez ama yaratmak istediği çevrenin çerçevesini çizer.

Geleneksel sınıflarda, öğretmen - öğrenci arasında alt - üst ilişkisi vardır. Geleneksel otoriter sınıf yönetimi kaybet - kazan ortamı yaratır. Paylaşılan bir değer, ortak bir vizyon olmadığından kurallar ve emirler hiyerarşiye ve güce göre değerlendirilir. Kurallar yukardan talimatla verilir ve kurallara uyulup uyulmadığı bir polis rolü üstlenilerek kontrol edilir. Eğer öğretmen, gerçek rolü olan eğitmenliği, rehberliği, danışmanlığı bırakır ve polis rolünü baskın hale getirirse, öğrencilerde kendilerini suçlu gibi his ederler. Böylece kurallar niyetine verilen emirler, öğrenciye hayatını daraltıcı saçmalıklar gibi gelir. Öğrenci, söylenen doğru bile olsa kuralları; tek taraflı belirlenmiş ve kendine dikte eden emirler olarak algılar.

Temel Kurallar Oluşturmanın Yararları

1. Paylaşılan kurallar paylaşılan sorumluluktur. Kazan - kazan anlayışını sınıf kültürü haline getirmektir. Bütün sınıf bu kuralların yaşatılmasından sorumludur.
2. Paylaşılan kurallar; sahiplenme, sorumluluk alma ve karşılıklı saygıyı beraberinde getirir.
3. Kuralların birlikte oluşturulmasının güzel tarafı; öğretmenince, öğrencinin de yaratılacak bir değere kendinden bir şeyler katıyor olmasıdır.
4. Bu kurallar, güvenli bir çevrede öğrencilerin kendilerini özgür hissetmelerini ve iletişime açık bir hale gelmelerini sağlar.
5. Sınıfın takım olarak çalışması için temel kurallara ihtiyacı vardır.

Temel Kuralları Oluşturma Aşamaları

1. Temel kuralları oluşturmanın önemi anlatın
2. Roller tanımlayın
3. Temel kurallarla örnekler verin
4. Temel kuralları oluştururken hangi kalite tekniklerini kullanacağınızı belirleyin
5. Belirlenen teknikleri kullanarak kuralları yazın
6. Uygulamaya geçin

TANILAYICI DALLANMIŞ AĞAÇ TEKNIĞİ

Tanılayıcı dallanmış ağaç tekniği öğrencilerin yanlış algılamalarını ve yanlış stratejilerini ortaya çıkarmak için kullanılır. öğretmen tarafından hazırlanan dallanmış ağaç şeklindeki sorularda doğru ve yanlış cevaplar birlikte verilir. öğrenci ilk sorudan başlayarak sorulara cevaplar verir. sorulara doğru veya yanlış cevap verme durumuna göre 2 veya 3. soruya geçer. eğer yanlış cevap verirse ilk soruya eşdeğer zorlukta diğer soruyu cevaplamaya çalışır. bütün soruları doğru cevaplayan öğrenci tam puan alırken yanlış cevap veren öğrencilerin hangi kavramları yanlış anladıkları ortaya çıkarılır. her soruya yanlış cevap veren öğrenciler için öğrenme ortamı yeniden düzenlenir.

Birbiri ile bağlantılı D/Y tipindeki soruları içeren TDA tekniğinde her bir D/Y kararı bir sonraki D/Y kararını etkileyen belirleyen sonuçlar verir

Avantajları: öğrencinin kafasında bilgi ağındaki yanlış bağlantılar, yanlış stratejiler ve sonuçta yanlış olan bilgi ortaya çıkartılabilir. Verilen D/Y kararları sırasında ,öğrenci daha önce yanlış bir karar verdiğinin farkına varabilir. TDA tekniği, kararına geri dönmesine ve verdiği kararları geri almasına imkan tanır

Sınırlılıkları: TDA tekniğini ilk defa kullanan öğretmenler için zaman alabilir. Öğrenci tahminle doğru sonuca ulaşabilir.Üst düzey becerilerin ölçümünde yetersiz kalabilir.

U-Ü.....

UZMANLIK (Connoisseurship) MODELİ

- Michael Eisner tarafından 1979'da geliştirildi.
- Eleştiricilik presiplerine dayanır. Bir uzmanın seviyesinden programı algılayıp, anlayıp eleştirmeye dayanır.
- Çok subjektif bir metottur.
- Uzmanlık gerektiren cerrahi, spor, tiyatro, müzik gibi alanlarda kullanılır.

UYGUNLUK MODELİ

- Robert Stake tarafından 1967 yılında geliştirildi. Değerlendirmenin iki yüzü var: tasvir ve karar verme.
- Değerlendirmede iki tür veri toplanır: değerlendirmecinin tasviri gözlemleri ve değerlendirilecek faaliyetlerle ilgili uygun ölçütlerin listesi.
- Sonunda iki veri mukayese edilerek, hedeflenen amaçlara ulaştırmaya uygunluk açısından farklar yorumlanır.

WINNETKA PLANI

- Amerika'nın Winnetka kentinde M.C. W Washburn tarafından geliştirilip uygulandığı için bu adı almış bir öğretim yöntemidir.
- sistemin özü öğrenmenin mümkün olduğu kadar bireyselleştirilmesidir.
- Çünkü bilgi ve beceri kazanma miktar ve süresi çocuktan çocuğa değişmektedir.
- öğretim tamamen bireysel değildir.
- çocuklar piyes, konferans, tartışma, ortak iş gibi bir çok çalışmalar da yaparlar; ancak bunlar bireysel çalışmalar gibi sıkı kontrol edilmez.

VENN ŞEMASI: İki kavram, olay ya da özellik arasındaki benzerlik ve farklılıklarının belirlenmesinde ve şema şeklinde ifade edilmesinde kullanılır

VAKA ANALİZLERİ

- Gerçek veya hayali bir senaryoyu açıklar.
- Senaryolar sözlü veya görüntü şeklinde eğitici tarafından verilebilir veya grup tarafından üretilebilir. Gruplara analiz etme ve sorun çözme fırsatı sağlar, teoriyi pratiğe uygular.
- Vaka analizleri, anlayış, beceri ve bilgi geliştirmek için kullanılabilir ve öğrenmeyi pekiştirmek için paha biçilmez bir fırsat sağlayabilir.

Düşünceler

- Grupların vaka analizleri üzerinde çalışması için yeterli zaman veriniz.
- Grup sunumlarında zaman dikkate alınmalıdır.
- Grupların raporlama şekillerini çeşitlendiriniz ancak her bir grubun kendi çalışmasının en azından bir kısmını sunmasına fırsat veriniz.
- Gerçek bir durumla doğrudan ilgili olan vaka analizleri gerçekçi olmaları nedeniyle değerli olabilir ancak katılımcıların vaka analizine doğrudan yaklaşması yerine kendi deneyim gözlükleriyle bakmasına yol açabileceğinden katılımcıların öğrenmesini engelleyebilir. Ayrıca, siyasi duyarlıklar da sorun olabilir.
- Yaratılan senaryolar katılımcılar için "mesafe" sağlamada faydalı olabilir ancak sorunları aşırı basitleştirme tehlikesi mevcut olabilir.

VIZİLTİ GRUPLARI

Çeşitli şekillerde oluşturulur.

- *Örneğin vızıltı 22 de iki öğrenci bir konu üzerinde ikişer dakika konuşur.
- *Vızıltı 66 da ise 6 öğrenci aynı konu üzerinde altışar dakika tartışır.
- * Vızıltı gruplarında önemli olan belli bir öğrencinin belirli bir süre bir konu üzerinde tartışması ve sonunda varılan kararların açıklanmasıdır.
- *Bu tür grup tartışması 4'le 46 dakika arasında sürebileceği için vızıltı gruplarına "kısa süreli tartışma grupları"da denilmektedir.
- *Kendi aralarında tartışır ve fısıltı oluştururlar.

YARATICI DRAMA

- Etkileşimsel ve yaşantısal bir öğrenme süreci sunduğu için, birey üzerinde oldukça uzun süreli bir öğrenme gerçekleşir. Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinde kullanımı ise, öğrencilerimize kişisel gelişimleri açısından oldukça yararlı kazanımlar sağlar.
- Yaratıcı drama içinde yer alan doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama teknikleri ile grup çalışması içinde, öğrencilerimiz, bir yaşantıyı, bir olayı bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zaman da soyut bir kavramı ya da davranışı canlandırmaktadır.
- Öğrencilerimiz, bu süreci, var olan bilişsel örüntülerini yeniden düzenleyerek, gözlem, deneyim, yaşantılar yoluyla ve "oyunsu" süreçlerle anlamlandırmakta ve gerçekleştirmektedir.
- Yaratıcı drama yoluyla katılımcılar oynamaya teşvik edilerek, içlerindeki oyuncuyu keşfetmeleri sağlanır.
- Böylece katılımcının bu oyunlar içinde kendine ilişkin yeni, yaratıcı yeti ve yetenekler bulmasına yardımcı olunmuş olunur (rol oynama, resim yapma, metin yazma, renklerle, maskelerle uğraşma ve imgeler yaratma, vb. gibi).
- Canlandırma süreçlerinde oyunun genel özelliklerinden yararlanılır ve bir lider, eşliğinde ve yapılacak çalışmanın amacına, grubun yapısına göre önceden belirlenmiş mekânda yaratıcı drama süreci gerçekleştirilir.
- Kişinin var olan gizli güçlerini, yeteneklerini, kapasitesini ortaya koyabilmesi, kullanabilmesi ve geliştirebilmesinde, bireyin aktif bir şekilde yer alabileceği yaratıcı drama uygulamaları yarar sağlamaktadır.
- Sosyal becerilerin öğretilmesinde yaratıcı drama, etkin ve etkili bir öğretme ve öğrenme yöntemi olarak kullanılabilir.
- Etkinlikler sırasında katılımcılar, kendini ve başkalarını tanımayı, aralarında benzerlik ve farklılıkları öğrenir.
- Grup içinde iş birliğini, paylaşmayı, ortak ve bağımsız düşünmeyi, eleştiri-özeleştiri yapabilmeyi öğrenir. Konuşma, dinleme, okuma, yazma becerilerini geliştirir.

- Farklı sosyal durumlarla ilgili deneyim kazanırken, farklı rollerde hissettiklerini anlamayı, anlatmayı, grup çalışmaları içinde üretirken karar verme becerilerini, sorun çözme becerilerini öğrenir ve geliştirir.

AMACI:

- Farkındalık kazandırır,
- Bağımsız düşünmeyi sağlar,
- İşbirliği yapabilme özelliğini geliştirir,
- Sosyal ve psikolojik duyarlılık yaratır,
- Dört temel dil becerisini (konuşma, dinleme, okuma, yazma) geliştirir,
- Sözel olmayan iletişimin öğrenilmesini sağlar,
- Yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlar,
- Etik değerlerin gelişmesine olanak sağlar,
- Kendine güven duyma ve karar verme becerilerinin gelişmesini sağlar,
- Kaslarını hareket ettiren yeni yöntemleri bulmayı, denemeyi ve bedenini çok yönlü geliştirmeyi sağlar,
- Hata yapma korkusu olmaksızın, yeni davranışlar geliştirmeyi sağlar,
- Sanat formlarına duyarlılık göstermeyi sağlar,
- Duygunun sağlıklı ve kontrollü boşalmasına olanak verir,
- Kendini tanımayı sağlar,
- Kendini ifade etmede güven kazandırır,
- Bilgiye ulaşmaya ve onu kullanmaya istekli duruma getirir.

YARATICILIK (creativity):

- Yaratıcı edimler, bir probleme yaklaşımda diğerlerinden farklı, geçerli veya yararlı, niyetli, özgün veya yenilikçi nitelik taşırlar.
- Bu açıdan kişi veya grupların düşünce tarzları ele alındığında, problemlere alışılmış, rutin, yaygın tarzda çözümler getiren düşünce tarzlarından ziyade,

yenilikçi veya olağan dışı çözümler arayan ve az çok sapkın nitelikteki düşünce tarzları önem kazanmaktadır.

- Yaratıcı etkinlikler, problem çözümü dışında pratikte, buluş veya yenilik şeklinde somutlaşmaktadır. Psikologlar ve ekonomistler, buluş (inventiori) ile yeniliği (innovatori) ayırdetmektedir.
- Buluş birbirinden ayrı duran öğeler arasında somut sonuçları olan yeni bağlar algılamaktır.
- Buluş olmanın kriteri, orijinal fikrin pratik bir uygulamasının olması, eylemde bir yeniliğe yol açmasıdır.
Yenilik, girişimci anlayışa bağlıdır, zira buluşu kullanır ve buluş etrafında bir etkinlik alanı oluşturur.
- Bu açıdan baktığımızda, buluş ve yenilik, yeniliğin gerçekliğe sokulmasında katedilen aşamalardandır.

YARATICILIĞI ENGELLEYEN ETMENLER

a) **Duygusal engeller:** Utangaçlık, aptal yerine koyulma korkusu, yanlış yapma korkusu, belirsizliklere karşı hoşgörü yetersizliği ve aşırı özeleştiri bu gruba girer.

b) **Kültürel engeller:** Toplumsal değerler bir kültürden diğerine değişmektedir. Bazıları yaratıcılığı desteklediği gibi bazıları da engellemektedir. Hayal etmenin boşa harcanan zaman olarak kabul edilmesi, çok oyunun sadece çocuklar için olduğunun düşünülmesi, ... Kültürel engellere örnek olabilir.

c) **Öğrenilen engeller (geçmiş deneyimlerin etkisi):** Eşyaların kullanımı (fonksiyonel kalıplaşma), anlamların verilmesi, ihtimallerin beklenilmesi ve kutsallaşmış tabularla ilgili gelenek engellerini kapsamaktadır.

d) **Algılama engelleri:** Adetler, problemlerin önemli olan öğelerini tanımda başarısızlığa yol açabilir. Bunlara aşağıdaki engel de eklenebilir.

e) **Yüklü program engelleri:** Kalıplaşmış konular yığını olan ve belli süre içinde tamamlanılması gereken eğitim programları da yaratıcılığa engel olabilmektedir

YAPISALCILIK (stmcturalism)

- psikolojinin bir bilim olarak ortaya çıkışına eşlik eden ve doğa bilimlerinden esinlenen bir yaklaşımdır; ilk psikoloji laboratuvarını kuran Wundt, tıpkı doğa bilimlerinin dünyayı temel öğelerine ayırması gibi (örneğin suyun oksijen ve hidrojene ayrıştırılması), insan bilincini, duyum, bellek ve duygular gibi temel yapısal öğelerine ayrıştırarak incelemeye çalışmıştır.
- Yapısalcılar, insan davranışlarını açıklamaktan çok, betimlemeyi amaçlamışlardır.
- Bunun için büyük Ölçüde içebakış yöntemini kullanmışlar ve kişilerin kendilerini gözleyerek, sesler, renkler gibi çeşitli uyaranlara karşı tepkilerini betimlemelerini

istemişlerdir.

Bu yöntem, esas olarak gerçeklik ile insan deneyimini ilişkilendirme çabasıdır ve yapısalcıların, kişilik gibi karmaşık olgular yerine, duyumsal ve algısal süreçlerle ilgilenmelerinin de bir nedeni olarak görülmüştür.

- Yapısalcılık günlük yaşamda karşılaşılan sorunlara herhangi bir çözüm getirmemesi bakımından eleştirilmiştir.

YAPILANDIRILMIS GRID

- Bu tekniğin en önemli amacı, öğrencilerin bilgi seviyesini, eksikliklerini ve kavram yanılgılarını tespit etmektir
- Bu teknikte, öğrencinin seviyesine uygun olarak 9 ya da 12 ya da 16 kutucuktan oluşan bir tablo hazırlanır ve tablodaki her bir kutucuk sıra ile numaralandırılır.
- Gridi hazırlamak üzere öğretmen, konuyla ilgili bir soru hazırlar ve sorunun yanıtını rasgele, kutucuklara yerleştirir.
- Daha sonra ikinci soruyu hazırlar ve yine kutucuklara yanıtları yerleştirir. İkinci sorunun yanıtını teskil eden kutucuklardan bir kısmı birinci soru için de geçerli olabilir
- Öğrencilerden, her soru için doğru kutucugu bulmaları ve kutucuk numaralarını mantıksal ve işlevsel olarak sıralamaları beklenir.
- Öğrencilerin verdiği cevap o konudaki bilgi seviyesini, bilgi eksikliğini, kavramsal bağları veya yanlış kavramları gösterir

YUVARLAK MASA

Yuvarlak masa girdi ve tartışmasının faydaları şunlardır:

- Grup çalışmasından daha az zaman alır
- Katılımcıların kişisel örnekleri katmalarını sağlar
- Deneyimlerin daha geniş paylaşımını sağlar
- Oturum yöneticisinin süreci ve böylece zamanı kontrol etmesini sağlar.

Yuvarlak masa nasıl yapılır ?

1. Bir uçtan başlayarak ve sırayla bir sonraki kişiye geçerek yanıt isteyiniz.

2. Gönüllülerin cevap vermesini sağlayınız.

3. Konu duyarlı ise, ağığa vurmak istedikleri konuları seçmenin kendilerine kalmış olduğunu açıkça belirtiniz.

4. Ya el kaldırmak ya da başlarıyla onaylamak suretiyle herkesin katkılarını ikrar ediniz. Bazen, ortak yanıtlar beklendiğinde veya ortak yanıtlar verildiğinde herkesten yanıt almak gerekemeyebilir. Ancak, yanıtları ikrar etmek önemlidir. İnsanlar kendi çabalarının tanınmadığını veya karşılık görmediğini hissederse ilgilerini kısa sürede kaybederler.

YENİ YAKLAŞIMLAR VE TEKNİKLER

Kavram Haritaları: Kavram haritaları bilginin zihinde somut olarak düzenlenmesini sağlayan bir araçtır. Kavramlar, olayları, insanları, eşyaları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandırdığımızda gruplara verilen isimdir. Kavram haritaları 6-8 yaş için biraz ağır bir tekniktir. Sınırlılıkları daha az olan zihin haritaları bu yaş grubunda daha fazla yarar sağlamaktadır.

Zihin Haritaları: Konunun ana noktalarını ve diğer kavramlarla ilişkisini gösterir. İstenen kelime yazılır. Çember içine alınarak bir merkez oluşturulur. İlgili kelime, kavram tür ya da her şey çıkarılan okların ucuna yazılabilir.

Karşılaştırma Tablosu: Yaş, özellik, liste ya da kavramların belirli yönergelere göre benzerlik ya da farklılıklarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmış çizelgelerin karşılaştırıldığı tablolardır.

Zincir Haritaları: Konu ya da olayların bir birine zincir biçiminde eklendiği, neden sonuç ilişkisi içinde olay ya da durumların verildiği haritalardır.

Venn Şeması: İki kavram, olay ya da özellik arasındaki benzerlik ve farklılıklarının belirlenmesinde ve şema şeklinde ifade edilmesinde kullanılır.

Akış Haritası: Belli bir kronoloji, olay ve tarih sıralaması olduğunda kullanılan bir şemadır.

Pazıl: Kavram, olay ya da özelliklerin bir bütünün parçaları olduğunu vurgulamak istediğimizde kullanabileceğimiz bir tür şemadır.

Örümcek Haritalar: Belli bir kavram, olay ya da durumun alt başlıkları ile birlikte örümcek biçiminde şemalaştırıldığı bir tekniktir.

Özetleme: Bilgiyi anlamlandırmaya, sadeleştirmeye ve gerçek özü olarak uzun süreli belleğe anlamlı olarak yerleştirilmesine yarayan bir tekniktir.

Buluş Yolu : Öğretmen örnekler vermesi, öğrencilerin betimlemesi, tekrar verilen örneklerdeki benzerlikleri bulmaları bir sonraki adımda zıt örnekleri karşılaştırmaları,

ilişkileri tanımlama ve özellikleri ifade etme biçiminde özetlenebilecek bir öğretim stratejisidir.. Öğrencilerde merak uyandırılma önemlidir.

Araştırma : Öğrenci problemi tanımlar. Alternatif çözümler üretir, çözümleri araştırır, veri toplar, değerlendirir ve sonuca ulaşır.

Tartışma : Dinleme, sorgulama, fikir alışverişi ve bir konuyu değerlendirme gibi etkinlikleri içerir. Öğrencileri okudukları ve öğrendikleri konular üzerinde düşünmeye iten, anlaşılmayan konuların açıklanmasına yarayan bir yöntemdir. Öğrencilerin düşünceleri, fikir üretmeleri ve bunu rahatlıkla ifade etmeleri öğrenmeyi öğrenme için istenen süreçlerdir.

Grup Çalışması: 4-10 arası öğrencinin bir problem veya konuyu keşfetmek, araştırmak ve rapor etmek için yaptığı çalışmalardır. Amaç, öğrencilere demokratik ve sosyal bir ortamda birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmaktır.

Münazara: İki ekibin bir konuyu ele alarak dinleyiciler ve jüri önünde karşı tezi savunmalarıdır. Karşı grubun savunusu çürütülmeye çalışılır. Hem bireysel hem grupla ön hazırlık gerektirir.

Panel: Bir grubun üyeleri belli bir konu ya da sorun üzerinde araştırma yaparlar, buldukları verileri inceler ve ön hazırlıktan yararlanarak görüşlerini sırayla açıklarlar. Sonunda soru cevap turu yapılır.

Açık Oturum: Bir grup bir masa etrafında tartışır. Dinleyiciler tartışmaya katılamazlar.

Forum: Bir grup sunu yapar. Sonunda dinleyiciler konuya ilişkin sorular sorarlar. Tartışmaya dahil olurlar.

Soru- Cevap : Doğru soru, doğru düşünmeyi ve doğru cevap vermeyi sağlar. Etkili soru, problem çözme, yordama ve karar vermede düşünme sürecini kolaylaştırır.

Beyin Fırtınası : Bir probleme çözüm getirmek ve çeşitli konularda fikir ve düşünce üretmek için kullanılan bir öğretim tekniğidir. Önemli olan çok sayıda fikir ve düşünce üretmektir. Fikirler iyi, kötü, doğru, yanlış yargılamasından bağımsız olarak üretilir. Önemli olan üretilen fikirlerin sayısıdır.

Yaratıcı Drama: Doğaçlama, rol oynama ve tiyatro tekniklerinde yararlanarak öğrencilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri veya soyut bir kavramı oyunsu süreçlerde canlandırmasıdır. Yaratıcı dramının ısınma aşamasında tanışma, kendini tanıma ve tanıtma, duyu, gözlem, algı, beden, güven, imgelem ve iletişim etkinlikleri kullanılır. Bu etkinlikler, hayat bilgisinin her boyutunda kullanılabilecek, dersi daha yaşantıya dönük, daha etkili ve daha kalıcı kılacak türde çalışmalardır.

Rol Oynama: Öğrencinin bir başkasının kimliğinde onun gibi davranması ve onun sözleri ile konuşmasıdır. Rol kartları daha etkili kullanımını sağlar.

Örnek Olay: Gerçek hayatta karşılaşılan bir problemin sınıf ortamında çözülmesi ya da yaşanan örneklerin tartışılması yoluyla öğrenmenin sağlanmasıdır.

Proje Çalışması: Öğrencilerin belli bir konuda öğrenilenleri sentezleyerek ve gerektiğinde yeni bilgilere ulaşarak yeni bir ürün ortaya koymalarıdır. Örneğin öğrencilerden geleceğin iletişim aracını tasarlamaları istenebilir.

Gösterip Yaptırma: Bir aracın bir gerecin çalıştırılmasını gösterme ve daha sonra öğrencilerden aynı işlemi yapmalarını bekleme ilkesine dayanan bir öğretim tekniğidir. Gösterip yaptırma tekniği öğrenci merkezlidir

Benzetim Tekniği (Simülasyon) : Öğrencilerin sınıf içinde bir konuyu gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde çalıştıkları bir tekniktir. Pilotların uçak modelleri ile yetiştirilmeleri örnek olarak verilebilir.

Nesi Var: Sınıf ortamında farklı amaçlarla kullanılabilecek eğitici bir oyundur. Öğrenciler ebe seçilen öğrenciden gizli olarak bir kişi, eşya ya da kavram belirlerler. Ebe olan öğrenci "nesi var?" sorusunu yönelterek öğrencilerin belirledikleri eşya, kişi ya da kavramı bulmaya çalışır.

Ben Kimim: Farklı amaçlar için kullanılabilecek eğitici bir oyundur. Seçilen bir kişi, bir hayvan ya da tarihsel bir karakter rolünde söylenen üç özellikten sonra gruba "ben kimim?" sorusu yöneltilir.

Ben Neyim: Farklı amaçlar için kullanılabilecek eğitici bir oyundur. Seçilen bir cansız nesne rolünde söylenen üç özellikten sonra gruba "ben neyim?" sorusu yöneltilir.

Öykü Tamamlama: Başlı,sonu ya da ortasından bir bölümü verilen öykünün öğrenciler tarafından sözel,yazılı ya da görsel olarak tamamlanması istenir.

Vızıltı Grupları: Küçük öğrenci gruplarının verilen bir konu üzerinde belirli bir süre görüşmeleri, tartışmaları, seçecekleri bir sözcü aracılığı ile grup görüşlerini diğer arkadaşlarına aktarmaları esasına dayanan bir grup çalışmasıdır. Gruptaki kişi sayısı ve süreye dayalı olarak yöntem ad verilir. Örneğin "vızıltı 66" yöntemi.

Grup dinamiğine dönük bir ön çalışmadır. Öğrenciler gözleri kapalı olarak resim çizerler.

Grup Resmi: Konu ya da tema sonunda gerçekleştirilebilecek grup dinamiğine dönük bir çalışmadır. Grup üyeleri çember biçiminde yan yana otururlar. Öğretmenin verdiği yönergeye uygun olarak grubun her üyesi bir figür çizer ya da ekleme yapar.

Grup Şiiri: Konu ya da tema sonunda gerçekleştirilebilecek grup dinamiğine dönük bir çalışmadır. Grup üyeleri çember biçiminde yan yana otururlar. Öğretmenin verdiği yönergeye uygun olarak grubun her üyesi şiire bir dize yazar. Son aşamada öğretmen şiiri yüksek sesle okur. Beyin fırtınası yöntemi ile şiire bir başlık bulunur.

Düşün-Tartış- Paylaş: Verilen yönergeye uygun olarak öğrenci ilk aşamada kendisi düşünür. Sonra sıra arkadaşı ile düşüncelerini paylaşarak beraber yeni bir görüş geliştirirler. Son aşamada görüşlerini tüm sınıf arkadaşları ile paylaşırlar.

Düşün-Tartış- Yaz : Verilen yönergeye uygun olarak öğrenci ilk aşamada kendisi düşünür. Sonra sıra arkadaşı ile düşüncelerini paylaşarak beraber yeni bir görüş geliştirirler. Son aşamada ulaştıkları görüşlerini beraber ya da yalnız olarak yazarlar.

Bilinen Şarkıya Yeni Söz Yazma: Belirlenen bir konuda sözlerini bildikleri bir şarkının sözlerini değiştirmeleri istenir.

Diyalog Tamamlama: Belli bir resim ya da metinde boş bırakılan diyalog cümlelerinin tamamlanmasıdır.

Renk Kartları: Öğrencilere kırmızı yeşil kartlar dağıtılır. Ortada yapılan bir sunu, doğaçlama ya da düz bilgi aktarımı sırasında katıldıkları tutum ve davranışlar için yeşil, katılmadıkları için kırmızı kart gösterirler.

Kart Oyunları / Kart Eşleştirme: Olgu, olay ya da kavramların hatırlanmasını kolaylaştırmak için kullanılır. Grupla ya da bireysel çalışılabilir. Birbiri ile ilgili kartları eşleştirmeleri istenir.

Kartlar genellikle şu şekillerde hazırlanır:

- Kartın bir yüzünde K harfi arka yüzünde kış resmi olabilir.
- Bir yüzüne bir sözcük yazılır. Arka yüzünde tanımı yapılır.
- Kartın bir yüzüne tarih, diğer yüzüne olayın geçtiği yer belirtilir.
- Bir karta soru, diğerine yanıtı yazılabilir.
- Bir karta hayvan resmi, diğerine yuvasının resmi, bir diğerine besinin resmi konulabilir.

Flaş Kart: Konu girişlerinde öğretmen konuyu ana hatları ile özetleyen kartlar (karton, ambalaj kağıdı) hazırlayarak derse bu kartlara dikkat çekerek giriş yapabilir. Resim, yazı, kolajlar , sürpriz keseleri, görev zarfları ile bu kartlar renkli, eğlenceli bir hale getirilebilir.

Soru Turu: Öğrenci seçtiği bir arkadaşına kendi hazırladığı bir soruyu sorar. Arkadaşı önce bu soruyu cevaplar, sonra kendi hazırladığı bir başka soruya istediği bir arkadaşına yöneltir.

Otobiyografi: Öğrencilerden yazılı olarak öz geçmişlerinin istenmesidir. Tamamen açık uçlu olabileceği gibi bazı sorularla sınırlandırılabilir.

Rüya Tekniği / Rüya Kaydı: Konu ile ilgili bir karakterin rüya ya da kabusunun canlandırılması, resimlendirilmesi ya da yazılması esasına dayanır.

Yaratıcı Yazma: Öğrencilerden konuyla ilgili bir sözcük söylemeleri istenir. Sözcükler yazı tahtasına yazılır. Sadece bu sözcükleri kullanarak şiir, öykü ya da slogan yazmaları istenir.

Zihinde Canlandırma: Öğrencilerden öğrendiklerini gözlerinin önüne getirmeleri istenir. Bu yönerge eşliğinde öğretmenin verdiği konuyu da gözlerinin önünde canlandırabilirler. Ailemiz konusunda "gözlerinizi kapatıp ailenizle geçirdiğiniz en güzel günü düşünün," denilebilir.

Dedikodu Halkası: Belli bir konuda öğrencilerin ilgili kahramanla ilgili haberi kulaktan kulağa yaymaları istenir. İlgili kişinin ne hissettiği ve dedikodunun yanlışlığı üzerine konuşulabilir.

Gazete Çıkarma: Öğrencilerden gazete çıkarmaları ve konu ile ilgili hazırladıkları gazete haberini gazeteye manşet yapmaları istenir.

Gazete Haberi: Sınıfa birçok gazete getirilerek konuyla ilgili haber kupürlerini kesmeleri istenir.

Görüşme Yapma: Belirlenen konu ile ilgili bazı kişilerle görüşmeleri ve önceden hazırladıkları soruları yöneltmeleri istenir.

Başlık Bulma: Verilen bir öykü, şiir ya da düz yazıya başlık bulmaları istenir.

Yanlış Bulma: Verilen bir öykü, şiir ,düz yazı, fotoğraf ya da resimdeki yanlışları bulmaları istenir.

Tavsiyede Bulunma: Öğrencilerin işlenen konuda ilgili kişilere tavsiyede bulunmaları istenir. Örneğin çirkin ördek yavrusuna tavsiyede bulunurlar.

Kırmızı Koltuk: Öğrencilerden işlenen konuda ilgili kişiyi sorgulamaları ve yanlışını söylemeleri istenir. Örneğin yalancı çoban hikayesindeki çobanın sorgulanması.

Heykel Çalışmaları: Verilen kavram ya da yönergeye uygun herhangi bir heykel formunda donulur. Öğretmen öğrenciye omzuna dokunarak konuya uygun bazı sorular sorabilir. Örneğin: Neredesin? Adın ne? Neden yapılmışsın? Seni kim yapmış? Ne olmasını isterdin?

Donuk imge: Verilen bir fotoğraf ya da resimdeki nesne ya da kişilerin, heykel formunda donularak canlandırılmasıdır. Öğretmen öğrenciye omzuna dokunarak konuya uygun bazı sorular sorabilir. Örneğin: Ne düşünüyorsun? Ne hissediyorsun? Tek kelime söyle! Nesin? Kimsin?

Ayna Çalışmaları: Eşlerin karşılıklı olarak aynaya bakar gibi birini taklit etmesidir. Sırayla yönlendirici olabilecekleri gibi aynı anda bir birlerine uygun davranmaları istenebilir. Oturdıkları yerden yapılabileceği gibi mekan uygunsa müzik eşliğinde hareket serbest bırakılarak da yapılabilir.

Sessiz Canlandırma: Verilen bir konu, kavram, film adı ve benzerini sadece beden dilini kullanarak canlandırma yöntemidir.

Sessiz Sinema: Sessiz canlandırmaya benzer. Ancak daha simgesel bir anlatım söz konusudur. Amaç sadece canlandırılan kitap ya da film adının grup arkadaşları tarafından bilinmesini sağlamaktır.

Slogan Oluşturma: Öğrencilerden bireysel ya da grupla öğrenilen konuya dönük etkileyici bir cümle oluşturmaları istenir. Sloganda konunun ana düşüncelerinin geçmesi gerektiği fark ettirilir. Öğretmen farklı konularda örnek sloganları söylemeli, tahtaya yazmalıdır.

Reklam Hazırlama: İşlenen konuya ilişkin televizyonda ya da gazetede yer alacak tanıtıcı bir reklam tasarısı hazırlamaları istenir. Örneğin açılacak yeni sebze müzesinin tanıtım reklamlarını hazırlamaları, istenir.

Resim Yapma: Konuya, şiire, kavrama uygun resim yapmaları istenir.

Şiir/ Öykü Yazma: İşlenen konunun önemli noktalarını yansıtan bir şiir ya da öykü yazmaları istenir.

Resim / Fotoğraf Yorumlama: Verilen resim ya da fotoğrafla ilgili görüşlerini açıklamaları istenir.

Sınıflama: Öğrencilerin belli bir konuda bilgi toplamaları ve onları sınıflayarak sunmaları istenebilir. Örneğin sigaranın zararları.

Örnek Verme: Konu ile ilgili ya da konunun tam aksi yönde örnekler istenir.

Kendini Değerlendirme: Neyi ne kadar öğrendiklerini ya da ne kadar geliştiklerini kendilerinin değerlendirmesidir.

Bulmaca: Gazetelerin bulmaca sayfalarındaki tüm bulmacalar öğretime uyarlanabilir.

Problem Çözme: Konuya ilişkin verilen problemi problem çözme basamaklarını takip ederek çözmesi istenir.

Güncel Bağ Kurma: Konuya ilişkin örnek istenir, anılar, deneyimler konuşulur.

Deney: Verilen adımlardan hareketle öğrencinin bizzat işlem yapması ve sonuca ulaşmasıdır.

Alan Gezileri: Öğrencilerin öğrenilenlerle ilgili mekanlarda yaptıkları inceleme gezileridir. Gezi gözlem kayıtları tutulması önemlidir.

Benzeşim (Analoji): Öğrencilerin öğrendiklerini farklı bir alanda tamamen ilgisiz bir olay ya da duruma benzetmeleridir. Örneğin beslenme konusunu araba- benzin ilişkisine benzetme.

Şarkı Yapma: Öğrenciler konuya uygun şarkı sözü yazar ve bestelerler.

Duydunuz mu: Konu ile ilgili "duydunuz mu?" ile başlayan bir cümle söylemeleri istenir.

Birine Öğret/ Akran Eğitimi: Öğrendiği bir şeyi birisine öğretmesi sonrada öğretip öğretemediğini değerlendirmesi istenir.

Sınav- Ödev Okuma: Birbirlerinin ödevini ya da sınav kağıdını değerlendirirler.

Gözlem: Her hangi bir olayın, varlığın, gözlenmesi ve gözlem sonuçlarının kaydedilmesidir. Gözlemin etkili olabilmesi için ön bilgi olmalı ve planlama yapılmalıdır.

İnandırma: Belli bir konuda bir diğerini ikna etmesi istenir.

Haber Toplama: Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili basında çıkan haber, makale, resim ve fotoğrafları toplayarak sınıfa getirmeleri ve öğrendiklerinin ışığında sunmaları, tartışmaları istenir.

Basın Toplantısı: Öğrencilerin bazıları konuşmacı bazıları ise basın mensubu olur. İlgili konu ile basın açıklaması yaparlar. Örneğin tüketici hakları konusunda olabilir.

Koleksiyon Hazırlama: Öğrencilerden ilgili konuda koleksiyon hazırlamaları istenir.

Mahkeme: Belirlenen konuya yönelik sınıf ortamında bir mahkeme kurulur. Taraflar, sanıklar, şahitler seçilir. Örneğin çevrecilik konusu işlenebilir. Komik unsurlardan yararlanılır. Yere tüküren Ahmet Efendiyi, çevreci Ayşe Hanım mahkemeye vermiş olabilir.

Öğretmenin Role Girmesi: Öğretmenin bir canlandırma sırasında olayın akışını değiştirmek ya da dolaylı olarak öğrencileri yönlendirmek için kritik rolleri üstlenmesi tekniğidir.

Uzman Görüşü: Belli bir konuda öğrencilerden uzman rolüne girerek görüş bildirmeleri istenebilir.

Öğrenme Galerisi: Değerlendirme ve pekiştirme amacı ile kullanılabilecek işlevsel bir tekniktir. Uygulama adımları şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin küçük gruplara ayrılması
- Grupların öğrendiklerini gözden geçirmesi
- Bunları listelemesi,
- Duvara asmaları
- Tüm grupların listelerinin incelenmesi
- Eklemeler yapılması

Sıcak-Soğuk Oyunu: Öğrencinin doğru yere, kartona ya da yazıya gittiğinde sıcak, yanlış gittiğinde soğuk denilerek doğru cevaba ulaşmasının sağlandığı işlevsel bir oyundur.

Tombala: Konunun sözcükleri ya da kavramları tombala kartlarına yazılır. Bazıları boş bırakılır. Öğretmenin söylediği, tanımladığı, örneklediği sözcük ya da kavram kapatılır. Kartındaki tüm sözcükleri kapatan öğrenci "tombala!" der.

Hazineyi Bul: Konunun ya da konu ile ilgili problemlerin çözümünün parçalanması, sınıfın çeşitli yerlerine saklanması, belli yönerge ve krokilerden hareketle öğrencilerin yanıtlara ulaşması şeklinde gerçekleştirilen eğlenceli ve yaşantıya dayalı bir tekniktir.

Poster/ Afiş Hazırlama: Konuya dönük olarak, öğrencilerden renkli karton, boya ve benzeri malzeme ile öğrendiklerini yansıtan bir çalışma yapmaları istenir. Bu tarz çalışmalarda öğretmen mutlaka yeterli sayıda örneği sınıfa getirmelidir.

Mektup Yazma: Öğrencilerden öğrenilen konuya dönük ilgili bir kişiye, mektup yazmaları istenir.

Bilgi Kartları: Öğrencilere bazı konularla ilgili soruların yazılı olduğu kartlar dağıtılır. Öğrenciler su soruları yanıtlarlar. Bu kartlar ilgili panolara asılır.

Bu derste.....keşfettim.

Bu derste .....benim için çok zordu.

Bu derste öğrendiğim .....beni çok etkiledi.

Son Söz: Öğretmen büyük bir kartonun ortasına konunun adını yazar. Kartonu dört bölüme ayırarak her bölüme bir yönerge yazar. Öğrenciler küçük kağıtlara her yönerge için bir cevap yazar ve ilgili bölüme yapıştırırlar.

Bu konuda öğrendiğin 4 şey yaz.

Bu konuda en çok hoşlandığın şeyi yaz.

Bu öğrendiklerini nerede kullanacaksın, yaz.

Bu konu ile ilgili bir resim yap.

Soru Bankası: Öğrenciler konu ile ilgili sorular yazarlar. Sorular bir bankada toplanır. Sıra ile çekilerek sorulur, yanıtlanır.

Bilgi Yarışması: Öğretmenin hazırladığı ya da öğrencilerin soru bankasından alınan on soru numaralanır. Tahtaya on numara yazılır. Sütunun diğer yanına da iki grubun (önce grup adı alırlar) adı yazılır. Birbirlerine sorulacak soru numarasını söyleyebilecekleri gibi kendi soru numaralarını da söyleyebilirler. Her soru sorulduktan sonra üzerine çarpı atılır. Öğretmen kendi seçtiği iki soruyu altın soru ilan edebilir. Öğrencilerde altın soru bulma heyecanı oluşur. Sorular kartonlara yazılarak tahtaya yapıştırılabilir. Her seferinde çevrilerek açılır.

Rulman tekniği: Rulman konuşma halkası gibi öğrenciler çember şeklinde dizilirler . Ortaya ise farklı öğrenciler tarafından başka bir çember şeklinde dizilim olur ve ortadaki

öğrencilerin yüzü dış tarafta yani dıştaki öğrencilere olur. Bir konu hakkındaki tartışmaya sırayla katılırlar. konuşma halkasıyla tek farkı içteki öğrenciler ile dıştaki öğrenciler sadece kendisine yüzü dönen öğrenci ile fikir alış veriş yaparlar.

Rulman tekniğine arkadaşın söylediğinin biraz tekrarı ama ayrıntısı olarak şunları söyleyebilirim. 2 tane iç içe çember vardır ve her iki çemberde de eşit sayıda karşılıklı sandalyeler vardır. Sandalyelere oturan öğrencilere öğretilmek istenen hedef yada konu verilir.öğrenciler konuyu sadece karşısındaki arkadaşıyla tartışır.belli bir süre vardır. bu süre dolunca iç yada dış gruptaki öğrencilerden herhangi bir grup bir sandalye kayarak yerlerini değiştirirler. Böylece herkes eşini değiştirmiş olur. ve konu yeniden tartışılır. Bu durum bir öğrencinin tüm öğrencilerle tartışmış olmasıyla sona erer ve tüm sınıf bildiklerini veya düşündüklerini birbirine aktarmış olur.

Hızlı tur tekniği: Aktif öğrenme yöntemlerinden Hızlı tur tekniği uygulanması çok kolay olan bir tekniktir.

Öğrencilere hızlı bir biçimde sorular sorulup uygulanan,cevap vermeyen öğrencinin "geçiniz" diyerek cevap hakkını bir başka arkadaşına devrettiği aktif öğrenme yöntemidir.

Mahkeme Tekniği: Sınıfta sanal bir mahkeme kurulması şeklinde uygulanan bu teknik birçok öğrencinin etkinliğe yani derse katılımını sağlar. Mahkeme yöntemi uygulanırken konu seçimi, çevre seçimi, öğrencilerin rolleri seçimi (hakim,savcı,avukat,tanık v.b), öğretmenin rolünü seçmesi ve odak noktanın belirlenmesine dikkat edilmelidir.Karşılıklı görüşlerini savunan öğrenciler tartışma ortamı oluşturarak jüri ve hakim karşısında davalarını haklı gösterme çabasına girerler. Burada kendini doğru ifade edebilme, karşı görüşlere seviyeli olarak fikirlerini sunabilmeleri çok önemlidir.

Kişiler birbirlerinin varlığını kabul ederek fikirlerini dikkate alır. Ayrıca savunmalar esnasında empati kurabilme, yeni bakış açıları kazanabilme yeteneklerini geliştirmek için fırsat bulurlar.

Eğitimde mahkeme yöntemi, öğrenci merkezli eğitimi esas alır. Amaç öğrencileri öğrenme süreci boyunca etkin kılmak, bu süreç içerisinde neşeli vakit geçirmelerini ve öğretilenlerin kalıcılığını sağlamaktır Sınıfta mahkeme kurulması şeklinde uygulanan bu yöntem birçok öğrencinin aktifliğe katılımını sağlar.

Pazaryeri:bir konuyla ilgili fikirler kağıtlara yazılır üstlerine takılır sınıfta dolaşılır diğerleri bu kağıtları okur.

Top taşıma: Öğrencilerin bir konuyu farklı konuşmasına fırsat veren bir tekniktir. Teknikte öğrenciler iç içe iki çember oluşturur . İç ve dış çemberdekiler yüz yüze gelecek şekilde ikişerli biçimde ayakta dururlar ve konuşurlar. Sonra her biri bir adım kayarak önce eşinin yanındaki ile yeni bir ikili oluşturur. Böylece her öğrenci birkaç eşle görüşme fırsatı bulur.

Köşelenme: Genellikle net bir yanıt olmayan sorular ve problemler üzerinde çalışırken kullanılır. Öğrencilere problemin çözümü için bilgi toplamaları, onları çözümleyerek çözüm

önergeleri ve önerilerini savunma fırsatı verir. Uygulanması sırasında yer alan başlıca işlemler şunlardır:

1. Uygun problemin seçilmesi ve açıklanması
2. Olası çözümlerin arasından özellikle tartışmalı olanların seçilmesi
3. Seçilen çözümlerin kartonlara yazılarak sınıfın çeşitli köşelerine asılması
4. Öğrencilerin kendilerine en uygun gelen çözümün asılı olduğu köşeye gitmeleri ve orada toplanmaları
5. Aynı köşeyi seçenlerin oluşturduğu gruplarda o çözümü seçme nedenlerinin tartışılması ve gerekçelerin hazırlanması
6. Hazırlanan gerekçelerin sınıfa sunulması
7. Sınıf tartışması ve sınıf kararların alınması yer almaktadır.

Sandviç: Öğrenciler, önce bireysel çalışma, sonra yaptıklarını arkadaşlarıyla paylaşma, birlikte somut bir ürün oluşturma-örneğin, grafik oluşturma- bu ürünü sunma gibi çok aşamalı çalışmalar yapabilirler. Çok katmanlı olduğu için sandviç adım almıştır

Tereyağı -Ekmek: Verilen bir problem, bir soru ya da konu üzerinde öğrenciler önce tek başına düşünür, daha sonra arkadaşları ile bir araya gelerek düşüncelerini tartışırlar. Sonunda, ulaştıkları sonucu sınıfa sunarlar. İlk aşamada öğrencilerin yanıtlarını ya da düşüncelerini kaydetmeleri istenebilir. Bu, öğrencilere düşünmek için zaman kazandırır, ayrıca öğrencilerin tümünün aynı anda aktifleştirilmesini sağlar. Yöntem birinci aşamaların üstüne bir kez daha konuşma fırsatı verdiği için bu adı almıştır.

Örneğin; çevre sorunlarının işlendiği bir derste kısa bir girişten sonra öğretmen "Bunların dışında sizin gözlediğiniz sorunlar var mı?" diye bir soru yöneltebilir. Öğrenciler, önce kendi gözlemlerini bir yere not ederler. Daha sonra başka arkadaşıyla bir araya gelerek birbirlerinin notlarını gözden geçirerek onlar üzerinde konuşurlar.

Kart Gösterme: Öğrencilere öğrendiklerini gözden geçirme, değerlendirme yapma, karar verme vb. gibi fırsatlar sunar. Önce öğrencilere çeşitli renklerde 3-5 adet küçük kart ya da kağıt parçasından oluşmuş desteler dağıtılır. Her renge bir anlam verilir. Örneğin, yeşil, tümüyle katılıyorum; mavi, katılıyorum; beyaz, kararsızım; sarı katılmıyorum gibi. Sonra öğretmen işlenen konuyla ilgili bazı tümceler okur. Bu tümceleri dinleyen öğrenciler önce hangi kartı seçeceklerini düşünürler, sonra seçtikleri kartı sıranın üzerine koyarlar. Daha sonra, her öğrenci neden o kartı seçtiğini, yani neden öyle düşündüğünü açıklar.

Hazineyi Bul: Konunun sunumu, gözden geçirilmesi ve konuyla ilgili problemin çözümü gibi çok çeşitli aşamalarda kullanılabilir. Uygulanması sırasında yer alan işlemler şunlardır:

1. Konunun ya da konuyla ilgili problemlerin çözümünün parçalara ayrılarak sınıfta çeşitli yerlerine saklanması

2. Hangi parçanın nerede olduğunu belirten yönergelerin ya da krokilerin hazırlanması
3. Öğrencilerin küçük gruplara ayrılması
4. Her gruba bir yönerge ya da krokinin verilmesi
5. Grupların ellerindeki yönergeyi izleyerek parçaları bulmaları
6. Bulunan her parçanın grupça incelenmesi ve ne olduğunu anlaşılması, anlaşılmayan noktaların öğretmene sorulması ve o aşamada öğrencilerin yapması gereken bir şey varsa onun yapılması
7. Bütün parçalar için 6. işlemin tekrarlanması, elde edilenlerin grupça gözden geçirilmesi ve sınıfa uygulanması yer almaktadır.

Kart Eşleştirme:

Öğrenilenlerin gözden geçirilmesi, netleştirilmesi ya da kalıcılığının artırılması gibi amaçlarla uygulanır. Uygulanması sırasında yer alan işlemler şunlardır:

1. Her biri sınıftaki öğrenci sayısının yansı kadar kart içeren iki dizi kart hazırlanır. Birinci dizide; öğrenilenlerle ilgili sorular, kavramlar, örnekler vb. yer alır İkinci dizide ise; birinci dizidekilerle eşleştirilebilecek yanıtlar, açıklamalar, tanımlar, ilkeler, olaylar bulunur. Dizilerden birindeki kartlar numaralanır.
2. Kartlar sınıfa dağıtılır.
3. Öğrencilere, kendilerine gelen kartlarla ilgili hazırlık yapmaları için belli bir süre tanınır.
4. Öğrenciler, sınıfın içinde dolaşarak ve karşılaştıklarıyla konuşarak ellerindeki kartın eşini ararlar.
5. Kartlarını eşleştirenler bunun gerçeklerini hazırlarlar.
6. Kart numaraları rastgele söylenir ve numarası söylenenler kendi kartlarının içeriğini ve hazırladıkları gerekçeleri sınıfa sunarlar.

Akrostiş: Sözcüklerin ilk harflerinin bir şifre kavram veya cümle verecek biçimde alt alta sıralanmasıdır.

Serbest Kürsü: Serbest Kürsü etkinliği; öğrencilerin değişik fikir ve görüşleri sınıfta sergilemelerini hedefleyen bir etkinliktir.

Sınıfta 'Serbest Kürsü' adını taşıyan bir pano hazırlanır

Öğrenciler gazete, dergi vb... yayın araçlarında karşılaştıkları fikir ve görüşleri bu panoda sergilerler

Bu görüş ve fikirler öğretmen tarafından sınıfta tartışmaya açılır.

Bu yöntem sayesinde öğrencilerin;

Bir fikir ve görüş geliştirebilmeleri

Araştırma yaparak kendilerinde yeni kavramlar geliştirmeleri sağlanmış olur.

Bu etkinliğin içinde

Farklı renklerde görüş kartonları

Drama

Soru-cevap

Sinektik

Altı şapkalı düşünme teknikleri de kullanılabilir.

Dedikodu Yöntemi: Öğrencinin konuyu kavramaya çalışmasını o konuda düşünmesini ve değerlendirilmesini sağlar. Dedikodu yöntemi bilgi aktarılması, bilgi paylaşımı, görüşlerin anlatımı, kendini ifade etme gibi süreçlere yardımcı olur.

AŞAMALARI

1. Öğrenciler ikerli gruplar oluşturulur
2. Verilen konu ya da soru ile ilgili düşüncelerini birbirlerine söylerler.
3. Eşler birbirinden ayrılır yeni ikililer oluştururlar.
4. Yeni eşlerine düşüncelerini iletirler katılıp katılmadıkları noktaları söylerler.
5. Sürecin sonunda oluşan düşünceler sınıfça tartışılır.

Yaratıcılığı ortaya çıkarma ve geliştirme fırsatı sunar

Bu yaklaşımı diğer öğrenme yaklaşımlarından ayıran özellikler şu şekildedir:

Öğrenme iki-altı kişilik küçük takımlar ve guruplar içinde gerçekleştirilir

Öğretmenlerin rolü öğrencileri ve grupları yönlendirme, öğretim materyallerini hazırlamaktır

Öğrenmede öğrenciler arasındaki etkileşime bu etkileşimden doğan planlı işbirliği çok önemlidir

Öğrenciler arasındaki yarışma yerine takımlar arasındaki yarışma söz konusudur

Öğrencilerin başarı yada başarısızlığı bireylerden çok takıma aittir

Grupla çalışmanın bireye sağladığı yararlar şu şekildedir

Başkaları ile iletişim ve etkileşim olanağı sunar

Sosyal ve duygusal gelişim için olanak sağlar

İletişim ve etkileşim becerileri kazandırır

Kendini ifade etme olanağı tanır

Kendine güven duygusu kazandırır

Crespi Etkisi: Hull'ın ortaya attığı ilkedir. Buna göre verilen pekiştirecin büyük olması gösterilen performansın gücünü büyük ölçüde etkilemektedir. Pekiştirmenin büyüklüğü performansın gücünü büyük ölçüde etkilemektedir.

Örneğin, hayvana ne kadar büyük bir pekiştirici verilirse, hayvanın ona ulaşmak için koşma hızı o denli artmaktadır

ZİHİN HARİTALARI (TONY BUZAN)

Zihin haritası bir tür not tutma tekniğidir. Klasik not tutma tekniklerinde, kelime, liste ve çizgi kullanma, analiz yapma gibi sınırlı sayıda zihnî yetenekten yararlanılır ve çoğunlukla tek renk kullanılır. Hızla modası geçmekte olan bu tekniğin iki önemli dezavantajı vardır: Zihnî yeteneklerimizin sadece yarısından yararlanır. Öğrenmenin, mucitliğin ve hafızanın temel araçlarından biri olan rengi kullanmaz. Tek renkli notlar monoton ve sıkıcıdır.

Zihin Haritaları, kelimelerin yanı sıra renk, boyut ve kavramları ihtiva eder. Beyaz A3 kağıtlara, bir düzine kadar renkli keçe uçlu kalemle çizilmeleri uygun olur.

Zihin Haritaları'nın geleneksel not alma metoduna göre pek çok avantajları vardır:

1. Zaman kazandırır- Sadece anahtar kelimeler ve kavramları not alır ve okursunuz.
2. Önemli konular üzerinde yoğunlaşmanızı sağlar.
3. Beyninizi ve mucitlik yeteneklerinizi geliştirir.
4. Hatırlama gücünüzü artırır.

Zihin haritası, merkezî bir kavramla başlar. Bu kavramdan etrafa yayılan düşünceler, çizgiler halinde haritanın iskeletini oluşturur. Anahtar kelimeler, bu iskelete yerleştirilir ve daha sonra boşluklar doldurulur. Vurgulanmak istenen kavramlar, daha büyük yazılır. Fikirler; halkalar, kıvrımlar ve oklar kullanılarak birbirine bağlanır. Bu arada dikkat çekmek için hususî semboller ve kodlardan da yararlanılabilir.

Zihin Haritaları, not tutma yanında problem çözme ve planlama için de idealdir. Ayrıca konuşma hazırlarken, iletişim kurarken, öğretirken ve idare ederken de kullanılabilir.

